

KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN HAZIRLANMASI PROJESİ

ARAMA KONFERANSI İSTANBUL

28/09/16

HİLTON GARDEN INN

ÇAMLICA MAHALLESİ ANADOLU BULVARI NO:26

YENİMAHALLE/ ANKARA

www.trkentseltasarimrehberi.com

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KENTTAM
Kentsel Tasarım Rehberlerinin Hazırlanması Projesi

T.C. ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
MEKÂNSAL PLANLAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yavuz Erdal KAYAPINAR

Mekânsal Planlama Genel Müdürü

Hidayet UYSAL

Mekânsal Planlama
Genel Müdür Yardımcısı V.

Ayşegül DİNÇ YALÇIN

Daire Başkanı

Mehmet Nazım ÖZER

Kentsel Tasarım Şube Müdürü

Gülsüm Hande KEÇECİ

Mimar

Diñer SEZGİN

Şehir Plancısı

Elif ŞENER

Peyzaj Mimarı

Esra ULUSOY

Mimar

PROJE EKİBİ

Proje Koordinatörü
Prof. Dr. Güzin KONUK
Y.Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı
Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Doç. Dr. Hürriyet ÖĞDÜL
Şehir Plancısı
Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi
Yönetim Kurulu Üyesi

Öğr. Gör. Dr. İnci OLGUN
Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı
Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi
Müdür Yardımcısı

Öğr. Gör. Feridun DUYGULUER
Şehir Plancısı
Danışman

Doç. Dr. N. Papatya SEÇKİN
Peyzaj Mimarı

Elvin AKKAN
Grafik Tasarımcısı

Dr. Ezgi TOK
Harita Mühendisi

ARAŞTIRMA EKİBİ

Esra TURGUT
Şehir Plancısı

Esin HASGÜL
Mimar

Serim DİNÇ
Şehir Plancısı

Dr. Simge ÖZDAL OKTAY
Şehir Plancısı

Özlem Lamontre Berk
ENSAL

Ceyda ŞİMŞEK
Şehir Plancısı

PROJE DANIŞMANLARI

Prof. Dr. Kenan MORTAN
Sosyal Bilimci

Yrd. Doç. Dr. Burcu BÜKEN CANTİMUR
Restoratör Mimar

Doç. Dr. Çağlayan KOVANLIKAYA
Sosyolog

Prof. Dr. Yücel Ünal
Hukukçu

Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL
Tarihçi

Doç. Dr. Nuri YAVAN
Coğrafyacı

Prof. Dr. Adnan UZUN
Ekolog

WEB SİTESİ VE UYGULAMA
GELİŞTİRME UZMANI

Öğr.Gör. Kemal ŞAHİN
Web ve Mobil Teknolojileri Uzmanı

BÖLÜM 1: BÜTÜNLEŞİK PLANLAMA SİSTEMİNİN BİR ARACI OLARAK KENTSEL TASARIM

1.1. PLANLAMA SİSTEMİ İÇİNDE KENTSEL TASARIM ve TASARIM REHBERİ

Planlama içerisinde kentsel tasarım rehberleri, sisteme katkı, karşılaştırmalar, tartışmalar, örnek çalışmalar ile planlama gündemindeki belirleyiciler olarak da yer almaktadır.

Gelişme süreci planlamanın tüm evrelerini içermektedir. Planlama ile kentsel geleceği birlikte oluşturmak aktörlerin birlikte hareket etmesi demektir. Gelişme sürecinde rol alan aktörler, merkezi ile yerel yönetimden sorumlu yöneticiler, politikacılar, profesyoneller, girişimciler, finans sağlayıcılar, mühendisler ve kentte yaşayanlar olarak tanımlanabilirler. Ancak asıl önemli olan "mekan"dır. Bu nedenle KENTSEL TASARIM kaliteli mekân yaratılmasına katkı vermekte, gelişme için bir çerçeve yaratmakta ve sınırlandırıcıları belirlemede hedefler koymaktadır. Kentsel tasarımı olacak yeni araçlar ile planlama tasarımı ilişkisini hedefe odaklı yönlendirecektir.

Tüm bu çabalara karşın profesyonel disiplinlerin ayrı ayrı çalışıyor olması, trafik mühendisleri ya da

mimarların alan farklılığı gibi gerçek kaliteli mekân yaratmada da Kentsel Tasarımın çok disiplinli bir yaklaşımı adapte etmesi gerekecektir.

Ayrıca kaliteli mekânları planlama içinde teşvik edecek yaklaşımlar gerekir, kamu sektöründe çalışanlar bu konuda istekli olmalarına karşın, rollerini yasal kılacak araçlara gereksinimleri vardır. Özellikle konut sektörünün hızla ürettiği konutların çözüm gibi görünmesine karşın konutlar arası mekânı ele almaması ya da konutlar kadar onları çevreleyen kamusal mekânlar veya yaşam alanları olmaması çevrede beklentilerin eksikliğini ortaya koymaktadır.

Kentsel tasarım kent planlama ile ilişkilenecek, planlama politikalarının uygulamaya doğru yönlenmesini ve mekâna ilişkin yaklaşımları belirleyen kararları üreten araçları sunmaktadır.

Kentsel tasarım kent planlama ile mimarlık arasında kendi gündem/ politika ve araçlarını da kullanmaktadır.

Kentsel tasarım günümüzde yalnızca sokak/ meydan tasarımı değildir. Kentin bir yandan görsel/ estetik/ kimlik değerlerini göz önüne alan,

diğer yandan entegre, güçlü, sosyal farkındalığı yakalayan ve kullanıcı ile çevresel ilişkileri kuran uzmanlıktır. Bu yaklaşım ile kentsel değişime de yeni bir güç ve perspektif katmayı, planlama ile birlikte sağlamaktadır.

Kentsel tasarım planlamanın sürdürülebilir bir parçası olarak sorgulanmaktadır. Böylece kentsel tasarım planlama sürecinin bir bileşeni rolünü taşıyacaktır. Bu da stratejileri, kent ölçeğinde kentsel politika konularıyla ilişkili ele almasını sağlayacaktır.

Kentsel tasarım kentin fiziksel formu ile ilgili olup, ayrıca yapılar ve onlar arasındaki mekânı çözümler. Kentsel tasarım kentin bu fiziksel formu ile sosyal güçlerin bir üretimi olmayı dengelemeyi hedeflemektedir. Özellikle mekân insan ilişkilerini, kent kimliği ve sürdürülebilirlik adına da araştırır.

Daha iyi kentsel tasarım yaratımı koşulları olarak, planlama sistemi uyumlu pozitif yönetim, anlamlı işbirliği ve beceri gerekmektedir.

• Rehberler bu koşulları yaratmaya yardımcı araçlardır. Kentsel tasarım ve tasarım rehberleri tekil bir tasarım biçimini tanımlamaz, daha çok

kentsel tasarım hedeflerini anlamaya yardımcılarıdır.

• Rehberler insanların mekân ve yapıları nasıl kullandığını, yaşadığını, çalıştığını ilişkilendirerek ortaya koyarlar. Amaç başarılı bir çevre yaratmada deneyimleri paylaşabilmektir.

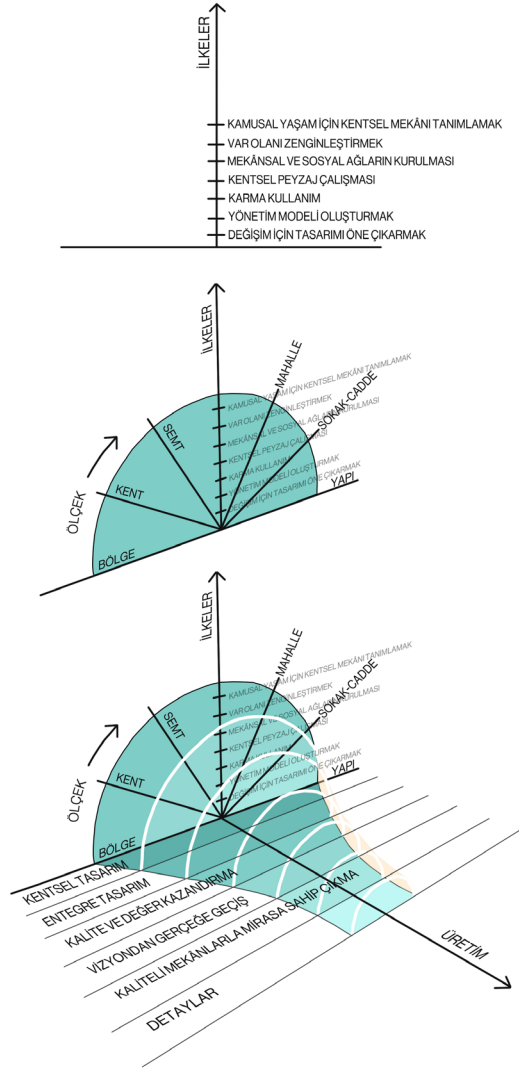
• Yerel koşullarla entelektüel bir ilişki ve sorumluluk yaratmak en önemli hedefdir. Rehber, konum / ölçek / yoğunluk / görünüm ve peyzaj bağlamında hedefe bağlı oluşturulacaktır.

• Rehberler standartların (planlama bağlamında) negatif etkisinden uzaklaşarak pozitif bir etkide performans kriterlerini ortaya koyarlar. Standartlar gelişmeyi hassas şekilde tasarlayan araçlar değildir. Örneğin yapılar arası minimum uzaklık böyle bir bakıştır. Performans kriterleri ise, özgün planlama gereksinimleri için değerlendirme anlamında genişletilmiş yaklaşımları, örneğin özel alana ilişkin çeşitli tasarım çözümlerini orta koyar.

• Yeni bir gelişmede kaçınılmaz olarak iyi bir tasarım yeri ya da tasarımcının becerisine dayanır. Ancak mekân analizi yetisi, kullanım değerlerini anlama, deneyimde iyi bir tasarım için hassas yaklaşımlardır.

Kentsel Tasarım ve Vizyon	Kentsel Tasarım İlkeleri	Kentsel Tasarım Hedefleri	Kentsel Tasarım Kalitesi	Kentsel Tasarım Boyutu
İnsan için mekân yaratmak, kentli ile mekânı buluşturmak	Kamusal mekân kalitesi boyutu Süreklilik ve kapanma duygusu	Mekân yaratma ilkeleri ile yaşanabilir bir çevre kalitesi oluşturmak	Katı, net, ölçü ve standartları zengin, insan ölçeğinde kamusal boyut önde	Toplumun tüm bireylerinin erişime ve yaran için ortak fırsatları yaratan çevre
Varolan mekânı okumak ve yere özgü değerler ile zenginleştirmek	Karakter ve kimlik	Tasarım kalitesi, estetik boyut, uyum, süreklilik yaratmak	Görsel uyum ve ölçek sağlama Yere özgü değerler ve zenginlik yaratma	Doğal ve yapılanmış çevrede var olan kent kimliğini vurgulamak, yeni gelişmeyi entegre etmek
Bağlantıları yaratmak mekânı erişilebilir ve geçişgen kılmak	Kolay hareket edebilirlik Okunabilirlik	Erişebilir, okunabilir hareket olanakları kolay ve çeşitli bir çerçeveye sunmak	Geçişgenlik akışkanlık oluşturma Okunabilirlik ve İmgesel İletişim Kent kavrama Zenginliği yaratma	Doğal ve yapılanmış çevrede var olan kentsel örüntüyü geliştirme ile entegre etme Mekân ve insan arasındaki işbirliği adına ilişkileri sürekli kılma yönetme
Doğaya duyarlı davranmak peyzajla birlikte çalışmak Enerji etkin yaklaşımları yansıtmak	Sürdürülebilirlik	Doğal uyumu kullanarak tasarlamak ve enerji olanaklarını çeşitlendirmek	Ekolojik zenginlik ve biyo çeşitliliği yansıtmaya	Doğal çevrenin doğrudan ve dolaylı etkilerini göz önüne almak
Karma form ve işlevler ile sosyal ve işlevsel çeşitliliği kurmak	Farklılık çeşitlilik	Sosyal farklılaşma ile yapısal çeşitliliği birlikte sunmak	Çeşitlilik ve sosyal uyum için altyapı kurma	Mekân ve insan arasında sosyal bütünleşme adına ilişkileri yönetme
Yatırımı sağlamak ekonomik boyutu göz önüne almak	Ekonomik duyarlılık	Arazi değeri ve sürdürülebilirlik	Yatırım kalitesini tasarım kontrolleri ile sağlama	Ekonomiyi mekân kalitesi adına yönlendirici olarak kullanma
Değişimi için esnek tasarım ilkeleri çerçevesinde stratejik yaklaşım	Stratejik yaklaşım içinde değişime adapte olma boyutu	Organik bütünlük ve detayda çeşitlilik yaratmak adına esnek bir çözüm sunmak	Kişiselleştirme	Toplumun tüm bireylerinin eşit erişim ve yaran için fırsatları yaratan bir çerçeveye

Tablo 1: Kentsel Tasarımın Anahtar Konuları ile Tasarım Dokümanlarının İlkeleri
 Kaynak: URBAN DESIGN COMPENDIUM 2. Published by English, Partnership, 2007.
 www.whomestandard.comunities.co.uk/udc. Studio Real, Project Team (Rob Cowan), 13. kaynağından yararlanılmış ve bu çalışma için yorumlanarak yeniden üretilmiştir.

Şema 1: Kentsel Tasarımda İlkeler, Ölçek, Süreç

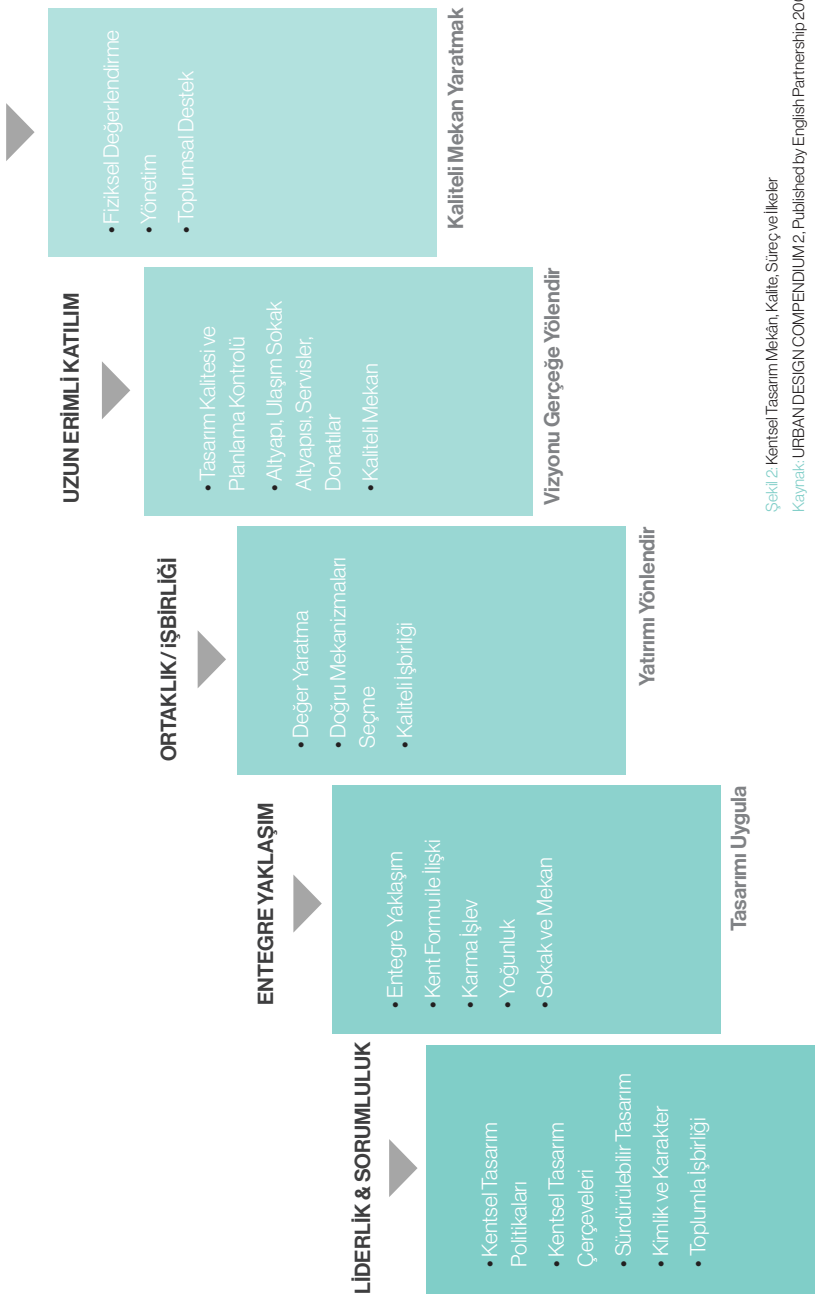
Kaynak: URBAN DESIGN COMPENDIUM 2, Published by English Partnership 2007, www.homestandcommunities.co.uk/udc, Studio Real Project Team (Rob Cowan), 7. kaynağından yararlanılmış ve bu çalışma için yorumlanarak yeniden üretilmiştir.

Kentsel tasarıma ilişkin tüm yaklaşımlar Tablo 1. de ifade edildiği gibi zengin bir açılım ve çerçeve sunmaktadır. Bu çerçevenin gerçekleşmesi ve tasarım kontrolleri başarısı da temel tasarım ilkeleri, ölçekler ve boyut ilişkisinde yatmaktadır. Yapılan çalışmalarda kamusal yaşam için kentsel mekânı kent kimliği adına yeniden tanımlamak gerekir. Kentlerin kendilerine özgü, yere ait farklılaşan kimlikleri kentsel tasarımın KENTSEL TASARIM REHBERLERİ'nde kullanacağı en önemli değerdir. Hedef kuşkusuz bu kimlik tanımlaması ile var olan mekânı zenginleştirmek ve sürekli kılmayı başarmaktır. Ayrıca mekân ile insanı buluşturmak kaçınılmaz birincil ilkedir, ancak bu buluşmada mekânsal ve sosyal ağların birlikte oluşturulması gerekir. Bu ilke önemle ele alınmalıdır, bu da hem çeşitlilik ve hem de farklılıkların yansıtılması ile kazanılır. Kente işlevsel çeşitlilik çok önemlidir, karma kullanım ile sağlanacak olan bu işlevsel çeşitlilik kentte farklı grupların yaş-cins-dil-din-ırk farklılığı göstermeden mekânda bir araya gelmesi ve kentsel kalitede sosyal zenginliğin sağlanması demektir.

Kentte ve kentsel mekânda doğa ile birlikte hareket etmek kaçınılmazdır, artık kentsel kırılğınlıktan ve iklim değişiminden söz ederken bu birlikteliğin de kent doğru yansımından sorumlu olmalıdır. Kent ve doğa ilişkisinde kentsel tasarım kentsel peyzaj ile birlikte hassas bir biçimde konuya yaklaşmaktadır.

Sonuç olarak, kentsel tasarım ilkelerinde kentsel değişim için tasarımı öne çıkartmak gerekir, yeni bir yönetim modeli ile de kentsel mekânı yeniden ele almak kentsel mekânı yeniden yaratmak olasıdır. İşte kentsel tasarım ile ve tasarım kalitesini yaratmak adına, iyi ve kaliteli bir çevre ancak kentsel tasarım rehberleri ile olur. Kentsel tasarımda bir önemli açılımda farklı ölçeklerde kentsel tasarımın gerekliliğidir. Kentsel tasarım ölçekler arası bir konumda, farklı ölçeklerde farklı araçlar ile çözümler ortaya koymaktadır. Bunlar ülkesel, bölgesel ya da kentsel ölçekler olduğu gibi, semt, mahalle, sokak ya da tek yapı da olabilmektedir. Aslen tüm boyutlarda müdahale ve kontrolün önemi burada ortaya çıkar. Yönlendirici ve sınırlandırıcıları da kentsel tasarım, entegre tasarım kapsamında öne çıkararak, kaliteli tasarım adına mekan ve vizyondan gerçeğe geçiş ile var olan kimlikten hareket ile sistem yaratılabilir.

YÖNETİM & YÖNETİŞİM

Şekil 2: KentSEL Tasarım Mekanı, Kalite, Süreç ve İlkeler

Kaynak: URBAN DESIGN COMPENDIUM 2, Published by English Partnership 2007, www.homestandcommunities.co.uk/udc, Studio Real Project Team (Rob Cowan), 3. yararlanılmış ve bu çalışma için yorumlanarak yeniden üretilmiştir.

Bu şemada Şekil 1. de açıklanan KENTSEL TASARIM ölçek boyut ve ilkeler ilişkisi daha da zenginleşerek açılmıştır. Amaç süreci ve bileşenlerini daha iyi kavramaktır, ayrıca bu açılımlar rehberin gelişimine de yardımcı açılımlardır. Kaliteli bir mekan yaratmada, vizyonu gerçeğe yönlendirmek, yatırımı ortaklıklar ile yönlendirmek ve tüm aktörlerin katıldığı bir entegre tasarım yaklaşımı ile uygulamak önemlidir. Bu da politikaları belirlemek ve uygulama başarıları ile bir bütüne dönüşecektir.

Kaliteli mekân yaratmak doğru bir yönetim ve yönetim ile fiziksel ve toplumsal desteği almak demektir. Vizyon ve gerçeğe yönlendirme ise uzun erimli bir katılım boyutu ve tasarım kontrolleri ile sağlanabilir. Doğal olarak kaliteli mekân yaratmak altyapı ve servislerin de aynı kalitede edinimi ile bütünlüştürür. Süreçte yatırımın yönlendirilmesinde, ortaklıklar ve işbirlikleri öne çıkmaktadır. Birlikteliğin kalitesi de çok önemlidir çünkü bir değer yaratılmaktadır, bunun için de doğru mekanizmaları işbirliği adına seçmek gerekir. Tasarım ve uygulama adına entegre bir yaklaşımla hareket gerekir. Bu da politikaların belirlenmesi ile son bulacaktır. Bu politikalar kentsel tasarım politikaları, mekânsal tasarım çerçeveleri, mekânsal sürdürülebilirlik ilkeleri ile politikaları ve

bunların tasarıma dönüşümü, kimlik ve karakter, toplumsal işbirliği demektir.

Tüm bunlar da ancak iyi yönlendirilmiş araçlar ve iyi liderlik sorumluluk demektir.

1.2. BÜTÜNLEŞİK PLANLAMA SİSTEMİNİN BİR ARACI OLARAK KENTSEL TASARIM

Yerel yönetimler, planlama ve tasarım kalitesini iyileştirmede "kentsel tasarım" konusunun her ölçekte önemli bir araç olduğunun farkındadırlar. Bu nedenle yenilikçi kentsel tasarım araçları planlamada rol alanlar için tüm ölçeklerde gereklidir. Etkin gereksinim duyulan söz konusu araçlar, kaliteli bir tasarım ve çevre edinmede kullanılmalarının yanı sıra kentlilerin kentsel çevrede artan talepleri için de istenmektedirler.

Tarih boyunca; kentsel formlar ve kentsel tasarım projeleri ile öncü kentsel mekân tasarımları, hep kentlerin ve ülkelerin ekonomik büyümelerinin birer çıktısı olmuşlardır. Küreselleşme sürecinde ise sistem tersine dönmüş ve "kentsel tasarım" bilinçli bir şekilde yeni yarışmacı ortamda, kentlerin ekonomik gelişmeleri anlamında kullanılabilir hale gelmiştir. Kentlerin ekonomik gelişimi anlamında kullanılan "yeni kentsel tasarım", kentsel yarışta kentlerin farklı bir rol üstlenmelerinde yeni

parametreler ile birlikte sunulan bir başarı faktörü haline gelmiştir.

Değişim sürecinde etkin faktörler olarak; kentlerde farklı bir ekonomik taban oluştuğunu görmekte ve insan kapitalinden söz edildiğini izlemekteyiz; buna başka bir deyişle insan faktörünün daha ön plana çıkışı da diyebiliriz. Bir başka faktör ise kentlerde bilgi ekonomilerinin gelişmesi ve bilgi tabanlı kurumlar ile ileri teknoloji ürünü servislerin ve bunlar arasında güçlü yeni ağları oluşturmasıdır. Üçüncü bir yenilikçi faktör olarak kentlerde yer alan modernize edilmiş yeni altyapının öne çıktığı gözlenmektedir. Kentsel yaşamı çekici kılan ve kolaylaştırıcı rol oynayan bu yeni altyapı, ulaşım ve telekomünikasyon sistemleri kentleri yeniden yapılandırmaktadır. Söz konusu gelişmede ise yeni kurumsal kapasite artırımı gerekmiş ve geleceğe dönük vizyon ve stratejiler için yönetim ön plana çıkmıştır.

Bu kentsel yarışta kentlerin farklı bir rol üstlenmelerinde en etkin değişim "kentsel tasarım"ın kentlilerin yeni talebi durumuna gelmesi olarak yaşanmıştır. Yaşam kalitesinin artmasında ve hızlı kentsel değişim ortamında, kentsel yaşam adına, "kentsel tasarım" en önemli ve etkin faktör olmuş, kentliler artık yüksek kaliteli kentsel çevre, yeniden yapılanmış akıllı binalar ve yeni açık alan sistemlerini hızla talep eder hale gelmişlerdir. Bu temel faktörel değişimin yarışmacı kentlere en güçlü etkisi "kentsel mekân kalitesi" olarak yansımaları ile gerçekleşmiştir. Bu farklılaşma yatırım ve kaynaklarda yeni "kentsel tasarım" yaklaşımı ile oluşan bir kentsel dönüşüm anlayışını da ortaya koymuştur. Bugün kentsel mekân kalitesi kentlerin ekonomik gelişmelerinin önkoşulu durumuna

gelmiştir. Söz konusu nedenle insan odaklı bu yeni kentsel gelişme ortamında KENTSEL TASARIM kentsel kaliteyi yaratmak üzere tarihsel bir rol üstlenir hale gelmiştir.

Kentsel dönüşüm ve kentlerin yeniden yapılandırılması adına, endüstriyel mirasın yeniden işlevlendirilmesi, yeni kıyı kullanımları, eski su yolu ve kanalların yeniden ekolojik olarak restore edilmeleri, kentsel yaşam için pek çok ürünün yeniden değere konması değiştirilmesi söz konusu olmuştur. Burada kritik yaklaşım süreç içinde kentlerin, kentsel tasarım açısından "tasarım" farkı yaratması olmuştur.

Ekonomik büyüme ve gelişmede kentler "yerellik" başlığında da bireysel atağa kalkmışlar ve fark yaratmak anlamında küresel bir yarışın içine girmişlerdir; "yerelin gücü", "kentsel imaj", "yeni fiziksel ortam", "kültürel ve yaratıcı endüstriler" üzerinden ekonomilerini güçlendirmişler ve tüm bunlar için "kentsel tasarım"ı kentlerin yeni görüş ifadesi olarak kullanmışlar, değerlendirmişlerdir. Yaşanan tüm bu gelişmeler, kentlerde hızlı kapital artışı ile bağlantılı canlanmalara neden olmuştur.

Söz konusu gelişme ve dönüşüm sürecinde en önemli olgu "planlama" ve "kentsel tasarım" ikilisinin bütünsel hareketi ve yeni araçlar ile süreci birlikte kontrol etme becerisidir. "Planlama mı?" yoksa "Kentsel Tasarım mı?" sorusundan öte, "Küresel dinamiklerin kenti biçimlendirmesinin mi?" yoksa "Kent'in bu dinamikleri yönlendirerek akıllı yaklaşımlar ve yeni vizyonu ile geleceğe bakmasının mı?" önemli olduğu sorularının yanıtı ortaya çıkmaktadır. Uzun erimli kazanımlarda kentsel gelişmeyi, kentsel stratejik planlama

ve kentsel tasarım ile birlikte oluşturmaları ve aynı diyalektik ile aynı dili konuşarak çözmeleri kaçınılmazdır. Burada tek fark "tasarım" ve "tasarım kalitesi"nin yönlendirici güçlü bir yol üstlenmesi ve yeni sembol ve imajlar ile yerel kaliteyi yeniden değere koyması önemi olacaktır. Bu nedenle başarı, bütünlük bir planlama sürecinde güçlü bir araç olarak yeni "kentsel tasarım"ı kullanma becerisinde saklıdır. Söz konusu bütünlük planlama sürecine bakarak, bunun içinde "kentsel tasarım" ve "kentsel tasarım rehberleri"ni okumak gerekir.

PLANLAMA SÜRECİ VE KENTSEL TASARIM

Mekân yaratmada çeşitli kararlar aslen "tasarım" kararlarıdır; ancak planlama araçları da bu kararlara müdahale fırsatı sunarlar. Gelişme sürecini etkileyen özel bir alanda uygun dengeyi bulma konusunda ise hedefler belirli faktörlere dayanır. Bunlar; "politik kararlar", merkezi ve yerel hükümet kararları", "ekonomik ve pazar koşullarını anlamaya dayanan fizibilite kararları", alan ve arazi kullanımı, yerel miras, kimlik konularını içeren bağlam, katılımcı konularını doğrudan etkileyen; genel değerler, yerel gruplar, geniş topluluklar ve toplumsallık ve en önemlisi de Kentsel Tasarım grubunun bir projenin tasarım sürecini etkileyen tasarım kararları". Bahsi geçen bu kararlar şu nedenle önemlidir;

- Eğer politik kararlar mekânla ilgili yeterince açık değilse, girişimciler için öneri gelişmede çelişkiler olacaktır. Bu durumda kentsel tasarım hedefleri de planlamada başarısız duruma düşecektir.

- Fizibiliteye az önem verilirse, çözüm önerisi ticari olacak veya ekonomik olarak başarısız olunacaktır.

- Yerel bağlama az önem verilirse, gelişme potansiyeline erişmekte başarısız olunacak ya da beklenmedik sorunlarla karşılaşılır duruma gelinecek, yerelin gücü değerlendirilemeyecektir.

- Eğer tasarım yaklaşımı yetersiz ise kentsel tasarıma ilişkin alan ve proje fırsatları kaçırılacak ve tasarım standartları yetersiz olacaktır.

Tanımlanan bu nedenlerle planlama ve kentsel tasarım ilişkisi öne çıkmakta ve kentsel tasarımın planlama ile bütünlük davranmasında yeni araçlara "Kentsel Tasarım Rehberleri"ne daha çok gereksinim duyulacağı açık hale gelmektedir.

+ Proaktif Planlama ve Kentsel Tasarım

Planlamada girişim ve girişimcinin süreç içindeki rolü ön değerlendirmeler ile dikkate alınınca, yerel yönetim gelişme sürecini kontrol etmede zaman kazanacaktır; bu şekilde sonraki müzakerelerde yanlış ve hatalı planlama başvurularından da kaçınılabilecektir. Proaktif Planlama yaklaşımında, başvuru tartışmalarında, "Tasarım Rehberleri" en önemli arabulucu yeni bir araç olup, kamu politikalarındaki hedeflere ulaşmada, gelişme sürecinin ekonomik açıdan fizibilitesinin uygun olması durumunda, karar vermede iyi bir aracı olacak, yüksek mekânsal kalite elde edilebilecektir.

+ Çok Disiplinli Çalışma Ortamı ve Kentsel Tasarım

En iyi sonuca ulaşmak için tüm birimler birlikte çalışmalıdır, konut, ulaşım, ekonomik konularda

uzmanların birlikte hareketi önemlidir. Kent planıcıları, gelişmeyi kontrol edenler, kent tasarımcıları, planıcı ve mimarlar, koruma üyeleri iyi bir tasarım için yakın işbirliği içinde olmalıdır.

+ Ülkesel Planlama Kararlar Rehberi ve Kentsel Tasarım

Planlama politikalarını "Ülkesel Planlama Politikaları Rehberi" ile birlikte oluşturmak gerekir. Hükümet, politikalarını artık değişik konularda, planlama ve kentsel tasarımla ilişkili olarak hazırlamak durumunda olup yerel yönetimler de bunları dikkate almakla yükümlüdür. Gelişme planları ve stratejileri, kent vizyonlarına yönelik bu çerçeve üzerinden "Ülkesel Planlama Kararlar Rehberi" altlık oluşturabilir. Bu "Politikalar Rehberi" bireysel kararlar ve başvurular için de önemli bir araçtır; tasarım konularını içerir, tasarım için kimi rehberlikleri oluşturarak, ulkese boyuttan, kentsel boyuta kadar planlama politikalarını yönlendirerek, kentsel ölçek ve alt ölçekler için tasarım konularını ve tasarım kalitesini öne çıkarır.

+ Gelişme Planı ve Kentsel Tasarım

Gelişme planı, yerel yönetimlere gelişme önerilerinin nasıl değerlendirileceğini gösteren bir dizi karardan ibaret olup, halk desteği almak zorundadır. Her plan bir vizyon ile başlar, "Yarışmacı bir kent mi?", "Okunabilir bir kent mi?", "Yenilikçi, çevreselci tarihsel duyarlılığı olan bir kenti mi?" yada "Kültür kenti mi?" gibi sorulara yanıt vermelidir. Her mekan bir vizyon ister; öncelikle "Değişime mekan nasıl ayak uyduracaktır?"; "Diğer mekanlar ile nasıl birlikte tamamlanmalıdır?"; "Tekil kalitesini korumalı mı yada özel olarak mı gelişmelidir? İşte gelişme planı bu sorulara yanıtlayıcı nitelikte ve kentsel tasarımla ilişkili boyutta bir plan olmak zorundadır. Bunlar ana amaç, hedef, kapsam ve genel tasarım politikalarını bir bütün olarak kapsamalıdır. Özel

alan politikaları, alana özel planlar, yere özel planlar ya da konuya veya temaya dayanan, sürece dayanan planlar; iyi bir politika ve rehberlik hangi kalitenin daha önemli olduğunu hangi form için geçerli olduğunu ve hangi konuları öne çıkardığını söz konusu bu planlar çerçevesinde ele almak zorundadır.

+ Ek Planlama Rehberleri ve Kentsel Tasarım

Planlama politikalarını daha ileriye taşımak için planlamaya destek "Ek Planlama Rehberleri"ne gereksinim vardır. Planlama başvurularına rehberlik yapan bu ek planlama araçları, kamu ile paylaşılan destek araçlar olup, bir tür hükümet kararlarıdır. Üst düzey temsilciler bu planlama üst kararlarını verenlerdir. Kentler de koruma kararları görüntü ve siluet kararlarına ilişkin rehberler bu tür araçlara örnek olarak verilebilir. Kentsel tasarım boyutu bu tür rehberler ile planlamaya ek güçlü karar mekanizmaları yaratacağıdır.

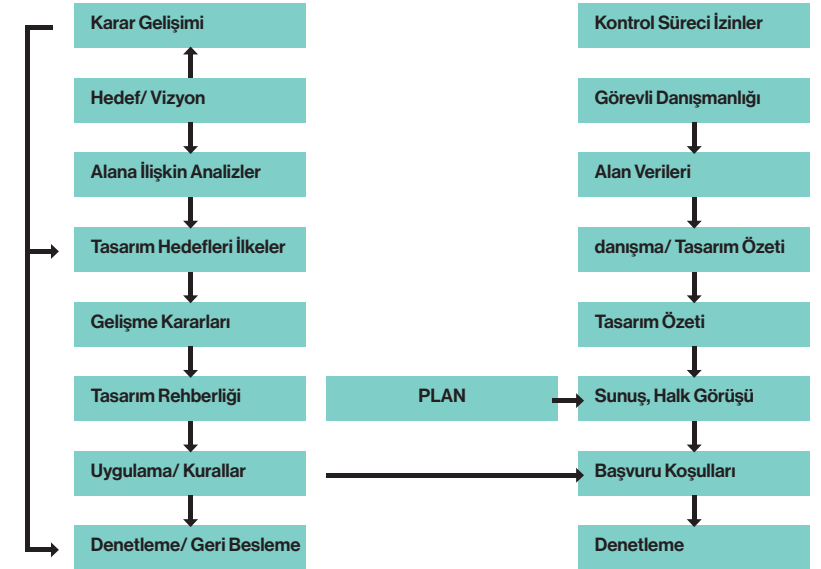
+ Kentsel Tasarım Rehberi ve Planlama

"Kentsel Tasarım Rehberleri", "Ek Planlama Rehberi" için yardımcı bir dokümandır. Kent kimliğini, tasarım kalitesini oluşturmak ve sürdürmek adına tasarım kontrollerini yönlendiren bu önemli planlama araçları, yasa koyucuların yanı sıra, tasarımcı ve girişimcileri de yönetir. Yerel yönetimlerce hazırlanan bu "Kentsel Tasarım Rehberleri" terminoloji olarak ve planlama rehberi olarak girişimcilere ve gelişmeye rehberlik yapan yenilikçi araçlardır.

Ancak yerel yönetimler tarafından hazırlanan bu araçlar ile arsa sahipleri, girişimciler, ortaklıklar ve toplumsal birlikler bu sürece katılmakta ve gelecek vizyonunda ortak bir ürün üzerinden birlikte hareket etmektedirler. Üç grup kentsel tasarım rehberleri sistemi önerilmektedir.

Şekil 16: Kentsel Tasarım Karar Gelişim Süreci

Kaynak: Punter, J. (1996). "Developments in Urban Design Review: The Lessons of West Coast Cities of the United States for British Practice." In Journal of Urban Design, Vol. 1, No. 1, yararlanılmış ve bu çalışma için yorumlanarak yeniden üretilmiştir.

1.3. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ VE TASARIM KONTROLLERİ

Kentsel Tasarımda tasarım kalitesini yükseltmek çok önemli bir girdidir. Bu noktada tasarım kontrolleri önemli bir yönlendirici olmakta ve kentsel tasarım kalite standartlarını yükseltmekte öne çıkmaktadır. Kentsel Tasarımda; karar verenler, biçimlendirmeye yönelik seçenekler sunanlar, bu kapsamda rol alan tasarımcılar, alana

ilişkin öneriler ve değerlendirmelerde bulunanlar, özellikle de tasarım rehberlerini ve özetlerini yazanlar standartların yükseltilmesinde çok önemli bir role sahiptir. Yerel yönetimler de iyi bir gelişme elde edebilmek için plan gerekçelerinin anlaşılır ve açık nitelikteki kentsel tasarım araçları ile yönlendirilmesini ve iyi bir tasarım kalitesi elde etmeye aracı olmasını isterler.

1.3.1. KENTSEL TASARIM KALİTESİ VE TASARIM YETENEĞİ / BECERİSİ

Bir planlama aracı olarak kentsel tasarımın, standartları yükseltmedeki etkinliğinin nasıl sağlanacağı ve kullanılacağı asıl sorunsaldır. Zira başarılı bir planlama süreci iyi bir tasarımı yönlendirmesi ile mümkünse, bu yönlendirmede sürece katılan tüm aktörlerin beceri, bilgi ve davranışları da önemli bir noktaya yerleştirmektedir. Söz konusu planlama sürecinde elde edilecek başarılar hedeflenen tasarım kalitesine ulaşmaya dayanacaktır. Yine bu süreç içinde yerel yönetim, kullanıcı ve girişimcilere kadar olan tüm katılımcılarla ilgili bir kalite arayışı söz konusudur. Bununla birlikte, son zamanlarda birçok belediyede tasarım becerisi iyi olan kentsel tasarım uzmanlarına ya da bu pozisyonda çalışanların bulunmasına rağmen yine başarılı örneklerle rastlanmak mümkün olmamaktadır. Bakanlık bu noktada çok önemli bir rol üstlenmektedir. Bir yandan yerel yönetimlerin tasarım becerilerini geliştirirken, diğer yandan da tasarım becerisini planlama sürecine proaktif olarak katmak adına yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulan gereksinim, kentsel tasarım ve yeni araçlar adına söz konusu rolün sorumluluğunu bir kat daha arttırmaktadır.

Yerel yönetimlerin tasarım kalitesini oluşturacak ve sürdürecektir "Kentsel Tasarım Rehberi" ve "Tasarım Çerçevesi" gibi yeni bir araç ya da enstrümana gereksinimleri tartışılmaz olduğu kadar, aynı şekilde Bakanlık'ın da planlama, tasarım, proje başvurularında ve süreçte

girişimciler için tasarım konularına veya tasarımın değerlendirilmesine yönelik somut belgeler ortaya koymaya, karar vermede ya da tartışmalara dayalı gerçekleştirilecek pazarlık süreçlerinde objektif değerlendirme yapmak adına duyacağı gereksinim tartışılmazdır. Bugün ülkemizde kentsel tasarım standartlarını yükseltmek adına Kentsel Tasarım Rehberleri'ni hazırlamak önemli bir hedef olarak değerlendirilmek zorundadır.

Diğer taraftan tasarım kalitesini yükseltmek adına bahsi geçen kentsel tasarım araçlarını da kullanacak dış değerlendiricilere başvurmak ya da bağımsız hakemlerden görüş almak uygun olmakla birlikte yine de tüm aktörler ve çalışanları tasarım becerisi adına yetiştirmek ve özel konularında eğitmek de öncelikli müdahale gerektiren bir konudur. İhtiyaç duyulan süreç içinde söz konusu uzmanlaşma sağlanamamışsa geçici olarak dış değerlendirici kullanmak bir çözüm olabilir.

1.3.2. KENTSEL TASARIM KATILIM SÜRECİ VE BİRLİKTELİK

Planlama sürecinde ortaya çıkan "kalite" olgusu ya da kavramının başarısı, tüm süreçte etkin rol alan kişilerin yerel yönetimle birlikte nasıl hareket ettiğine bağlıdır. Bu kapsamda gelişmeyi yöneten ya da kontrol edenler, onu öneren ya da uygulayanlar, içeriği anlayan ve yorumlayanlar, tasarlayan ve yönetenler, potansiyel olarak süreçte rol alıyor demektir. Yapılanma için insanların katılım sağlayarak, işbirliği yaptığı bir yaratıcı süreç

yönetilmelidir. Yalnızca yönetmek de yetmez süreci etkin kılmak gerekmekte, başarı ise uygun yaklaşım ve tekniklere dayanmaktadır. Bunun için doğru içerikte toplantılar, doğru aktörlerin katılımı ile doğru katmanlarda ve uygun bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilmelidir.

"Kentsel Tasarım Rehberi" hazırlama süreci bunun için önemli bir fırsatı ortaya çıkarır. Süreç dikkatli planlanmalı, başlangıçta gerekli becerinin, kaynakların kullanıldığından emin olunmalıdır. Rehber dokümanı özellikle, pek çok ön taslakları, neyi anladığımızı ve sonuçların nasıl olacağı kurgusunu vermesi ve formatta katılımcıları hem fikir kılmalıdır. Net olan ve mantıklı olan ise strüktürün oluşum süreci, bütünü kurgulamada ve tanımlamada yardımcı olmalı ve kolay anlaşılabilir bir rehber ortaya çıkarmalıdır.

1.3.3. KENTSEL TASARIM SÜRECİ; YÖNETMEK, İŞLETMEK VE YENİDEN GÖZDEN GEÇİRMEK

"Kentsel Tasarım Rehberleri"ni oluşturmak ve bu rehberlerde standartlara ulaşmak, deneyimlerden yola çıkarak, sonuçta öğrenmeye dayanan bir yaklaşımla gerçekleştirilir. Kaçınılmaz olarak sisteme katılan yerel yönetimler, planlamada karar vericiler ile meclis üyeleri de dâhil olmak üzere tüm katılımcılar ile birlikte kalite yönetimi yapılmalı, tüm ekip yapılanma ve yeniden gözden geçirme sürecine dâhil olmalıdır. Bu noktada düzenli izleme, süreç boyunca ve projenin tamamlanmasında, herkesin görüşünün yansımaya, karara etkisine,

tartışmaların sonuç ürüne yansımaya yardımcı olur.

1.3.4. KENTSEL TASARIM KALİTESİNİ KORUMAK

Onay sonrası süreçte "tasarım kalitesini korumak" da bir diğer önemli konudur. Zira çok iyi tasarlanmış şemalar ve projelerin planlama izninden sonra uygulama sürecinde sıkça rastlanıldığı üzere kötü bir yapılanmaya dönüşebildiği gözlemlenmiştir. Bu aşamada yerel yönetimin, girişimcilerin tasarımın genel kararlarında olduğu kadar, malzeme ve detayların kullanımında da sözünde durduğundan emin olması gerekmektedir. 1.3.5. Kentsel Tasarım Kalitesi Başarısını Elde Etmek Tasarım kalitesi elde etmek lider ve başarıya olan gereksinim ile doğru orantılıdır. Yerel yönetimler çoğunlukla kentsel tasarımda tasarım öncüsü olarak liderliği üstlenirler. Bu sahibi tanımlı bir rol olsa da öncü liderlik ile başarı kalitesi mutlaka ilgili bir ekip tarafından desteklenmelidir. İyi bir tasarım için söz veren Tasarım Lideri, kaliteli tasarım yaratmak, hevesi arttırmak, dışarıdan katılımcılarla ilişki kurmak zorundadır. Ayrıca, ilgili otoriteler arası ilişkiyi koordine etmek, yönetim birimlerini ilişkilendirmek, tüm aktörleri iyi bir tasarıma özendirme ve her yeni yatırımın yüksek kalite getirmesini sağlamak birincil görevleri arasında yer almalıdır. Her bir yatırımın mekânda, kentsel ya da kırsal bir tasarım ürünü olduğu ve büyük bütünün bir parçası olduğu unutulmamalıdır.

BÖLÜM 2: KENTSEL TASARIM REHBER VE MODELİ

2.1. KENTSEL TASARIM REHBERİ KAVRAMI

2.1.1. KENTSEL TASARIM KAVRAMI, YAKLAŞIMLAR

Kentsel tasarım geniş bir anlamda insan için mekân yaratmak olup, daha çok ürün odaklı bir süreci işaret etmektedir. Kentsel tasarımı günümüzde açıklarken insan/mekân ikilisi kadar, uygulamada güçlerin yönlendirildiği bir süreç olarak algılamak gerekir. Kentsel tasarım insan için, insanla ilgilidir, ancak mekânın değer ve önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, kentsel tasarım ekonomik, politik güçlerin fırsat ve sınırları da bize hatırlatmaktadır.

Bu bakımdan kentsel tasarım yaklaşımı ve gelişimini anlamak, tartışmak ve uygulama ile ilişkilendirmek kaçınılmazdır.

Kentsel Tasarımın Yaklaşımı

Kentsel tasarım terimi, 1950'lerde Kuzey Amerika'da dar bir alanda sivil (civic) tasarım olarak modellenmiştir. Güzel kent hareketi ile sivil tasarım özellikle kamu yapılarının ve ilişkili mekânların tasarımına konu olmuştur. Önceleri estetik özellikleri vurgulanırken, bina kitleleri dağılımı, yapılar arası mekânlar, kamusal mekân kalitesi, fiziksel ve sosyokültürel özellikleri ile birlikte, insanın mutlu olması ve kullanımı için mekân yaratma olgusu zamanla öne çıkmıştır.

Kentsel tasarım terminolojik olarak, kentin karakteristik yapısı ile tasarımın canlı yaratıcı özelliklerini birleştirmiştir. Ayrıca kentsel dinamikler

ile tasarım kalitesi de bu yeni terminolojinin çağrıştırdığı olgulardır.

Ali Madanipour (1996) kentsel tasarım kavramının belirsizliğinden yola çıkarak bir yandan ölçek farklılığı ya da pek çok farklı ölçeklere odaklandığını, diğer yandan da kentsel çevrenin görsel kalitesi kadar kentsel mekânın geniş anlamda düzenleme ve yönetiminden sorumludur demektir.

Ali Madanipour, "mekânsal düzenlemeler kadar kültürel ve sosyal ilişkilerin de mekânda yer alması" diyerek kentsel tasarımdan söz ederken, ürün mü yoksa süreç mi sorusunu getirmektedir. Bu soruya ürünle biten bir süreç demek yerinde olacaktır. Yine kentsel tasarımı mimarlık ile planlama arasında bir köprü gibi düşünmek ve kamu-özel sektör işbirliği ya da aktivitesi de olduğundan söz etmek gerekmektedir.

Ayrıca, kentsel tasarımın objektif akılcı bir süreç yani bir bilim mi, sübjektif ifadedi bir süreç mi ya da sanat mı olduğu sorusunu da hepsi diye yanıtlamak gerekmektedir. Sanat ve bilim yönünün varlığı ve bir arayüz olduğu tartışılmazdır. Bu ikilemler doğal olarak, uçları temsil etmekte ve kent tasarımcısı hem süreç hem de ürün ile ilgilenirken, aynı zamanda her ikisine de kalite katmalıdır. Kentsel tasarım aynı zamanda disiplinler arası da bir "ortak" platform olmaktadır.

Kub COVAN (2001), şu soruyu yönlendirmektedir: "*Hangi meslek alanı, yerel ekonomi ve gayrimenkul piyasasını en iyi yorumlamaktadır; hangi meslek alanı arazi kullanımı, ekolojisi, peyzajı, yerel koşulları, tarihi, arkeolojisi, sosyal faktörleri, kent formunu, ulaşımı,*

donatım ve katılım sürecini, tasarım ilkelerini koymak ve programlamayı sürecinde değerlendirir?" Yanıt kentsel tasarım olmaktadır. İşbirliği ve disiplinler arası özelliği ile tüm profesyonellerle birlikte entegre şekilde gelişmeye yaklaşmaktadır.

İşte kentsel tasarım bu güçlü rolünü tüm etkili disiplinler ile birlikte, bütünsel bir biçimde ancak çok önemli yenilikçi araçlar ile çözmektedir. Kentsel tasarım rehberleri böylesine bir misyonu özgün ve özelliği alt açılımlar ile birlikte üstlenmektedir.

2.1.2. KENTSEL TASARIM DEĞİŞİM VE GELİŞİM

Kentsel tasarımın boyutlarına bütünsel bir bakış gerekmektedir. Bu kentsel tasarımın kalitesine odaklanmak kadar, genelde rehberlik edecek, geniş kapsamlı bir yaklaşımı da içermektedir.

Kentsel tasarım ürünle biten bir tasarım sürecidir. Konu bu kapsamda sorgulanmalı ve içeriksel olarak yaklaşılmalıdır. Kentsel tasarımı bu nedenle ne yeni bir teori ne de yeni bir reçete gibi anlamamak gerekir. Sonuç olarak "kentsel tasarım kentsel gelişimin önemli bir parçasıdır, planı ve dönüşüm sürecini yönetir."

Kentsel tasarım aktörler arası yaratıcı/sorun çözücü bir disiplindir. Planlamaya önemli/değerli bir boyut ve katkı sağlar. Entegre kentsel tasarım süreci olarak tanımlayabiliriz. Bu süreç;

İlk olarak; [Tanım] Kentsel tasarım zorluklarını ve kentsel tasarımı geniş bir biçimde anlamak gerekmektedir. Bu yalnızca görsel ya da görüntüsel yani fiziksel boyutta olmayıp entegre bir eylemdir.

İnsan için mekân yaratmaktadır, kentsel tasarım için süreci tanımlama adına ne olduğu değil, nasıl olması gerektiği anlatılmaktadır.

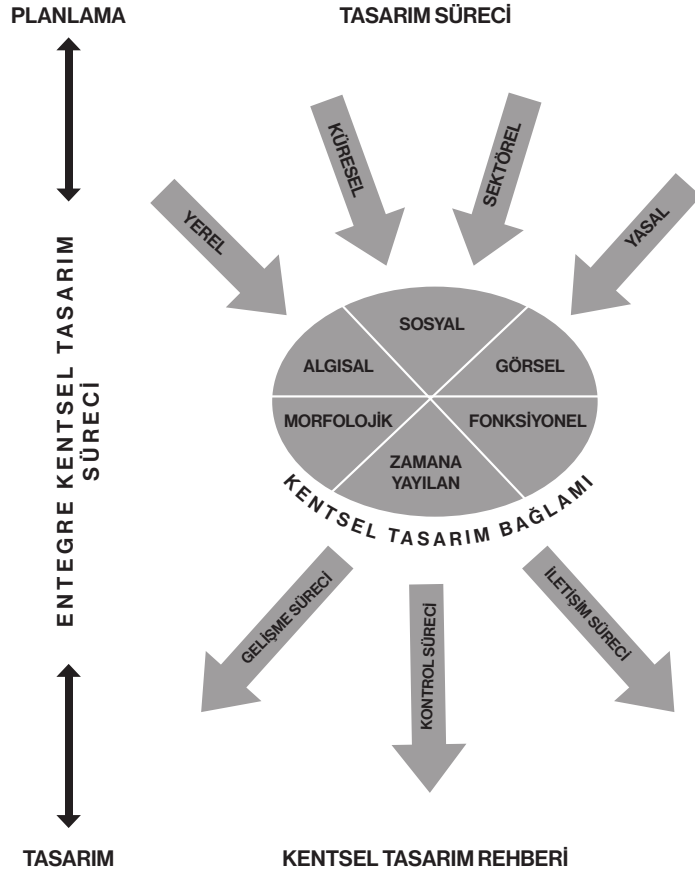
İkincisi; [Süreç] Kentsel tasarım sosyal adalet ve eşitsizlik gibi önemli değerlerle ilgilidir. Dolayısıyla bağlamsal bakılmalı ve yerelden küresele kentsel tasarım eylemini içeren bir yaklaşım sergilenmelidir. Burada kentsel tasarım bileşenleri öne çıkmaktadır.

Üçüncüsü; [Bağlam] Tasarım sürecini oluşturan boyutlar önemlidir. Bunlar morfolojik, algısal, sosyal, görsel, işlevsel, zamana ilişkin boyutlar olarak tanımlanmaktadır. Sürece bütünsel bakılırsa anlamı vardır/ olur.

Sonuncusu; [Kontrol] Gelişme süreci / kontroller süreci / iletişim süreci üçlüsü olup kentsel tasarım eylemine dönük bütünsel bakıştır.

Kentsel tasarım, kentsel çevrede profesyonellerin önemli bir uygulama alanı demektir. Merkezi ve yerel yönetimin birlikte çok üst bir şemsiye olarak gördüğü bir işbirliğidir. Planlama eyleminde daha iyi bir tasarım için gelişen bir katılım/ tasarım/ yönetim eylemi olmalıdır. Kentsel tasarım kamudan da önemli talepler almakta olup, özel sektör adına da kentsel çevreye önemli katılımlar sağlamaktadır.

Kentsel tasarım eylemi; mekân odaklı, disiplinler arası, politika ve uygulama tabanlı yaklaşımları içeren yaşanabilir, kaliteli bir çevreyi yaratmayı amaç edinen bir katkıdır. Entegre kentsel tasarım süreci aşağıdaki şekilde şematize edilebilir.

Şekil 15: Entegre Kentsel Tasarım Süreci
Kaynak: Carmona, M. (2003). Public Places Urban Spaces - The Dimensions of Urban Design. Architectural Press. yararlanılmış ve bu çalışma için yorumlanarak yeniden üretilmiştir.

Kentsel gelişimde insanlar için kaliteli, özgün, yaşanabilir, yeterli konfora sahip 'mekân' yaratmak 'kentsel tasarım' demektir ve bu aynı zamanda ortak bir karar ortamı, işbirliği gerektirir. Yaşanabilir mekânlar tüm katılımcı aktörlerin işbirliğinin sonucunda oluşturulur. Bu nedenle Kentsel

Tasarım Rehberleri ortaklık belgesi niteliğinde bir söz, yenilikçi bir araçtır.

Günlük yaşam kalitemizde kentler ve kentsel çevre çok özel bir etki yaratırken, kaliteli kentsel tasarımın yaşantımıza getireceği katkı çok değerli

olacaktır. Zira Kentsel Tasarım; yaşamın olduğu tüm kentsel bütün ile ilişkilidir. Kent içi, kent dışı, kent, kırsal ile birlikte Kentsel Tasarım değer yaratma ve gelişme ile ilgilidir ve boyutu ne olursa olsun, yaşam ortamı onun karar alanına girer. Kentsel ölçekte ulaşım, altyapı, kentsel projeler, kent ve kır, alışveriş, ofis iş yerleri, üniversiteler, ya da hastaneler hep kentsel tasarımın karar alanıdır. Kentsel çevreyi oluşturan yapılar kadar, yapılar arası mekânlar olarak da kentsel tasarım gelişiminin bir sonucu olarak bütünsel sistemle ilgilidir. Kentsel tasarım ile tasarım kalitesine ve yaşam kalitesine ulaşmak, yaşanabilir çevre adına çok önemlidir. Bu iyi bir planlama, tasarım ve yönetim bütünlüğü demektir. Bu kapsamda hem yapılmış çevreyi desteklemek, hem sosyal ve ekonomik altyapıyı dikkate almak, gelişimin kaçınılmaz, ayrılmaz gerçeğidir.

Kentsel Tasarım, ekonomik, çevresel, doğal olarak yapılmış çevremizi yaşanabilir kılacaktır. Kentlerimizde kentliler için yerel çalışma ortamına, turist olarak gezilen çevreye, yaşamak ve çalışmak için gerekli ortama, çekici olmaya pozitif katkı getirecek olup doğa ve çevre korumasını öncelikli olarak ele alır. Biyolojik çeşitliliğin gelişimi, doğal peyzaj, doğal ekosisteme katkı ancak bütünsel bakış ve kente sistematik bir yaklaşımla sağlanır. Kentlilerin fiziksel ve ruhsal sağlığı da demektir ve sağlıklı yaşam, toplumsal etkileşim ancak doğa ile birlikte hareketle sağlanabilir. Bu kapsamda Kentsel Tasarım Rehberleri, doğa ile birlikte hareket etmeyi ve sürdürülebilirliği öne çıkartmaktadır.

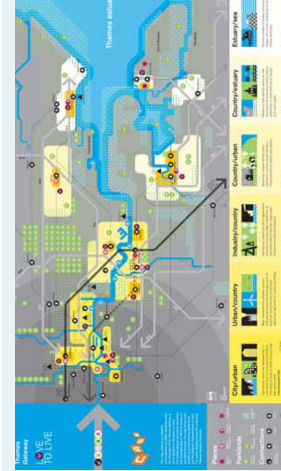
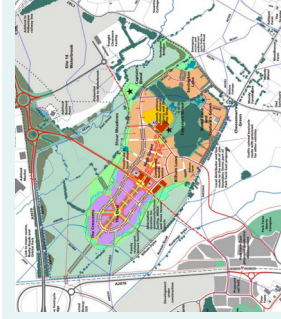
Kentsel Tasarım projelerinin süreç yönetimi açısından Kentsel Tasarım Rehberlerinde tek bir çerçeve yeterli değildir. Yerleşmeye, yere özgü rehberler kadar tematik rehberler de kullanılmalıdır. Bu rehberlerde özellikle Kentsel Tasarım ilkeleri belirlenmeli; nasıl dikkate alınacağı sürecin nasıl yönlendirileceği açıklanmalıdır. Türkiye için

geliştirilen modelde de kent kimliği, tekil yerel mekânsal karakteristikler, kaliteli yapılmış çevre ve tasarım, kamusal mekanlar, kentsel alanlar dikkatle ele alınmakta ve Kentsel Tasarım Rehberlerinin bu kapsamda nasıl kullanılacağı ve içeriği açıklanmaktadır.

Kentsel Tasarım Rehberleri o kentte yaşayan, üreten, deneyimleyen ve yapılanma sürecine karar veren tüm kesimler ve herkes içindir. Yapılmış çevre ile ilgili bu tüm kesimlere eşdeğer uzaklıkta olmayı ve kolay ulaşmayı hedefler. Genelde Kentsel Tasarım Rehberleri için üç hedef kitle vardır. Bunlardan birincisi, karar vericiler ve profesyonelleri içeren gruptur. Söz konusu hedef grup, 'kentsel çevreyi' karar üretme eylemleriyle doğrudan etkiler; ilgili bakanlıkların ilgili kuruluşlarından, yerel yönetimlere kadar uzanan bürokratlar grubu olarak sayabiliriz. Aynı zamanda yerel yönetimlerde çalışanlar da bu grubu temsil ederek, karar ortamında yer alırlar.

İkinci grup ise 'kentsel tasarım' üzerinde doğrudan etkisi olan ve bu konuda çalışanlar, danışmanlar, tasarımcılar, uzmanlar ve uygulayıcılarıdır. Bu kapsamda, ikinci grupta kentsel tasarım sürecinde özellikle tasarımda aktif olanlar tanımlanmaktadır. Kentsel çevreyi üretmek, kaliteli çevre yaratmak için çalışan planıcı, mimar, kent tasarımcısı, peyzaj mimarı, girişimci, hukukçu ve finansal kesim söz konusu grubun en önemli temsilcileridir. Üçüncü grup ise kentlilerdir. Kentsel çevre kalitesinde etkin olan, gelişmede referans oluşturan, yapılmış çevreye ilişkin karar vermeye katılan kesimdir. Söz konusu kararlar sürecin gelişiminde etkin katılım gerektirir. Bu bağlamda karar ortamında etkin olmak, süreci izlemek önce danışman olarak ilgilenmek, devamında ise kararda oy kullanan olmak gerekir. Aynı nedenle katılımda önemli olan amaç ve ilkelerle sürekli buluşmak, izlemek gerekir.

MODEL	TIP	ÖLÇEK	YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERLERİ			YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ			TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ													
			BOYÜK	ORTA	KÜÇÜK	BOYÜK	ORTA	KÜÇÜK	BOYÜK	ORTA	KÜÇÜK											
ULKESEL KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	ULKESEL KENTSEL TASARIM REHBERLİĞİ	○				Ulusal hedefleri kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarım ile yönlendiren ve rehberlik yapan değişim adımlarını kapsayan geniş kapsamlı kentsel tasarım çerçevesi olup, politik ve uygulamalar arasındaki kopukluğu ortadan kaldırır.				Genel amaç ve hedefleri belirleyen stratejik hedefler tasarlama adına oluşturulan eylem alanlarıdır.	Gelecek için sürdürülebilir gelişme için ölçülebilir hedefler tasarlama adına oluşturulan eylem alanlarıdır.	Tematik alanlar için hazırlanan rehberler, sosyal, ekonomik, çevresel performans fiziksel karakteristikle birlikte detaylandırılan büyük ölçekli kentsel projelerdir.	Presit alan ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.	Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekanlar, köprüler için hazırlanan kentsel tasarım rehberler.	Kent kapıları ya da kentsel simgeler oluşturduğu özel mekanlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberler.	DAYALI POLİTİKALARA	HAZIRLANAN REHBERLER	ARAVÜZ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	KENT KİMLİĞİ VE DETAYDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ			
	KENTSEL TASARIM ÇERÇEVELERİ	○			Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı kentsel tasarım çerçevesi olup, politik ve uygulamalar arasındaki kopukluğu ortadan kaldırır.																	
	KENTSEL TASARIM KONSEPT PLANI	○			Kentsel tasarım konsepti plan tüm temel kentsel tasarım proje ve rehberlerim hareket ettiği bağlamsal bir çerçevedir. Kentsel tasarım adına stratejik düşünme ve çözüm ilişkisi.																	
	KENTSEL VE KIRSAL TASARIM REHBERLERİ	○			Kentsel tasarım rehberleri, yerel kimlik ve birikimle ilgili kentsel yaşam ortamı sunmak adına vizyon stratejileri oluşturulan sistemlerdir.																	
	KENTSEL TASARIM NORM ve STANDARTLARI	○			Kentsel tasarım kararlarını açıklamaya yardımcı, tasarım ilkelerini tüm aktörlere aktaran bir dizi norm ve standartlardır.																	
	KENTSEL TASARIM ÖZETLERİ	○			Kentsel özel parçalar için hazırlanan planlama konularına vurgu yapan kentsel tasarım konularında ortaklık sağlayan, projeksiyonlu/öngörülmesiyle/ yaklaşımları içeren rehberlerdir.																	
	KODLARI	○			Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeyi yönlendiren, tasarım karar ve gereksinimleri görselleştiren, vizyona bağlı, çok detaylı ve hassas rehberlerdir.																	
	KENTSEL TASARIM PROJELERİNE YÖNELİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	○			Kentsel mekan kimliği, kalitesini ve farklılığını iyileştirmeye odaklı sosyal, ekonomik, çevresel performans fiziksel karakteristikle birlikte detaylandırılan büyük ölçekli kentsel projelerdir.																	
	KENTSEL AKSARLAR KENTSEL KORIDORLAR	○			Presit alan ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.																	
	KENTSEL KAMUSAL MEKANLAR	○			Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekanlar, köprüler için hazırlanan kentsel tasarım rehberler.																	
KENTSEL ODAKLAR	○			Kent kapıları ya da kentsel simgeler oluşturduğu özel mekanlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberler.																		

Şema 1 Model, planlama sistemi içinde kentsel tasarım rehberleri

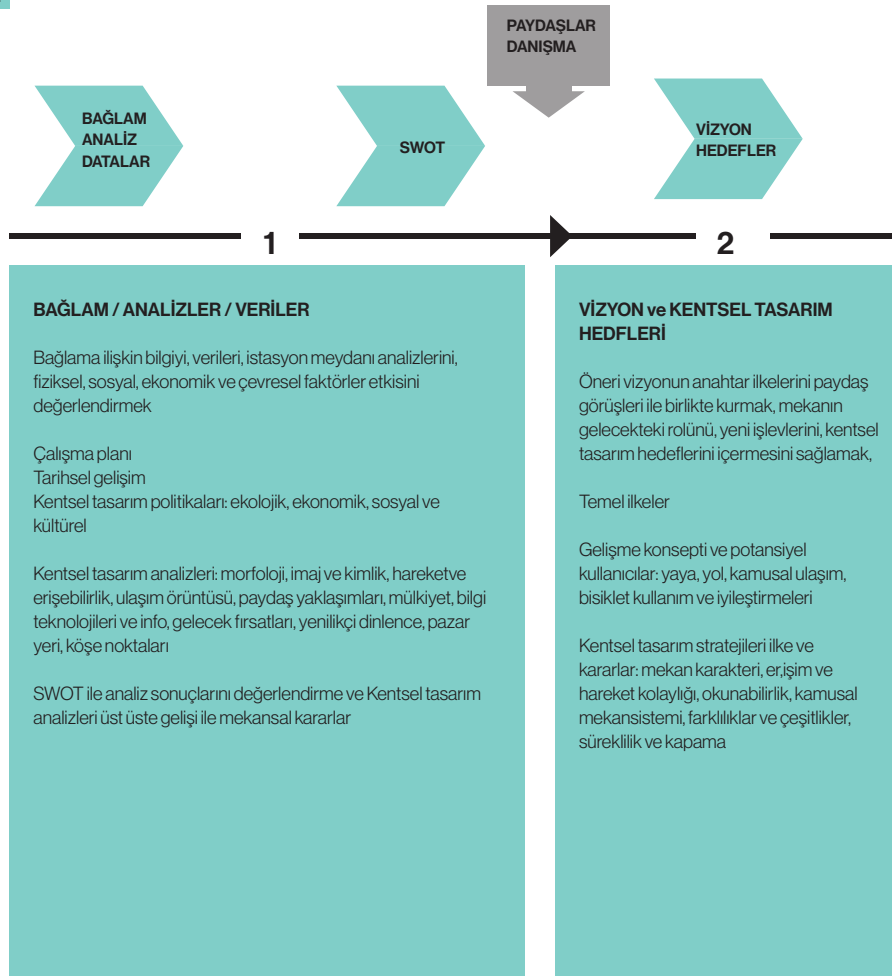
2.2. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ SİSTEMİ

Proje kapsamında önerilen Model, kentsel tasarım rehberleri ve planlama sistemi ilişkisini ortaya koymaktadır. Model çalışmasında, 1. aşamada ortaya konan ölççekler arası yaklaşımdan yola çıkarak, bir yandan ölççekler adına ayrı ayrı ele alınması gereken kent formu bileşenleri açıklanmakta, diğer yandan da bu bağlamda ilişkilendirilen gerekli rehberler ve araçlar tanımlanmaktadır.

Kentsel Tasarım Rehberleri Hazırlanması Projesi kapsamında 1. Aşamadayapılan incelemeler sonucunda, Planlama Sistemi İçerisinde Kentsel Tasarım Rehberi Sistem Önerisi geliştirilmiş ve üç farklı tür kentsel tasarım rehberi tanımlanmıştır.

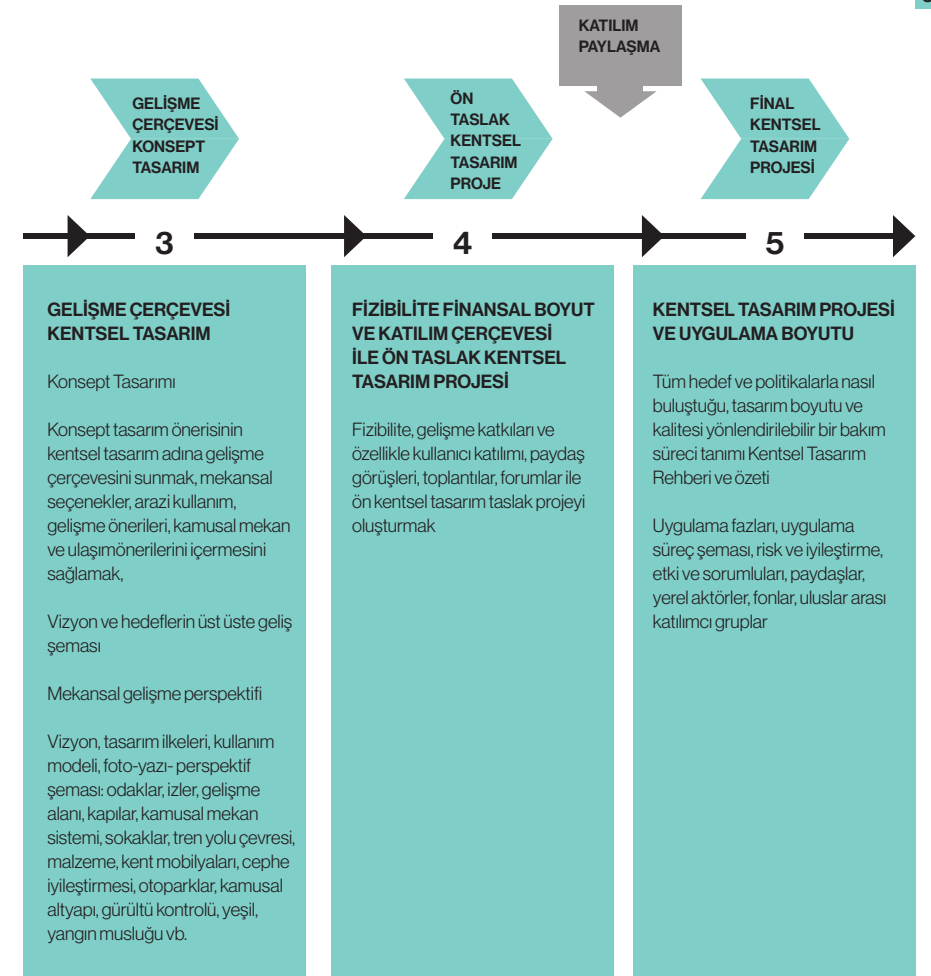
- Yerleşmeye ilişkin kentsel tasarım rehberleri
- Yere özgü kentsel tasarım rehberleri
- Tematik kentsel tasarım rehberleri

"Ülkesel Kentsel Tasarım Rehberleri" ise bu kapsamda yeniden değerlendirilerek tüm sistemi içermesi nedeniyle ayrı bir kategoriye alınmıştır.

Şekil 17: Kentsel tasarım süreç şeması ve katılım

Kaynak: Baxter, A. (November, 2005). Basildon District Council, Wickford Town Center Master Plan Version 3. yararlanılmış ve bu çalışma için yorumlanarak yeniden üretilmiştir.

KENTSEL TASARIM SÜRECİ, AKTÖRLER & ROLLER

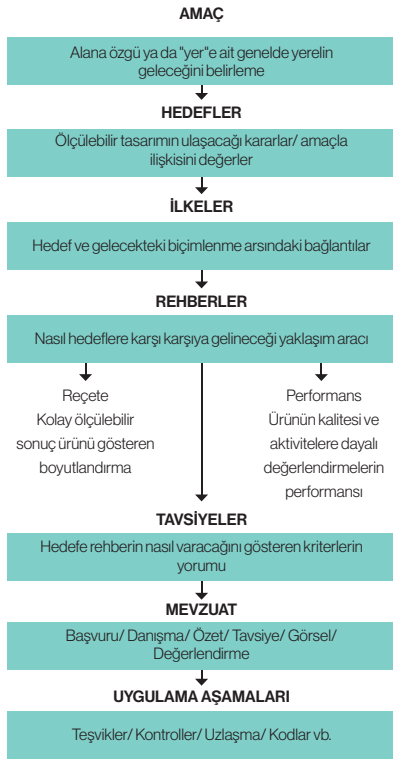
Kentsel Tasarım Süreci

Analizler Mekân karakterini anlamak bağlam ve fiziksel yapıyla sosyal yapıyı ilişkilendirmektedir.

Vizyon Planlama hedefleri ile uyumlu üç boyutlu formlarla ilişkilendirilerek mekân hedeflerini ortaya koymaktadır.

Stratejiler Yerel tasarım kararlarını tasarım ilkeleri olarak kurgular ve kentsel tasarım stratejilerini geliştirir. Genel bağlamda ise ulaşım, kamusal mekân, yapı yüksekliği, yerel kimlik ilişkilerini koymaktadır.

Araçlar/ Rehberler Alana özgü araçlar olarak kentsel tasarım rehberler yerel strateji politikalarına dayanır. Cephe renk sistemi ve mekân güvenliğine kadar tüm konuları içermektedir.

Şekil 18. Kentsel Tasarım Karar Süreci/Bileşenler

Kaynak: Punter, J. (1996). "Developments in Urban Design Review: The Lessons of West Coast Cities of the United States for British Practice." In *Journal of Urban Design*, Vol. 1, No. 1, yararlanılmış ve bu çalışma için yorumlanarak yeniden üretilmiştir.

KENTSEL TASARIM KATILIM SÜRECİ, AKTÖRLER ve ROLLER

Değişen Roller ve Sorunlar

Raporun bu bölümü, içinde yaşadığımız son on yılda, KENTSEL TASARIMIN DEĞİŞEN ROLÜNÜ incelemeyi hedeflemektedir. Özellikle de, kentsel tasarımın giderek artan önemini ve karşılaştığı sorunları detaylı olarak analiz edebilmek temelde amaç olmaktadır.

KENTSEL TASARIM'IN değişim süreci içindeki bu yeni rolü, yaklaşımı, geniş kapsamlı olarak "kentsel gelişim süreci" içinde incelenecek ve küresel ekonomide kentlerin artan önemi ile ilişkilendirilerek açıklanacaktır.

Süreç dinamik ve çok katmanlı bir perspektifte ele alınmakta, açıklanmakta olup, "kentsel mekân"ın üreticileri, yasaları ve kullanıcılarının bakışıyla birlikte yeniden değerlendirilmektedir. Kentsel tasarımı bu bütünsel bakış çerçevesinde ele aldığımız zaman, her bir grubun yâda aktörlerin önemli katılımları ile kentsel bütünü nasıl oluşturmuş olduğunu görüyoruz. Her bir grubu, gelişimini ve önemlerini ayrı ayrı test ederek açıklamak doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu yeni ortam, kentsel gelişim süreci, kentsel tasarım için farklı aktörlerle ortak bir işbirliği demektir, bu da diğer taraftan yeni güçlükleri de tanımlayacaktır. (www.odpm.gov.uk, 284 sayfa UD UK) Dolayısıyla aktörleri ve rollerini incelediğimiz zaman sürece nasıl pozitif veya negatif katkı getirdiklerini değerlendirmek olasıdır.

Kentsel Tasarımın Artan Önemi

Kentsel tasarım olgusu ve kentlerde, yeni gelişmelerde aldığı rol, çokça rastladığımız örneklerle de izlediğimiz gibi, geniş kitlelere yayılan bir tanınırlık oluşturmaktadır. Profesyoneller, uygulayıcılar, akademik ortam, yerel yönetimler, örnek projeler ve bunların üreticileri, tartışmalar, popüler medya, bu kapsamda artan bir farkındalık ortamı oluşturmuştur.

KENTSEL TASARIM'IN önemi 1990'lardan bu yana ölçülemeyecek derecede katlanarak artmıştır. Kentsel tasarıma ilişkin bilgiler ve örnekler, bilimsel yayınlarda toplantılarda da yer alırken, sosyal ortamda da örnekler üzerinden geliştirilen görüşler, kritikler, yayınlar da hızla çoğalmıştır.

Bunun yanı sıra projeler ve kentsel tasarım yarışmaları da, tüm dünyada, az denilemeyecek sayıda artarak kentsel tasarım ortamına yeni bir boyut katmıştır.

Bu niteliksel ve niceliksel ilgi, artış bize iletişim teknolojilerinin kolaylaştırıcı yanını ve bilginin de dinamizmini yansıtmaktadır. Tüm bu değişimler kentsel tasarım konusundaki olgusal bir büyümeyi de işaretlemektedir.

1980'lerde kentsel tasarım, özellikle, mimarlık ile planlama arasında gidip gelmekteydi. Bu anlayışın bir sonucu olarak da tanımlama ve yaklaşımlarda, kamusal mekânda "güzelleştirilme" olarak algılanmaktaydı. Bu yakın geçmişte KENTSEL TASARIMA ve kentlerin tasarlanması sürecine sınırlı olarak değinilirken, bugün ise çok sayıda aktörler arası bir ilişkiler ortamını bize sunmakta KENTSEL TASARIM süreci incelenmektedir. Bu yenilikçi bakış ve yaklaşımlar bize kentsel tasarımın artan önemini vurgulamakta, özellikle de çok aktörlü ortamda süreci ve ürünü nasıl açıklarız sorusunu gündeme getirmektedir. Sonuç olarak yeni bakışta "kentsel tasarımın artan önemi" sorusunun geniş kapsamlı olduğu, alanının içinden olduğu kadar dışından da geçerli etkiler aldığını görülmektedir.

Kentin Değişen Bağlamı

Kentin değişen bağlamını, kentin küreselleşme sürecinde ki duruşu olarak da algılayabiliriz. 21. yy'da, küresel nüfusun kentler yönündeki değişiminin, kaçınılmaz olarak ani bir denge farkı yarattığını gözlemliyoruz. Buna "yeni kentsel biçimlenme" denmekte, yeni bir yüzyıl, yeni bir insanlık tarihi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde kent -kıır dengesi %75-%25 gibi çarpıcı bir oranda farklılaşmaktadır.

Bu değişimin kökeni sanayileşme sürecinde, insanın toprağından edilerek kentin çekiliği bağlamında göçe zorladığı süreçtir. Ancak bu süreç yerini artık kentte sanayi değil servis sektörüne bırakmıştır. Sonuç olarak kentler artan nüfus boyutu ve önünde yer alan politik/ekonomik/ kültürel boyutlarıyla güçlenmişlerdir. Yüksek üretim ve az bedel mantığı ise küresel dengelerin değişimine neden olmuş, bunun sonucunda da küresel strüktürel değişim ortaya çıkmıştır.

Küreselleşmenin bu mekânsızlaşma süreci kentleri yeniden biçimlendirmiştir. Kentler artık "iletişim" mekânına dönüşmüş, "yersizlik" kavramı ise küreselleşme sürecinin kaçınılmaz bir bileşeni olmuştur. Teknolojinin de gelişimi nedeniyle kentler artık üst düzey kararların alındığı ve iletildiği odaklar olmuşlardır.

Geniş anlamda KENTSEL TASARIM da bu yeni, karmaşık, yersiz kentte, yeni strüktürel değişim ve biçimlendirme konusuna katkı koymakta farklı mekânsal organizasyonlar ve projeler ile de toplumsal yarar adına, kente yeni bir imaj yaratmakta ya da kurmaktadır.

Strüktürel değişim kendi çekim odakları ile ekonomik-politik gücün biçimlendirdiği yeni kentsel koşulları oluşturmaktadır. Bu küresel koşullar özel seçenekler, özel vizyon ve stratejilere öncelikler vererek, kimi grupları öne çıkararak, zıtlıklara ve kaçınılmaz dönüşümlere neden olmaktadır. İşte "kentsel tasarım" da bunun olası yeni aracı olmaktadır.

HAZIRLIK VE VİZYON

ADIM 1: Proje konusunun tanımlanması

ADIM 2: Kentsel tasarım hedef ve sınırlarının belirlenmesi

ADIM 3: Alana ilişkin sorunlar ve stratejilerin tanımlanması

ADIM 4: Proje ekip halkalarının oluşturulması; ekip üyelerinin, danışmanların seçimi

ADIM 5: Strateji ve kaynakların belirlenmesi

ADIM 6: Proje yönetim planının oluşturulması

ADIM 7: Atölye çalışması tanımlanması

ADIM 8: Paydaşların iletişim ve katılım sağlanması

2.4. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ İÇERİK AŞAMALARI

1.AŞAMA; Hazırlık ve Vizyon Aşaması

Aşamanın tanımlama ve anlama ile başlayan ilk adımını konunun netleştirilmesi ve sınırlarının oluşturması izler. Süreci takiben "Ekibin Tanımlanması" ile ilgili uzmanlıklar doğrultusunda çalışma ekibini kurma ve ana grupların belirlenmesi gelmektedir.

Proje yönetiminin yapılandırılması, ekip seçimi, danışmanların seçimi, proje yönetim planının hazırlanmasını gerektirmektedir. Ekibin uzmanlıkları ile proje hedefleri saptanarak, stratejik yaklaşım ve kaynaklar netleştirilir. İkinci adım da mutlak, katılım ve paydaşları oluşturmak, ayrıca gereksinimleri ortaya çıkaracak analiz ve özet raporlarının hazırlanması ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda ekip, projeye bakışta aynı fikirde olmalı ve eşit bilgilenmelidir.

Ekibin gerçekleştireceği tanımlamalar, çalışmanın ufkunu belirlemesi adına önemlidir. Bu kapsamda atölye çalışmaları ile konu, sınırlar ve proje hedefleri kurulabilir. Yeni adım olarak paydaşlarla iletişim planı olarak da tanımlanan kısımda potansiyel paydaşların tanımlanması ve katılımlarının sağlanması hedeflemektedir.

Bir sonraki adım da "Doküman ve Bilgi Toplanma"dır. Bilgileri toplama çok disiplinli ekibin kullanacağı verileri edinme çalışmanın can damarı olacaktır. Söz konusu kısımda çalışmaya

başlamadan önce, var olan verilerin gözden geçirilmesi, veri eksikliği varsa tamamlanması, mekân kimliğini detaylandıran çalışmaların oluşturulması, veri kurma ve kullanma kaynağı hazırlanmasına dair başlıklar yer almaktadır. "Veri Değerlendirme, Haritalama" kısmında, CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) kullanımı, açık veri sunumu ile üst üste getirilen bilgi özetleri çalışmanın sağlığı açısından çok önemlidir. Takip eden kısımda da toplanan tüm bilgilerin sistematik veri analizi ve verilerin paydaşlarla paylaşımı üzerinde çalışılması gerekir.

Son hazırlık kısmında tasarımı için gerekli tasarım rehberine altlık olan rapor özeti oluşturulur. Bunu yapmak için, çok disiplinli ekip üyelerinden yararlanılması, delege edecek yöneticilere yetki verilmesi, referans ve sorumlulukların netleştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç amaç ve hedefe ilişkin çıktılarının netleşmesi, kaynak ve stratejilerin belirlenmesi, program ve olası sonuçların tanımlanması, toplumsal katılım adına program ve iletişimin kurulması beklenmektedir. Gözden geçirme ve kontrole dayalı bu aşamada, "Tasarım Özeti" yazabilmek için, amaç ve hedef, sınırlar ve proje yapılanması, uygulama fırsatları ve sonuçta öngörülen tasarım kalitesi, Kentsel Tasarım Özeti içinde yer alacaktır.

2.AŞAMA; Bağlamı Kurmak ve Analizlerle Değerlendirmek Aşaması

Bağlam dört kısımdan oluşur; 'alana ilişkin bağlam', 'planlama bağlamı', 'gelişmeye yönelik, tarihsel bağlam'dır. Bağlam kentsel tasarıma yönelik açılımları ele alan 'yere özgü kimlik ve özgünlük bağlamı'dır.

BAĞLAM VE ANALİZLER

ADIM 1: Veri, doküman ve bilgileri gözden geçirilmesi ve toplanması

ADIM 2: gerekli olan bilginin haritalanması

ADIM 3: Verilerin sunumu için altyapının hazırlanması

ADIM 4: Yerel toplum

ADIM 5: Bölgesel kimlik ve yerel karakter

ADIM 6: Mekansal bileşenler olarak sürdürülebilirlik doğa ve peyzaj

Var olan veriler ve bilgilerle bağlamı kurmak için "Analiz ve Bağlam" ilişkisi ya da hedefe yönelik analizler öne çıkmaktadır. Analizler, 'toplumsal analizler' olup doğrudan taleplerin yansıtılmasını gerektirir, 'mekansal analizler' ise özellikle mekân kimliğine yönelik detayları içermelidir ve özgün duruş ortaya konmalıdır. Doğal kaynaklara ilişkin analizlerde tüm doğal veriler, geleceğe ilişkin ipuçları ile birlikte bir tür ekolojik restorasyonu da öne çıkaracak şekilde incelenir, bağlantılara ilişkin talep ve durum analizleri planlama ve ulaşım kararlarının kentsel tasarım yorumlarıyla

YAPILANMA VE BAĞLANTILAR

ADIM 1: Sokak örüntüsü

ADIM 2: Kentsel doku

ADIM 3: Yoğunluk ve karma işlev

ADIM 4: Mahalle sistemi

ADIM 5: Kimlik mekanları

ADIM 6: Yaşam merkezleri

ADIM 7: Geçiş zonları ve Sınır zonları

ADIM 8: İmaj ve anlam mekanları

ADIM 9: Açık ve Yeşil alan sistemi

ADIM 10: Kamusal örüntü

detaylandırılır. Tüm analizler için güçlü ve zayıf yönlerin öne çıkması, fırsatlar ve tehditlerin açıklanması gerekir.

Analizler, paydaşlar ve yerel güçler ile tartışılarak zenginleştirilmelidir. Bu bağlamda toplantılar ve katılım boyutu, yasal altlıklar, bilgiyi kolaylaştıracak açılımlardır. Tasarım ilke ve hedefleri bağlam aşamasındaki hassas değerlendirmelere bağlı olarak ortaya çıkacaktır. Aynı zamanda analizler 'Vizyon' ve kavramsal görüşün oluşmasında da anahtar aşama olup bilginin hedefe yönelik ilerletilmesini sağlamaktadır.

3.AŞAMA; Kentsel Yapılanmayı Oluşturmak ve Bağlantıları Kurmak

Bu aşamada planlama ve kentsel tasarım ilişkisi netleştirilerek, kentsel tasarım karar ve ilkelerinin mekânla buluşması sağlanacaktır. Hem üst ölçek planlama hem de uygulama planları ile kentsel tasarımın ilişkilendirilmesinin sağlanması gereklidir. Burada tasarım rehberleri ve açılımları ek destek araçlar rolünü üstlenmektedir. Kentsel dokuyu yaratmak, kentsel yapılanmaya bu bilgileri süreci hareketlendirerek sunmak zor bir aşama olup bu kapsamda çıkan kentsel tasarım kararlarının değerlendirme ölçütlerinin tanımlanması ve rehberde yer alması gerekmektedir. Aynı şekilde, temel kararların oluşturulması, seçeneklerin ortaya konması, seçeneklerin değerlendirilerek, metodolojik bir yaklaşımla karar verilmesi gerekir. Tasarım kararlarının proje ekibine sunulması, ortak karar haline gelmesi ve daha sonra toplumsal katılım ile değerlendirilerek, sonuçlanması gerekir.

Bu aşamada hareket sistemi, karma kullanım, yoğunluk ve donatı ilişkisi, enerji ve kaynak etkinliği,

doğa ve ekoloji, imaj ve anlam ile kent kimliği, yapı adası biçimlendirilmesi ve parsel ilişkisi gerekir. Hareket sisteminin bağlantılarla zenginleştirilmesi de yine bu aşamada gerçekleştirilir. Yaya, bisiklet ve kamu ulaşımı, erişilebilirlik altyapısı test edilerek işlenir. Aynı zamanda biçim, içerik ve karma kullanım yani işlevler tanımlanır. Öneriler dikkatlice gözden geçirilir, plan yeniden ele alınarak, tasarım kararları ile ilişkilendirilir. Verilerin üst üste getirilerek, kontrol edilmesi gerekir; tanımlanan tüm bu kararlar ise KENTSEL TASARIM REHBERİ için gerekli altlıkları oluşturur. Tasarım Rehberi'nin oluşturulması, elde etme sisteminin netleştirilmesi beklendiği bu aşamada kentsel tasarım kararlarının iç ve dış etkiler ile özellikle toplumsal etki ve sonuçlarının gözden geçirilmesi kaçınılmazdır. Unutulmamalıdır ki kentsel tasarım bir süreçtir ve süreç içinde tasarım kalitesinin bozulmaması gerekir. Kentsel tasarımın sürdürülebilir olması, toplum, kimlik ve tasarım kararlarının mutlak kentsel tasarım ilkeleri adına kontrol edilmesi gerekir. Bu bağlamda kentsel tasarım politikaları ile kentsel tasarım çerçevesi kararlarının ilişkilendirilerek detaylandırılması önem taşımaktadır. Diğer taraftan entegre tasarım kararının, ölçekler arası planlama tasarım ilişkisi öncelikli olarak yeniden gözden geçirilmelidir.

4.AŞAMA; Mekânı Detaylandırmak

Dördüncü aşamada mekân detayları kentsel tasarım yaklaşımı ile öne çıkmaktadır. Bu aşamada pozitif bir dış mekân kalitesi yaratmak hedeftir. İyi bir kentsel tasarım, değer yaratmak demek olup, değer detayda saklı olduğu unutulmamalıdır. Kentsel tasarım parça parça gerçekleşirken, yeni mekanizma ve araçlar ile hedeflenen bütünsel sonuca erişilebilir. Dış mekân, canlandırılmış

MEKAN VE DETAYLAR

ADIM 1: Yapı adası

ADIM 2: Ara yüzler

ADIM 3: Bina kitleleri ve yüksekliği

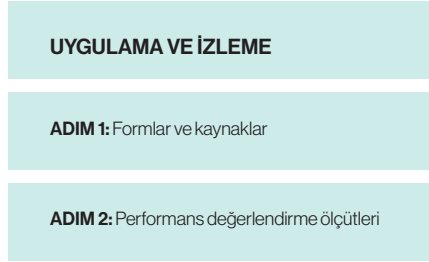
ADIM 4: Kent mobilyaları ve sanat objeleri

ADIM 5: Aydınlatma

ADIM 6: Köşe, köprü, pasaj, saçak, kent merdiveni vb.

ADIM 7: Kentsel öğeler

ADIM 8: Yeşil doku ve peyzaj örüntüsü

mekân sınırları, binaların boyut ve ölçeklerinde yapılanmaya yönelik uyumlu bir bütünlük, değişimi de içerecek bir çerçeve içinde hareket, detayda gösterilen 'özel mekân' değerini güçlendirecektir.

Detayda önceliklerin belirlenmesi ve hedeflerin kısa, orta uzun erimli olarak tanımlanması gereklidir. Eylem plan ve programları detaylı tasarıma odaklanmalı ve önceliklerin detayda nasıl oluşacağı projelerde belirlenmelidir. Bu kapsamda Kentsel Tasarım Rehberleri istenilen özel yerlerde istenilen detayda tasarım yönlendirici ve sınırlandırıcılarını koyabilir. Bunlar geri çekmeler, arkadlar, kısa geçişler, pasajlar, çıkmalar vb. olabilir. Yine detaylı tasarım, mekân dilini ve kimliğini belirleyen ölçektir. Bu nedenle malzeme ve detaylı yöresel ustalıklar, farklılıklar, renk ve kimlik detayları beklenen sonuç için çok önemli kilit taşlardır.

Detaylı kentsel tasarım, Kentsel Tasarım Kavramsal Şemadaki ilkeleri mekanda buluşturacak tasarım detaylarını verecektir. Bunlar üç boyutlu, imgesel, alana özgü ve tematik açılımları içeren detaylı uygulamalar olacaktır.

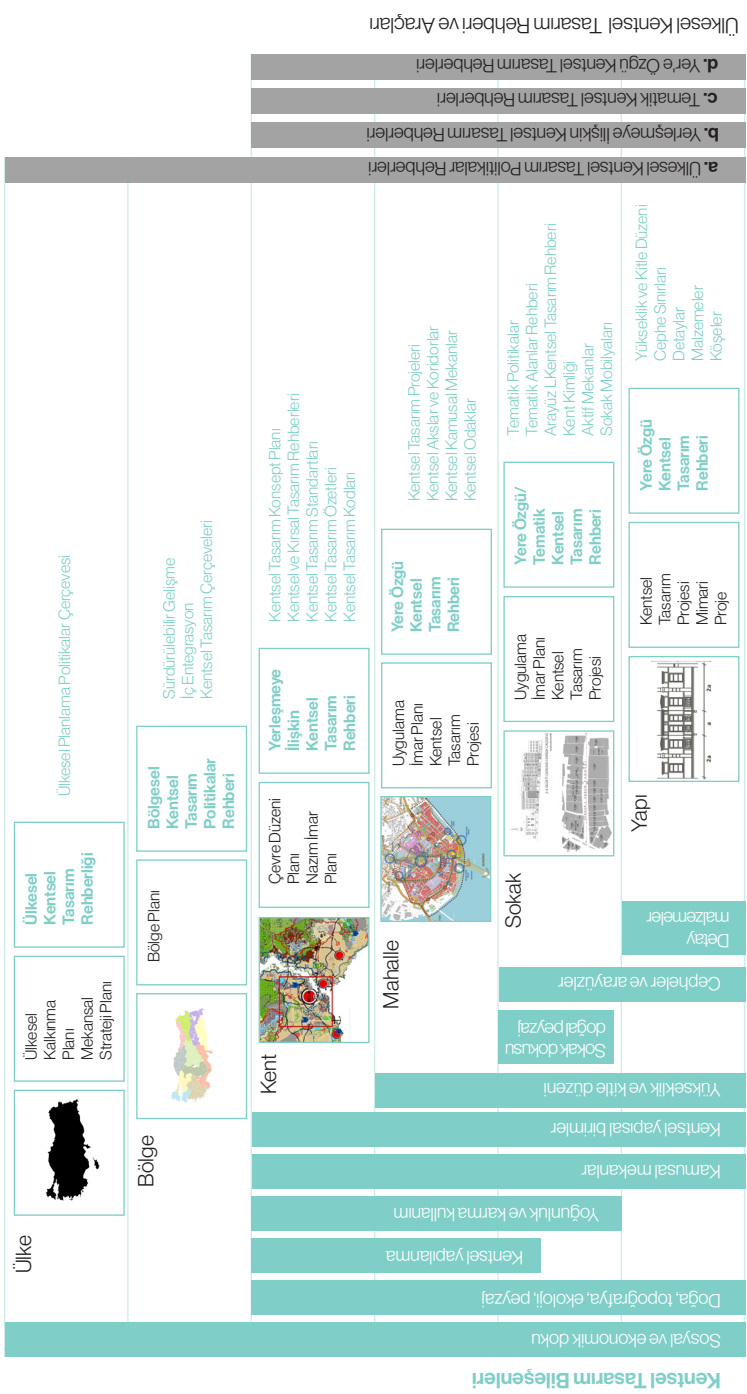
5.AŞAMA; Uygulamaya Yönelik Süreci İzlemek

Kentsel tasarım sürecini yönetmek adına uygulamayı da sistemde kontrol etmek kaçınılmazdır; söz konusu kontrol ise Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve kentsel tasarım rehberleri ve kentsel projelerle yapılır. Bu kapsamda uygulama ve yönetimi düzenlemek, süreci yönetmek çok önemlidir.

Kentsel yapılanmanın biçimlenme aşamasındaki başarı iyi bir tanıtım ve sürdürülebilir bir katılımı sağlar. Bu nedenle yerel yönetimlerin tasarımı sağlaması gerekir. Kentsel tasarım ilke ve hedeflerinin, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema'nın ve projelerin ilişkisi sürekli irdelenmelidir. İzleme budur ve sürecin yenilenmesi gerektiğinde de devreye girecektir.

Sürecin izlenmesinde; kentsel tasarım stratejileri, vizyon ile ilişkili olarak göz önüne alınır ve alan kimliği, yeni oluşturulan kimlik, kültür ilişkisi sorgulanır; kodlarla gelinen yaklaşım detayları, kimlik alanlarının matrisi üzerinden incelenerek değerlendirilir

PLANLAMA SÜRECİ İÇİNDE KENTSEL TASARIM REHBERLERİ

Şema 7. Kentsel Tasarım Ölçek detayları (Avustralya Urban Design Protokolünden uyarlanmıştır.)

BÖLÜM 3: YENİLİKÇİ ARAÇLAR

3.1. ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALAR REHBERİ

Kentliler için yaşam ortamı, yerel kalite, sosyal bütünleşme ve fiziksel tasarım kalitesini yaratma demektir. Kentsel tasarım da bunları çözmeye endeksli dir. Kentsel tasarım, planlama ve gelişme süreci ile doğrudan ilişkilidir, bu süreçte farklı meslek alanları ile mimarlık, mühendislik, peyzaj mimarlığı, hukuk ve finans sektörleri de sıkı bağlantılıdır.

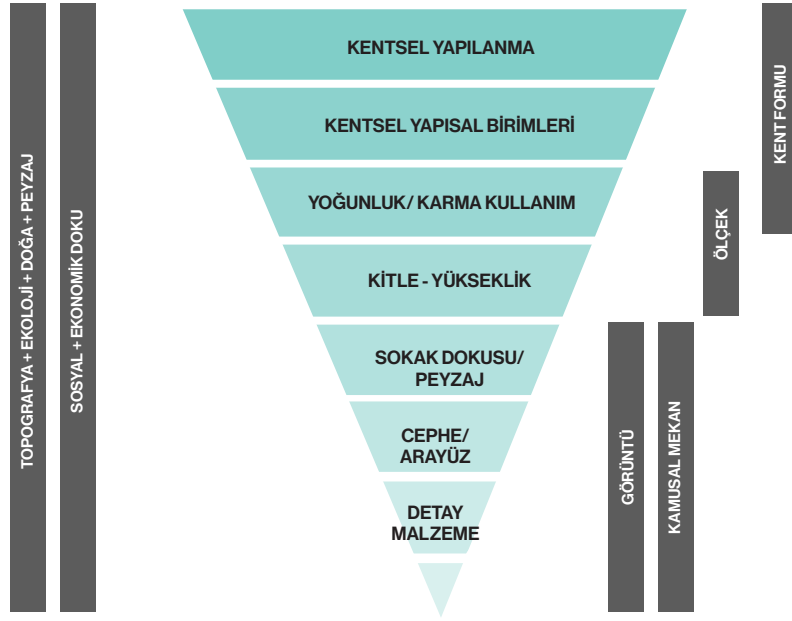
Kentsel tasarımın gücü en üst ölçekten (makro seviye), en alt Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ölçeğe (mikro seviye) kadar bütünsel bir kentsel tasarım algısı ile kentlerimizin düzen, görünüm ve işlevsel kalitesinden sorumlu olmalıdır. Bu ise makro ölçekte mekânsal stratejik planlama veya altyapı örüntüsünden, mikro ölçekte kent mobilyasına kadar olan her çalışmayı içerir. En önemlisi de mevzuat bağlamında politikalar ve planlama sistemi ile olan entegrasyon ilişkisidir. Kentsel tasarım hem alan kullanımı, altyapıyı, mekân ve yapılanmayı yönetir, hem de mekânı sosyo-ekonomik yapı ve boyutuyla ilişkilendirir.

KENTSEL TASARIMIN KENTE OLAN POZİTİF ETKİLERİ

- Değer yaratarak, ekonomik ortama getirdiği başarı ile mekân düzenleyerek, sosyo-demografik yerel kompozisyondaki bütünleştirici etkisi, yerel iş ve girişim potansiyelini teşvik etmesi;
- Kent ve kentlinin mekânda buluşması, yaşaması, konut edinmesi, seyahat edebilmesi,

fırsatlara erişebilmesi, donatı fırsatlarından yararlanabilmesi, servislere eşit ulaşabilmesi, erişebilmesi;

- Fiziksel ölçekte mekânsal yenilikçi etki, yerel ortam ve yerelin gücünü artırması, yaşanabilir çevre fırsatı yaratması;
 - Doğal ekosistem ile yapılanmış çevre arası etkileri ve dengeleri sağlaması, tüm bunların sürdürülebilirliğini amaç edinmesi;
 - Sosyal ve kültürel olarak yerelin doğal yapısını öne çıkarması ve değere koyması, insanların birbiri ile ilişkisini, kentte özgürce hareket etmesini ve mekânı kullanmasını sağlamasıdır.
- Kentsel tasarım projeye endeksli ya da proje ile biten bir süreci ele almaktadır. Bu uzun erimli zaman ile ilişkili bir süreçtir. Diğer taraftan kentsel tasarımın yapılanma adına da bir süreç ilişkisi hazırladığı ve sunduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu süreç ilişkisi; altyapı, doğal ekosistem adına sürdürülebilirliğin sağlanmasına kadar, toplumlar ve kültürlerin mekânda sürdürülebilmesini de sağlamaktadır. Bu süreç; sonuç ürünün kent kimliği, yerel karakteristikler ve özgün, tekil kimlik adına oluşmasını kontrol eden bir süreçtir, gelişmeyi bu kapsamda yönlendirir. Kentsel tasarımın başarısı da budur, gücü sürecin başarısında saklıdır. Kentsel Tasarım bu açılımı, Kentsel Tasarım öğeleri ile sağlamaktadır; bu ise bir dizi yaşam kalitesi ve yaşam standartları oluşturulması anlamına gelmektedir. İlk sırada "Tasarım Kalitesi" yer almaktadır. Bu öncelikle sunulması, sağlanması ve vazgeçilmemesi gereken öğelerin başında gelmektedir, temel hedef budur. Bir diğer ölçüt de tasarımın ortaya koyduğu yaşam kalitesini oluşturan "Fiziksel Çevre Performans Değerleri" dir; bu ise kentsel tasarım ile sağlanmaktadır. Bunları

Şema 8. Kentsel Tasarım Ölçeri

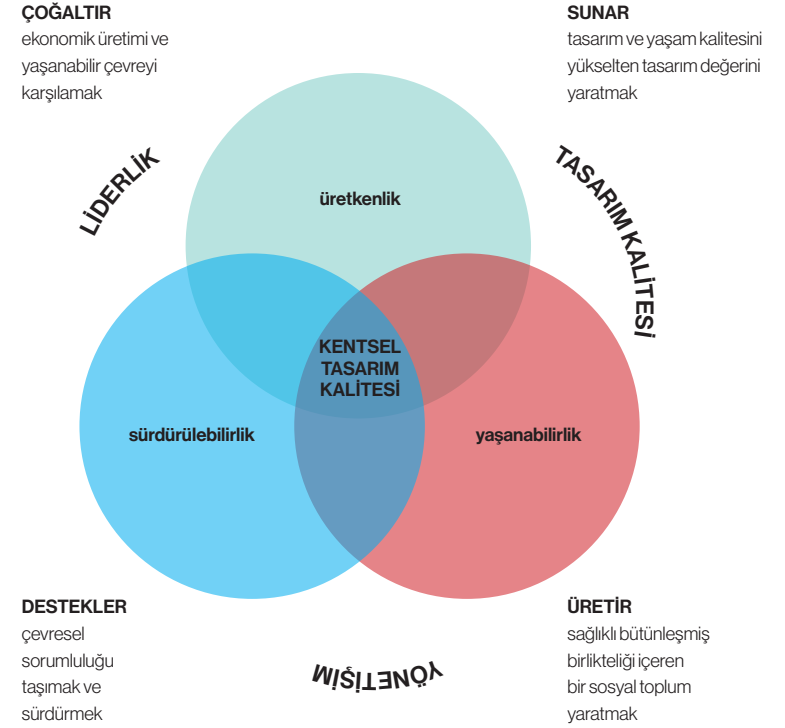
Kalite, Tatmin, Değer ilişkisi ya da sıralanımı izlemektedir. Yaratılan kalitenin çevrede kullanıcı tarafından bir tatmin ve değer yaratıp yaratmadığı sorgulanmalıdır. Bu öğeler çalışmanın bileşenlerini içermektedir ve kentsel tasarımın hedefi de mutlak başarılı bir sonuca ulaşmaktır.

TEMEL İLKELER

- Ülkesel bir kentsel tasarım çerçevesi kurmak, sunmak ve kentsel tasarım için temel ilkeleri belirlemek. Kentsel tasarım ilkelerini planlamadan yola çıkarak en iyi kentsel tasarım rehberleri ile desteklemek ve uygulama pratiği ile ilişkilendirmek.

- Ülkesel destekli bir kentsel tasarım, kentsel kalite ve kent kimliği süreci başlatmak. Bu kapsamda üst düzey destekli bir dizi örnek projeyi edinmek. Bu örnekleri kentsel dönüşüm ve kentsel konut/ mahalleler için önermek çoğaltmak.

- Yerel yönetimleri kentsel kalite adına geliştirmek için yeni mekânsal stratejiler oluşturmaya ve kentsel tasarım ile bütünleştirmeye yönlendirmek. Bu çalışmaları yapılanma adına kentsel tasarım projeleri ve kamusal mekân, açık alanlar, örnek tasarım kalite öngörülerini, kentsel tasarım yarışmaları, kentsel tasarım yönetimi, kentsel

Şema 9. Kentsel Tasarım Amaç ve Politikalar

mekânların bakımı ve sürdürülebilmesinde de öne çıkarmak.

- Sürdürülebilir kentler adına mekânsal planlama ile kentsel tasarımı bütünleştirmek ve kent adına dengeli gelişme ve tasarım kalite kontrolü için kararlar üretmek. Yoğunluk, karma işlev, açık yaşam mekânları için rehberler oluşturmak.
- Yapılar kadar kentler ile kentsel yapılanma ve kentsel mekânlar arası performans kriterleri oluşturmak. Enerji etkin kentler standartlarını ortaya koymak.

- Kentsel gelişmeyi mekânsal stratejik planlama ile entegre etmek, kamu yatırımı ve fonlarını, kentsel dönüşümü kentsel tasarımla birlikte yönlendirmek.

- Kentsel yaşam kalitesini yükseltecek kentsel tasarım rehberleri ortaya koyarak; tüm aktörlerin birlikte hareket edeceği platformu oluşturmak, bu ortamı kentsel tasarım merkezleri, sergi, panel, yarışmalar ile aktif kılmak.

3.2. KENTSEL TASARIM KAVRAMSAL ŞEMA

KENTSEL TASARIM KAVRAMSAL ŞEMA ÖRNEĞİ

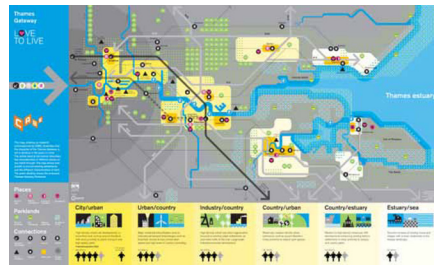

KENTSEL TASARIM KAVRAMSAL ŞEMA VE TANIMI

Kentsel tasarım Kentsel Tasarım Kavramsal Şema, planlama ve kentsel dönüşüm sürecinde stratejik aşamalar ile bir bütünlük içinde planlama ile birlikte ele alınmaktadır. Finansal, ekonomik ve sosyal politikaları, fiziksel ve mekânsal anlamda etkin bir biçimde yönlendirmektedir. Tekil yapıları bütünlük içinde ele almaktan sorumludur. Ancak detayda bu birlikteliği oluşturan dili de vermektedir. Kentsel tasarım adına; sokak, meydan, açık alan ve mahalle yerleşmelerinin detaylandırılacakları zonları, birimleri, alt alanları özellikli aks ve koridorları, odakları ve kentsel proje alanlarını gösterir. Detayda yapıların kitle ve yüksekliğini, yapı ile mekan arasındaki ilişkiyi, eylem ve işlevleri tanımlamaktadır. Bu

nedenle Kentsel Tasarım Kavramsal Şema bu farklılaşan alan ya da birimleri veya alt zonları, kentsel tasarım rehber alanlarını işaret eden şemadır. Hareket örüntüsünü bütünsel olarak ele alıp yaya ve toplu taşımayı öne çıkartmaktadır. Aktörler arası işbirliğini sosyoekonomik ve kültürel bağlamla ilişkilendirerek, doğa ve kentsel kimliği sürdürmeye yönlendirir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema kentsel dönüşümün farklı ölçeklerini birleştirmeyi, yönlendirmeyi amaçlar. Yatayda ve dikeyde planlama araçları arası ilişkiyi ürüne odaklı yönlendirmektedir. Bu nedenle "Kentsel Tasarım Kavramsal Şema" var olan süreç ve araçları kentsel bağlamda yeniden değere koymaktadır. Bunlar parçalı kentsel dönüşüm kararları, yeni konut alanları, kent merkezleri ve alışveriş mekânları, sanayi mirası dönüşüm alanları olabilir. Amaç parçalı yapıya bütünsel bir bakışı oluşturmak, yeni bir konsept şema ile geleceğe ilişkin fırsatları bütünsel ve doğru olarak yönlendirmek. Sonuç olarak sosyoekonomik ve fiziksel bağlamı birlikte ele alarak hedefe yönelik stratejik düşünme ve aktörler arası işbirliği ile geleceğe rehberlik etmektedir. Bu amaçla plana kentsel tasarım boyutu katılmaktadır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve Rehberlik
Kentsel Tasarım Kavramsal Şema tüm tekil kentsel tasarım projeleri ve yaklaşımlarının hareket ettiği bir bağlamsal çerçevedir. Bu nedenle stratejik düşünme aşamaları için bir altlık olup, daha kaliteli bir çevre tasarımı elde etmeyi amaçlar. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema aktörlerin çeşitliliği ile stratejik düşünme ve çözüm ilişkisini kurmaktadır. Çünkü kentsel tasarım süreci geniş kapsamlı, karmaşık, kimi zaman tartışmalı, olumlu sonuca hedefli, öngörülse içerikli ve özel yararı gözardı etmeden kent kimliğine yönelen bir süreçtir. Kentin üç boyutlu biçimlenmesine yardımcı olmaktadır.

Ayrıca gelişme planlarını potansiyel kimlikleri ile birlikte tanımlamaya yardımcı olmaktadır. Özellikle kentsel dönüşüm sürecinde yerel yönetimleri yerel halk ile birlikte hareket etmeye ve onlara da rol vermeye yönlendirmektedir. Bir değer yaratmakta ve bu değer adına, gelecek için öncelikleri tanımlamakta ve aktörler arası birliktelik platformunu oluşturmaktadır. Özel sektör yatırımlarını kamu ve özel sektör etkisi ve rolü ile birlikte yönlendirmeyi hedeflemektedir. Politik bir liderlik oluşturmaktadır. Kentsel yaşam kalitesi adına sürdürülebilir gelişme, kamusal mekan elde etme çabasını güçlendirmektedir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema yeni bir araç olup, yeni bir süreç ve teknik demektir. Anahtar rolleri ve ilişkileri sonucu elde etmeye yönelik olarak oluşturmakta ve rehberlik etmektedir.

Süreçte katılım, çalışma, farklı etaplar, öneriler çok geniş bir boyuttadır. Bu nedenle sunulan çerçeve, tüm aktörleri, birleştirici bir altyapıda buluşturmaktadır. Amaç başarılı bir sonuca

ulaşmak adına ortak bir dili yaratmaktır. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema da kentsel tasarım rehberliği modelinde en yeni araç olmaktadır.

İlkin tanımlama, temel faktörler ve hedefler ortaya konmaktadır. Daha sonra planlama sistemi içindeki yeri ve rolüne ilişkin metodoloji geliştirilmektedir. Anahtar aşamalar, tasarıma doğru uygulama süreci ve destek dökümanlar bir bütün olmaktadır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve Planlama İlişkisi

Planlama platformunda, hedef ve ilişkileri dikkate alarak yerel plan ve hükümet politikalarını, sektörler arası işbirliğini "tasarım ve yaşam kalitesi" adına detaylandırmaktadır. Süreç yönetimi ve planlama ilişkisini kurmak, uygulamaya hedefli çözüm sistemleri sunmak, çoklu aktörlerin sorumluluklarını işler kılmak kaçınılmazdır.

Kentsel tasarım yapılar ve mekânlar için bir tasarım kalitesini, kimlik etkisini hedeflemektedir. Çözüm önerileri tasarım kalitesini oluşturacak nitelikte araçlar olmalıdır. Bu nedenle Kentsel Tasarım Kavramsal Şema; kullanıcı için işlevler kadar, kentsel tasarıma ilişkin performans kriterlerini, estetik gereksinimleri de yönlendirmelidir. Bu kapsamda kentsel tasarım ilkeleri; kimlik ve karakter, kamusal mekân kalitesi, kolay hareket edebilirlik, okunabilirlik ve imaj, değişime adapte olabilirlik, güvenlik ve yaşam kalitesi olmaktadır.

Yaratılan değerler ise ekonomik, sosyal ve çevresel kalite adına önem kazanmaktadır. Başarılı bir işbirliğinde aktörler arası ortak platform ya da döküman "Kentsel Tasarım Kavramsal Şema" olmaktadır. Burada "Kentsel Tasarım Kavramsal

Şema'nın planlama süreci ve kentsel tasarım ile buluşmasındaki ilkeleri; kaliteye odaklı güçlü bir vizyon ve liderlik sağlamak, amacı ve gereksinim çıktılarını iyi tanımlamak, tüm kentsel tasarım ortamından ve başarılı projelerden etkilenmek ve öğrenmek, yeterli zaman ve enerjiyi vermek, doğru ekibi ve partnerliği kurmak, bağlamı fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel sorumlulukları içerir şekilde oluşturmak, paydaşlarla birlikte hareket etmek, akılcı bir süreci anlamak ve işletmek, ortaklık işbirliğinde/ ruhunda çalışmak, uygulamaya hedefli stratejileri oluşturmak olarak sıralanabilir.

Sonuç olarak Kentsel Tasarım Kavramsal Şema vizyoner olmalı, uygulama hedefli karar ortamını ve araçları sağlamalıdır. Planlamaya entegre olup, gelişme potansiyeli ve fırsatlarını esnek bir biçimde, tartışarak, katılımlı, öncelikleri belirleyen tarzda yaratmalıdır. Daha sonra gelecek kentsel tasarım rehberlerine de sağlam ve güçlü bir altlık teşkil etmelidir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ürün ve süreç olarak yeni bir metodolojiyi oluşturmaktadır. Planlama ve gelişme süreci içinde kentsel tasarım standartlarını oluşturmayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir. Daha gelişmiş bir tasarım kontrol ortamını sunmaktadır. Bu proaktif bir planlama süreci olup, tasarımı ile toplumun birlikte gelişme fırsatlarını sağlamaktadır.

Planlama sürecinde kentsel tasarım, ürüne odaklı olmasıyla paydaşları da gelişmenin bir parçası kılmaktadır. Kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberleri yerel yönetimlerin hazırladığı planlar için uygulamaya yönelik önemli bir altlık olmaktadır,

ayrıca sürdürülebilir toplulukları yaratmak adına çok önemli bir araçtır. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema üç önemli aşamayı içermektedir. Bunlar:

Stratejik çerçeve: Amaç ve hedefleri ortaya koymakta, özellikle kentsel dönüşüm adına analizleri, temel bilgileri oluşturmaktadır.

Üç boyutlu mekânsal çözüm: Mekânsal Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ise üç boyutlu öneri olup, sosyal, ekonomik faktörlerin fiziksel etkisini tasarım zonları, alt odaklar ve birimler, koridorlar, akslar ile tasarım boyutuna kadar detayları oluşturacak araçların tanımlandığı bir şemayı ortaya koymaktadır.

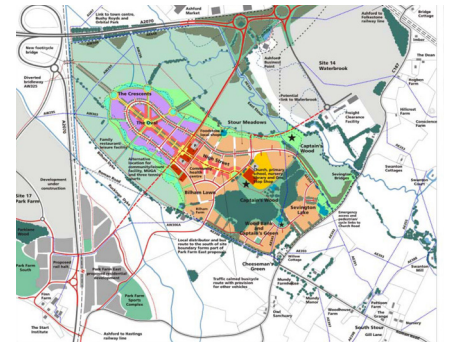
Uygulama: Rehberlerle zenginleşmiş detaylı, çizili ve yazılı kararlar ile finansal boyutu içermektedir.

Bunlardan en önemlisi olan **Mekânsal Kentsel Tasarım Kavramsal Şema** temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Vizyon burada oluşturulmakta görsel ifadeler kullanılmaktadır. Gelişmenin üç boyutlu kurgusu oluşacağından farklı katmanlar için altyapıyı kurmaktadır. Rehberleri yönlendirmektedir. Fiziksel olduğu kadar sosyal altyapıyı da ilişkilendirmektedir. En önemli sorumluluğu hangi özgün detaylama ile farklı karakter ve kimliğin oluşacağı kararlarını içermesidir. Okunabilirliği, anlaşılır olması tüm paydaşların birlikteliğinin yansıması gerekir. Uygulama araçlarına da işaret eder. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema pozitif bir süreç olmalıdır. Mekânsal değişimi ve ilkelerini araştırır. Fiziksel, ekonomik, sosyal boyutları içerir. Sorumlu ve

proaktif bir anlayışa sahiptir. Sorumlulukları, var olan yere ilişkin tüm değerler demektir. Bunlar rehberlerle elde edilmeli ve geleceğe yansıtılmalıdır. Ayrıca, pazarlama ortamı, paydaşların etkisi dışlanamaz, farklı kullanıcılar ve kullanım biçimi de sistemde hatırlanmalıdır. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema, geniş kapsamlı bir vizyon ile eylemi tanımlamak demektir. Gelişme ilkeleri, fırsatlar tanımlanmalı, güçlü eğilimler ve kullanımlar algılanmalıdır. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema uzun erimli bir vizyon oluşturmali ve farklı senaryolara dayanmalıdır. Değişimi algılamalı, paydaşların farklılığını yansıtmalıdır. Bu nedenle en uygun norm ve standartları ile araçları da ortaya koymalıdır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema hazırlama nedeni, bağlamı anlamak ve bağlamla ilişkili analizler yapmak ve geleceği canlandırmanın oluşmasıdır. Sürecin anahtar tetikleyicileri, senaryolar, öncelikli amaçlardır. Bu nedenle talebe dayalı olarak yatırımı canlandıran, yatırımı kanalize eden, ortak hedefleri ilişkilendiren yaklaşımlar gerekir. Bunlar projelerle mekânda ilişkilendirilmelidir.

Sonuç çıktıları ise fiziksel bağlamla ilişkili öneriler, tanımlanmış rehber alanları, alt kentsel tasarım zonları, kentsel gelişme ve kentsel dönüşüm ilişkisi, uygulamada kamu-özel sektör işbirliği ve rolüne ilişkin kararlar olmalıdır. Bunlar şematik olarak anlatılmalı ve çözüme yönelik sistemi kurulmalıdır. Planlama ve tasarım ilkelerini, fiziksel, ekonomik, sosyal katmanları açıklayıcı boyutları bulunmaktadır. Farklı fiziksel ifade ya da şema tekniği, katmanları ve stratejileri sunuyla ve tasarımı ilişkilendirecektir. Hareket, açık alan

stratejisi, peyzaj ve altyapı politikaları da detayda adapte edilmelidir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema belirleyici, kesin, canlı, yaratıcı, esnek tasarım konseptini plan ile uygulayan araçtır. Detayları rehberlerle ve ek dokümanlarla sağlar.

Gelişme adına önerilen konsepti test etmek gerekir. Tasarımın gelişiminde, tasarım aşaması olarak hedef ve vizyon içinde stratejik çerçeve kurulmalıdır. Temel sorular, alan için tekil çözüm olup olmadığı, vizyon, öneri ve ilkelerin mekânla nasıl bulunduğu, kentsel tasarımın tasarım kalitesi ve tasarım standartlarını sunabilmesi ve test edebilmesi gereken konularının nasıl ele alındığı, hangi rehberleri önerdiğidir, bunlar tekrar test edilmelidir. Vizyon ve mekân duygusu yaratma ilişkisi kaçınılmazdır. Kimi zaman mekân kimi zaman da vizyon etkileri nedeniyle sonuç ürün yenilenebilir, bu amaçla yeniden bakılmalıdır.

Uygulama Aşaması: Süreç ve stratejilerin hazırlık ve tasarımının uygulamaya geçişidir. Uygulama üç boyutlu tasarımlar olacaktır. Dolayısıyla süreç ve çıktılar, zamanlama, fonlar, araçlar, ajanslar, ortaklar, pazar mekanizması, yönetim ve bakım stratejileri ile risk analizlerini içermelidir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema uygulama araçları ile tasarım kalitesini kurgulayacaktır. Bunlar;

- Tasarım özetleri,
- Tasarım rehberleri,
- Tasarım kodları,
- Tasarım standartlarıdır.

Ayrıca;

- Kentsel tasarım ekibi/ becerisi yetkinliği artırma,
- Yarışmalar,
- Taneller ile sistem desteklenmelidir.

Burada tasarım özetleri de, detaylı tasarımlar olup özellikli alanlarda ve yerleşmelerde, kamusal mekânlarda planlama ve konsept tasarıma ek doküman olacaktır. Kentsel tasarım rehberleri özel karaktere rehberlik eden detaylı araçlardır. Geniş kapsamlı ve stratejik bir yaklaşım sunarlar. Kentsel tasarım kodlarının rehberlerden farkı daha detaylı olmasıdır. Özellikle kentsel gelişme alanlarında tasarım kodları uygulanır. Başarılı, kaliteli mekan yaratmada, yerel farklılığı, tarihsel kimliği, okunabilirlik, süreklilik gibi bir takım ilkeler olduğunda tasarım kodları kullanılır. Tasarım kodları detaylı tasarım rehberleri olarak tanımlanır. Tasarım kodları dört değişik senaryo ile Kentsel Tasarım Kavramsal Şema tanımlamak adına yer alabilir.

Burada girişimcilerle ortak platformda buluşmak adına tasarım kodları daha etkin olabilir.

Dört değişik kullanım ya da Kentsel Tasarım Kavramsal Şema senaryosu şöyle tanımlanabilir. Birincisi; tasarım rehberinden daha çok kontrol fırsatı yaratabilir. İkincisi; gelişmenin hızlı olması gerektiğinde tasarım kodları önemli derecede kesinlik sağlayarak tasarım ve planlama sürecini hızlandırabilir. Üçüncüsü; özel anlamda hassas mekânlarda daha detaylı kriterler istenirse tasarım kodları gelişmede yeterli desteği sağlar ve yardımcı olur. Sonuncusu; uygulamada çok farklı gruplar varsa tasarım kalitesinde daha yoğun detaylar gerektiğinde bunlar kodlarla sağlanmalıdır. Ayrıca Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve onu izleyen rehberler mimari tasarım ve yaratıcılığa fırsat vermemelidir. Tasarım kalitesi zayıf yerlerde ise bir dil oluşturabilir.

Sonuç olarak; Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ile sunulan "kentsel tasarım"da vizyonun mekânla ilişkisi test edilmeli, gerekirse tasarım kalitesi yenilenmeli, ekonomik öngörülerin geçerliliği sağlanmalı, profesyonel çıktılar ile Kentsel Tasarım Kavramsal Şema koordine edilmelidir. Paydaşların onayı ve yerel yönetimin önerilerde anlaşmayı sağlaması çok önemlidir. Yerellik ile ilişkisi, diğer uzmanlarla uzlaşma, iletişim stratejileri, uygulayabilme başarısı, tüm detaylı tasarım rehberlerinin kaliteli, anlaşılabilir içeriği, tasarım dili kadar burada yarattığı bütünsel gücü, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema'nın başarısı olacaktır.

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ, PLAN BAĞLANTILARI ve İLİŞKİLERİ

SÜREÇ VE ÜST ÖLÇEK İLİŞKİLER	1 HAZIRLIK VE VİZYON	2 BAĞLAM VE ANALİZLER	3 KENTSEL YAPILANMA VE BAĞLANTILAR	4 MEKAN VE DETAYLAR	5 UYGULAMA VE İZLEME
<ul style="list-style-type: none"> • Ülkesel kentsel tasarım rehberi ve çerçevesi kurmak için ülkesel politikaların desteklenmesi ve ilişkilendirilmesi, • Kentsel kalite adına yeni mekansal stratejiler ile yerel yönetimlerin kentsel mekana çekilmesi, • Mekansal kararların ve temel ilkelerin belirlenmesi, • Kentsel kalite ve kent kimliğini başlatma politikalarının oluşturulması, • Sürdürülebilir kentler adına mekansal planlama ve kentsel tasarımın bütünlüştürülmesi, • Yapılar kadar mekanlar içinde performans kriterleri oluşturulması, • Kentsel dönüşümü kentsel tasarım ile birlikte yönlendirmek, • Aktörler arası platformu oluşturmak. 	Proje konusunun tanımlanması	Veri doküman bilgileri gözden geçirilmesi ve toplanması	Sokak örüntüsü	Yapı adası	Fonlar ve kaynaklar
	Kentsel tasarım hedef ve sınırlarının belirlenmesi	Gerekli olan bilginin haritalanması	Kentsel doku	Ara yüzler	Performans değerlendirme ölçütleri
	Alana ilişkin sorunlar ve stratejilerin tanımlanması	Verilerin sunumu için altyapının hazırlanması	Yoğunluk ve karma işlev	Bina kitlesi ve yüksekliği	
	Proje ekip halkalarının oluşturulması; ekip üyelerinin, danışmanların seçimi	Yerel toplum	Mahalle sistemi	Kent mobilyaları ve sanat objeleri	
	Strateji ve kaynakların belirlenmesi	Bölgesel kimlik ve yerel karakter	Kimlik mekanları	Aydınlıkta	
	Proje yönetim planının oluşturulması	Mekansal bileşenler olarak sürdürülebilirlik, doğa ve peyzaj	Yaşam merkezleri	Köşe, köprü, pasaj, saçak, kent merdiveni vb.	
Atölye çalışması tanımlanması		Geçiş zonları ve Sınır zonları	Kentsel öğeler		
Paydaşlarla iletişim ve katılım sağlanması		İmaj ve anlam mekanları	Yeşil doku ve peyzaj örüntüsü		
		Açık ve Yeşil alan sistemi			
		Kamusal örüntü			

BÖLÜM 4: KENTSEL TASARIM ANAHTAR İLKELEERİ ve SONUÇ

4.1. KENTSEL TASARIM ANAHTAR İLKELEER

Kentler farklı yaşam tipleri sunarlar. Tüm kentlilerin; yaşanabilir, başarılı, zevk aldıkları bir ortama gereksinimleri vardır. Bu da çok kaliteli bir yapılanma standardı demektir.

Yaşanabilir mekânları yaratmada ise, "tasarım ilkelerini" ortaya koyan bir çerçeve geliştirilmelidir. Bunlar temel ilkeler olarak adım adım açıklanabilir.

- **Alan ve Bağlam İlişkisi:** Bu sosyal ve fiziksel bağlam olup, var olan kente entegre bir form ve hareket sistemi demektir. "Tasarım" her "yer" in farklı olduğu, her bir parçanın da (merkez/ulaşım vb.) mekânla farklı ilişki kurduğu bilinmelidir.

- **Ölçek ve Karakter İlişkisi:** Geleneksel ile ilişki kurup yeni gelişmeye rehberlik yapmak; süreklilik ve entegrasyon gerekmektedir.

- **Kamusal Mekân Olgusu:** Öncelik kamusal mekâna verilmelidir. Tasarım kamusal mekân sıralanım/hiyerarşisini yaratmalı ve toplumsal güvenliği teşvik etmelidir.

- **Erişilebilirlik ve Geçirgenlik İlişkisi:** Kullanıcı ile buluşan kamusal mekân; ölçek/ geçirgenlik ve erişilebilirliği, yürünebilir mahallelere odaklanarak, arabadan bağımsız kamusal ulaşımı maksimize eder bir biçimde çözmelidir.

- **Yoğunluk ve Kullanım İlişkisi:** Tasarım potansiyeli az yoğun kullanıma yönelmelidir. Yerel ticaret, servisler ve toplu taşımayı optimum kullanmalı; kentinin özel alanı ve güvenliğini göz önüne almalıdır.

- **Karma İşlevler Olgusu:** İşlevler kent, mahalle ve sokakta çeşitli ve farklı ölçeklerde olmalıdır.

- **Karma Konut Tipleri Dengesi:** Kentte, yapı adası, sokak ve mahallede farklı türde çeşitli seçenekler olmalıdır. Bu yaklaşım toplumsal dengeyi de kuracaktır.

- **Sürdürülebilirliğe Duyarlı Yapılar:** Yapılar uzun erimli, sosyoekonomik değişimlere duyarlı, esnek çevre ilişkili bir rol taşımaktadır.

- **Sürdürülebilir Çevre Koşulu:** Yapılar, peyzaj ve kamusal alanlar ile birlikte tasarlanmalı; yüksek standartta, estetik, yeni teknoloji ile buluşmuş, enerji etkin ve bütünsel bir çevre etkisi olmalıdır.

- **Çevresel Sorumluluk Taşınması:** Gelişmede çevresel duyarlılıkta düşünülmesi, çevre dengesini bozmayan CO2 salınımı az, çevreye en az zarar veren, biyo çeşitliliğe saygılı, yenilenebilir olmalıdır.

4.2. KENTSEL TASARIM HEDEFLERİ

İyi bir tasarım için tasarım hedef ve ilkelerini ortaya koymak gerekir. Kentsel tasarım hedefleri, iyi bir çevre yaratmada var olan karakteristikleri iyi anlamayla başlar. Hedefler bu var olanları doğal olarak analiz eder, seçer ve güçlü olarak yeniden ortaya koyar. Bu bağlamda sekiz temel hedefi aktarmak gerekir.

1. Karakter; kendine özgü kimliği olan mekân. Bu kentsel peyzaj ve doğal peyzajın birlikteliğinde, yerelde farklılaşan görüntüyü, kültürü anlamada yatar.

2. Süreklilik ve kapanma; kamusal ve özel mekânların birbirinden net olarak farklılaştığı

mekân. Sokak cephelerinin sürekliliği ve kapanması mekânı net olarak özel ve kamusal alan olarak tanımlar.

3. Kamusal alan kalitesi; çekici ve başarılı bir dış mekân. Kamusal mekânı ve izlerini çekici, güvenli, etkin çalışan, işleyen mekân olarak topluma, yaşlı, çocuk ve özürülere açmak.

4. Kolay hareket; bir yeri kolay bulmak ve mekânda kolay hareket etmek. Erişilebilirlik, akışkanlık, mekânı birbiri ile ilişkilendirme, kolay hareket etme, insanı trafikten önde tutma, entegre ulaşım.

5. Okunabilirlik; mekânın kolay anlaşılması ve açık bir imajı olması. Okunabilirliği geliştirerek, izleri, kişilikleri, nirengileri insanların yollarını bulmada ve gezinmede kullanma.

6. Esneklik; mekânın kolayca değişebilmesi. Mekânın sosyal, teknolojik ve ekonomik değişimlere kolayca adapte olması.

7. Farklılık; çeşitlilik ve seçeneği mekân. Farklılığı ve seçeneği çok olan bir sistemde, karma kullanımlar ile yaşanabilir mekânlar yaratmak ve yerel gereksinimlerle ilişkilendirilmek.

8. Sürdürülebilirlik ve Ekoloji; Sürdürülebilir gelişme olarak, gelecek adına yeşili, ekolojiji, biyolojik çeşitliliği, doğanın gücünden yararlanarak çözmek, kentsel teknolojiler ile bilimsel yaklaşımları bu kapsamda dengeli olarak ele almak.

4.2.1. KARAKTER

Kendine Özgü Kimliği ile Mekân

- Mekânın pozitif etkisi insanın onunla buluşması, kimliği ve karakteri ile ilgilidir. İyi mekânlar hatırlanan, karakteri kolayca tanımlanan mekânlardır.

- Yer'in form ve karakterini göz önüne almak gerekir.

- Yeni gelişmeyi doğal peyzaj ve onun kurgusu ile ilişkilendirmek, entegre etmek gerekir. Bu etki

doğayı yerel farklılıkla güçlendirecektir.

- Yapıların var olan sokak ve mekân ilişkisi konumları, birbiriyle olan ilişkisi, sokak bağlantısı mekânları tanımlama biçimleri önemlidir.
- Yerel görüntüyü, yapılanma formlarını detaylı incelemek, mekân duygusunu güçlendirmede yardımcı olacaktır.
- Yerel malzeme, yapılanma yöntemleri, detaylar yerel farklılığı güçlendirecektir.

Ölçek, kitle, yükseklik için topografya çok önemlidir, manzara, vista ve nirengiler böyle oluşacaktır.

Karakter/Kimlik Öğeler

- Mekân kimliği,
- Bellek, yerel gelenekler ve kültürel fark,
- Alan topografyası (orijinal), tarihsel sokak görüntüsü, yapılaşmalar, yapı ve mekân sınırları ilişkisi,
- Arkeolojik potansiyel ve önemi,
- Mimari ve tarihsel kalite, karakter ve geçirgenlik, tescilli yapılar, mekâna yapılan katkı,
- Mekân karakteristiği ve hiyerarşisi, kentsel peyzaj kalitesi,
- Tarihsel yapı malzemeleri,
- Yeşil doku, ağaç, sınır ve diğer doğal görüntünün mekân kimliğine katkısı,
- Önceki plan formları, yapı tipleri,
- Yapılanmış çevre ilişkisi ile peyzaj bağlantısı, vista noktaları, panoromalar,
- Mekân karakterinin içinde kaybolan değer ve özellikler.

4.2.2. SÜREKLİLİK VE KAPANMA

Kamusal ve Özel Mekânların Açıkça Farklılaştığı Mekân

- Yapılar; yapılanma, ortak yapılanma, yapı yaklaşma çizgisiz sokağı tanımlayacaktır.

- Yapılara asıl giriş sokak ile en iyi ilişki mekânıdır.
- Yapının ön ve arka cephesi değişik şekillerde kullanılır. Tasarım bu farka dikkat etmelidir.
- Özel mekânın net şekilde tanımlandığı ve kapandığı yerler daha iyi güven ve özgürlük yaratır.
- Yapılanmalar sokağı ve kamusal mekânı iyi tanımlamalıdır.
- Binaların ön cepheleri ve sokak ilişkisi iyi tanımlanırsa kullanıma açıklık sağlar.

Süreklilik ve Kapanma Öğeleri

- Yapılanmanın ortak izi; sokak bağlantısı,
- Arka ve ön cephe farkı, manzara ve girişlerin yönü,
- Aktif ve ölü cepheler, giriş cephesi, pencere etkileri, sağır cepheler, yüksek sınır duvarları, katı bölücü servis avluları, kepenkler,
- Üst cephe sağır duvarları, kamusal alana bağlanan cepheler,
- Kamusal alanla buluşan yerler, sınırlar, seviye farkları, kapılar, duvarlar, ön bahçeler,
- Bina yüksekliği yapı-mekân ilişkisi, sokak kesitleri,
- Yeşil düzen, doğal doku, form, duvar, sınır vb.

4.2.3. KAMUSAL ALAN KALİTESİ

Çekici ve Başarılı Dış Mekânları Olan Yer

- Başarılı bir mekân, açık alan ve yeşil alan sistemi aracılığı ile doğal çevre ile ilişkilidir.
- Zemin katlar doğrudan yaya geçişi ile onların yarattığı ilgi alanlarıyla ilişkilidir.
- En iyi tasarlanmış kamusal alanlar etrafındaki yapılarla ilişkilidir.
- Kamusal alanlar, mikro iklimi dikkate almalıdır.
- Sanat eserleri ve iyi tasarlanmış sokak mobilyaları kamusal alanlara kimlik vererek mekân duygusunu zenginleştirir.

Kamusal Mekân Kalitesi Öğeleri

- Katı Peyzaj (kaplama, duvar, merdiven, rampa malzemeleri),
- Yeşil (ağaç, çim, bitki, çiçek, sınır),

- Sokak mobilyası (oturma, çöp, babalar, kaplama, trabzan),
- Strüktürler (otobüs durağı, köprü, kamerya, geçici strüktürler),
- İşaretler (bilgi, yorum, açıklama ve yönlendirme elemanları),
- Aydınlatma (kaldırım, yaya yolu, yol, güvenlik, yapı özellikleri),
- Kamusal sanat (geçici veya sürekli işler, çeşmeler, grafikler),
- Dükkan cephesi (eşik, boya, işaretler, kepenk, ilanlar),
- Güven (acil durum geçişleri, kameralar, kapılar),
- Trafik işaretleri,
- Kamusal mekân ve yönetim (enformel kullanım biçimleri).

4.2.4. KOLAY HAREKET

Kolayca Hareket Edilen ve Girilen Mekân

- En iyi tasarlanan kentsel strüktür birbiri ile ilişkili mekânlar ve izler ağı sunar. Yaya, bisiklet, bunun kullanıcılarıdır.
- Ulaşım yalnızca trafik koşulları demek değildir, kentsel tasarım izlerini yansıtır.
- Erişim ve dolaşım ince bir ağ sistemi oluşturmalıdır.
- Gelişme trafik hızını azaltmaya yönelik olmalıdır.
- Gelişme altyapısı ve yoğunluğu, erişebilirliğe ve toplu taşımaya yardım etmelidir.
 - Entegre ulaşım sistemi kaçınılmaz olmalıdır (sürdürülebilir yerleşmeler için).

Kolay Hareket Öğeleri

- Toplu taşıma,
- Bisiklet,
- Araba,
- Otopark,
- Erişim (özürü),
- Yaya alanı (özürü),
- Bağlantı noktaları (Space Syntax).

4.2.5. OKUNABİLİRLİK

Kolayca Anlaşılan ve Açık İmgesel Yapısı Olan Mekân

- Varolan manzara / vistalar ile ilişkili yerleşmelerde insanlar kolayca yerini bulur.
- Tasarım, konumlama, işlev, yapıların kimlik ve karakterini doğal olarak da mekân izini tanımlamayı sağlar.
- İyi tasarlanmış köşeler okunabilirliği yaratır, görsel ilgi ve farklılaşan kimliğe katkı sağlar.
- Malzeme kalitesi ve detaylar yeni tasarımda okunabilirliği artırır.

Okunabilirlik Öğeleri

- Kentsel İmaj Analizi (Kevin Lynch analizi);
 - Kapılar, girişler,
 - Odaklar,
 - Nirengi,
 - Görüntü ve vistalar,
 - Sınırlar / bariyerler,
 - Bölgeler,
 - İzler,
 - Silüet.

4.2.6. ESNEKLİK VE UYUM

Değişen Koşullara Kolayca Uyum Sağlayan Mekânlar

- Basit, katı yapısal formlar, eğer çok katı bir kullanıma dönük değilse gerçekte farklı kullanımlara yönelebilir.
- Mekânlar çeşitli eylemlerin kullanımına uyumlu olmalıdır.
- Tasarım esnek ve gelişmeye yönelik olmalı, gerçeğe yakın olmalıdır.

Esneklik ve Uyum Öğeleri

- Kullanım,
- Yapı tipleri,
- Plan biçimi,
- Akışkanlık,

- Ek binalar,
- Strüktür Koşulları,
- Servis binaları,
- Sahiplilik,
- Mikro iklim,
- Aydınlatma.

4.2.7. FARKLILIK VE ÇEŞİTLİLİK

Tekdüzelikten Uzak, Seçenekli Mekânlar

- Karma kullanım yaratmak, insanları çalışma, yaşama ve dinlenme için ortak mekânlara çekecektir.
- Kullanım, bina formu ve kullanıcı çeşitliliği farklı ve başarılı bir yaşama ve çalışma ortamı yapar.
- Çeşitlilik alternatifler arasından seçim şansınıdır.

Farklılık Öğeleri

- Arazi kullanımı ve işlevsel çeşitlilik,
- Sosyal örüntü içinde çeşitlilik,
- Sahiplilik için farklı seçim olanakları.

4.2.8. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE EKOLOJİ

Sosyal Yarar

// Sağlıklı ve Sürdürülebilir Bir Yaşam Biçimini Teşvik Etmek

- Sağlıklı ve sürdürülebilir bir kentsel çevreyi öncelikle planlama ve tasarımla yaratmak, altyapıyı geliştirmek gerekir.
- Aktif kentsel mekân ile fiziksel aktiviteleri kentte arttırmak,
- Çok amaçlı, çok işlevli mekânlar yaratarak kentlileri daha çok buluşturmak,

// Kentsel Toplumu Desteklemek

- Tasarımda kentsel toplumu destekleyen sosyal geçirgenlik adına, mekânlar, meydanlar, açık yeşil alanlar, yeniden düşünülmesi ve tasarlanmasıdır.
- Gençlerin gelişimini önemsemek doğa ilişkisini kurgulamak,
 - Sosyal geçirgenliği artıracak tasarım detayları

oluşturarak suçu önleyici mekânlar kurgulamak,

// Yaşanabilir Mekânlar İçin Yatırım Yapmak

- Ekolojiji bir yaşam biçimine dönüştüren sürdürülebilir bir kent biçimlendirilmeli ve nasıl dönüştürüleceği konusunda yatırımlar yönlendirilmelidir.
- Geleceği ekoloji ile buluşturan mekânlar yaratarak esnek çözümler sunabilmek,
- Kolay kullanılan kamusal mekânlar yaratmak, çoğaltmak,
- Görsel zenginliği artırmak ve kimlikli mekânlar ile tasarım kalitesinin iyileştirilmesine önem vermek,

Çevresel Yarar

// Akıllı ve Teknoloji İle İlişkili Bir Ekolojik Sistem Kurmak

- Akıllı ve dayanıklı çevre anlayışını planlama ve tasarımda öncelikli kılmak,
- Yeni teknik ve teknolojiler ile çevresel etkiyi çözümlen kolaylaştırıcı bilimsel örnekler ortaya koymak,

// Uzun Erimli İklim Değişimi Bakışı İle Kentsel Dayanıklılığı Sağlamak

- İklim değişiminin çevresel etkisini kentte yeniden ele alarak bunu uyarlayacak yasaları, yönetmelikleri ve sistemleri getirmeliyiz.
- Kentsel mikro iklimlendirme, hava kalitesi, su kalitesi, gürültü kontrolü gibi tasarım konularını öne çıkarmak,

// Bio-Çeşitliliği Desteklemek

- Bio-çeşitliliğin kentteki önemine dikkat çekerek gerekli çözüm altyapılarını getirmek ve desteklemek.
- Dinlenme ve boş zamanları değerlendirme mekânları, parklar doğal alanlar, yeşil altyapı oluşturarak kentlileri doğayla buluşturmak,

Ekonomik Yarar

// Kentsel Kaynakların Sürdürülebilir Akışını Sağlamak

- Kentsel kaynakların ekolojik bazda öncelikle nasıl dengeleneceğini ve akışının nasıl sağlanacağını çözmek,
- Üretken bir ekonomik altyapı için iş ortamında kentsel mekânsal iyileştirmeleri öne çıkartmak, kentsel nişler kurgulanmak,
- Kentsel ekonomiyi canlandırmak. mülk satışlarını artırmak ve yatırımları teşvik etmek, fiyat dengesini gözetmek,
- Planlama ve tasarımda başvuru ile onay süreçlerini kolaylaştırmak ve sürdürülebilirlik kuralları ile ilişkili çözümlere öncelik sağlamak,
- Sağlık sigortalarının desteklenmesine önem vermek, ekolojik yaklaşım ile azaltımını sağlamak

// Kentsel Mekânları Yenilemek ve Kentsel Dönüşümü Sağlamak

- Kentsel mekânlarda çevresel önceliklerin nasıl göz önüne alınacağını unutmamak ve enerji etkin yapılar ve çevrenin üretilmesinin sağlanmak.

// Enerji ve Kaynak Etkin Bir Kent ve Yapılanma Yaratmak

- Karbon ayak izini azaltmak için organik gıda kültürünü ve kent çiftçiliğini kentsel tasarıma entegre etmek
- Kentlileri eğitimle ekolojik kültüre yönlentmek, yiyecek riskinde akıllı davranmaya yönlentmek,
- İklim değişimi kapsamında enerji bedel azaltımı ve etkinliği için kurallar getirmek,

4.3. SONUÇ

• Kentsel tasarım insanlar için mekân yaratma sanatıdır. Mekânın nasıl işleyeceği, toplumsal güven ve değer olarak görünümü ve estetik, tasarımın kaçınılmaz boyutlarıdır. Temelde insan ile mekân arasındaki ilişkiler kentte mekân ve hareket, kentsel form ve işlev, doğa ve yapılanmış doku ilişkisi olarak yansımaktadır.

• Sürdürülebilirlik çerçevesinde kentsel tasarım sürdürülebilir gelişmenin de yaratıcısıdır. Ekonomik yaşamı canlandırmak, doğal kaynakları dikkatli kullanmak ve geri kazanmak ve sosyal gelişim için birlikteliği ve yaşam kalitesini oluşturmak kentsel tasarım ile olasıdır.

• Kentlerimizde tasarım ile yaşam kalitemizi yükseltmek ve kimlikli mekânlar yaratmak olasıdır, bu da iyi bir kentsel tasarım ile edinilen özgün ve yaşanabilir çevreler yaratmak demektir. Planlama sürecine kentsel tasarım boyutu katınca yapılar kadar sokaklar, kamusal alanlar tasarımlar ile güvenli, yaşanabilir ve insan ölçeğinde gelişeceklerdir. Tasarımcının tasarım gücü, yaratıcı düşünceleri, imajları ve özenli yaklaşımları ile bu düzeni sağlayabiliriz. Mekânın tasarım yönetimini, sürdürülebilirliği düşünmek kimi zaman geleneksel dokuyu sürdürmede kimi zaman da yenilikleri katarak, bütünü ilişkili olarak yeniden yaratmada saklıdır bu da geleceğimiz için çok önemlidir.

• Başarılı kentsel tasarım, gelişmenin tasarımla ilgili koşullarının iyi anlaşılmasıyla başlayacaktır. Tasarım sürecini ve mekân yaratımını pek çok faktör etkileyecektir. Ekonomik koşulları fizibilite ile değerlendirecek çözümler üretmek, aynı zamanda sosyal dengeyi de kuracaktır. Yerel bağlamdan sorumlu özenli bir analiz ve sentez ile yaklaşım istenilen ve beklenen çevreyi sunacaktır. Bu bağlamda tasarım kontrolleri açık ve net bir çerçeve ortaya çıkacaktır, bu çerçeve içinde de

yapılar zaman içinde istenilen kimlikte gelişecektir.

• Bu kapsamda planlama sürecini harekete geçirmenin yanı sıra, yaratıcı ve uygun bir tasarım yaklaşımı kentsel kaliteyi geliştirecektir. Daha iyi kentsel tasarımın koşulları olarak, planlama sisteminde uyumlu pozitif yönetim, anlamlı işbirliği ve beceri gerekmektedir.

• Rehberler bu koşulları yaratmaya yardımcı araçlardır. Kentsel tasarım ve tasarım rehberleri tekil bir tasarım biçimini tanımlamaz, daha çok kentsel tasarım hedeflerini anlamaya yardımcı olur. Rehberler insanların mekân ve yapıları nasıl kullandığını, mekânda nasıl yaşadığını ve çalıştığını ilişkilendirerek ortaya koyar. Amaç başarılı bir çevre yaratmada deneyimleri paylaşabilmektir.

• Yerel koşullarla ilgili entelektüel bir ilişki ve sorumluluk yaratmak en önemli hedeflerdendir. Bu bağlamda rehber konum, ölçek, yoğunluk, görünüm ve peyzaj bağlamında belirlenen koşulları hedefe bağlı olarak oluşturacaktır.

• Rehberler kentsel yapılanmayı standartların, planlama bağlamındaki negatif etkisinden uzaklaştırarak, pozitif bir etki için performans kriterlerini ortaya koyarlar. Standartlar gelişmeyi reçete gibi tasarlamazlar, yapılar arası minimum uzaklık esnek bir bakış olabilir, bu tekil değil bütünü değerlendiren bir bakıştır. Performans kriterleri ise, özgün planlama gereksinimleri için değerlendirme anlamında genişletilmiş yaklaşımlardır, çeşitli tasarım çözümlerini ararlar.

• Yeni bir gelişmede kaçınılmaz olarak, iyi bir tasarım, tasarımcının yeri ya da becerisine dayanır ve iyi bir tasarım yaratılması beklenir. Ancak mekân analizi yetisi, kullanım değerlerini anlama ve iyi bir tasarım için deneyimlerin de kullanıldığı bir yaklaşımdır.

EK: TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIMLA İLİŞKİLİ MEVZUAT ve MODEL AÇILIMI

TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIMLA İLİŞKİLİ MEVZUAT

Çoğunlukla proje yarışmaları ile gündeme gelen "kentsel tasarım" konusu, son yıllarda afet bağlantılı projelerde ve özel proje alanlarında da benimsenen bir teknik süreç olma niteliğindedir.

"Kentsel tasarım" kavramı (özdeş kavramlarla birlikte) temel olarak kanun düzeyinde 8 adet metin içinde yer almaktadır. Bunlara ilaveten yönetmelik

düzeyinde de söz konusu kavramın yer aldığı hükümler bulunmaktadır.

Çeşitli tarihlerde yürürlüğe giren kanun ve yönetmeliklerde yer aldığı şekliyle, ilgili madde numaraları da belirtmek suretiyle, kentsel tasarımla ilgili hükümler aşağıda liste usulüyle verilmektedir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve Kanun doğrultusunda çıkarılan Yönetmelikler

Kamu İhale Kanunu (22.01.2002)

Md23: (Tasarım yarışmaları) İdareler gerekli gördükleri mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, **kentsel tasarım projeleri**, şehir ve bölge plânlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plân veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak, ilgili mevzuatında belirlenecek usul ve esaslara göre rekabeti sağlayacak şekilde ilân yapılmak suretiyle, jüri tarafından değerlendirme yapılmak üzere ödüllü veya ödüksüz yarışma yaptırabilir.

Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği (24.12.2002)

Md1: Bu Yönetmeliğin amacı, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, **kentsel tasarım projeleri**, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yapacakları yarışmalara ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Md3: Yarışma: Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, **kentsel tasarım projeleri**, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir konunun gerçekleştirilmesi için gerekli fikrin, tasarımın, projenin, planın veya eserin bu Yönetmelik kurallarına göre çoklu katılıma açık ve oluşturulacak bir jüri tarafından seçilmesi amacıyla yapılacak organizasyonu,

Md3: Bölgesel yarışmaya açılacak konuların üst sınırı: Mimari proje yarışmalarında 5 000 m², Şehir planlama yarışmalarında 500 hektarlık alan ya da 30.000 nüfuslu yerleşim yeri, Peyzaj mimarlığı yarışmalarında 10 000 m², **Kentsel tasarım yarışmasında 10 000 m²dir.**

Md3/e: Kentsel tasarım proje yarışmaları: Stratejik planlarla uygulama önceliği belirlenmiş kamusal alanlarda, kent kimliğini belirleyici, kentin doğal, kültürel, tarihi ve sosyal özellikleri ile kullanımları açısından önem taşıyan kesimleri için özel uygulama ayrıntıları içerecek biçimde hazırlanan plan ve projeler ile üst ölçekte kimlik- imaj çalışması, orta ölçekte yapı ve çevresinin bütüncül bir anlayışla tasarlanmasını amaçlayan kitle-açık alan düzenleme

çalışması, alt ölçeklerde ise kitlelerarası boşlukların çevresel tasarımını içeren yarışmalardır. Ayrıca bu yarışmalar, olabilirlik, yaşanabilirlik, sürdürülebilirlik, maliyet analizi konularında da stratejiler geliştirmelidir

Md3/g:Fikir yarışmaları: Sorun çözmeye yönelik yenilikçi buluşlar, yöntemler, yeni araştırma, planlama, tasarım yaklaşımlarını özendirmek amacı ile mühendislik, mimarlık, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı ve **kentsel tasarım alanlarında**, daha sonraki plan ve proje kademelerine temel olacak fikir, kavram ve yaklaşımların ortaya konulması, temel veri ve programların belirlenmesi amacı ile açılan yarışmalardır. Bu yarışmalar, daha sonra açılacak başka bir yarışmaya veya uygulamaya yönelik plan, proje çalışmalarına hazırlık niteliğinde de olabilir.

Md8: (Yarışmaların açılmasında uyulacak esaslar) Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, **kentsel tasarım projeleri**, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri konusunda açılacak yarışmalarda:

- a) Yarışma şeklinin, türünün ve konusunun belirlenmiş olması,
- b) Jürinin tespit edilmiş olması,
- c) Yarışmaya katılım koşullarının belirlenmiş olması,
- d) Yarışma konusuna ilişkin verilerin ve ihtiyaç programının hazırlanmış olması,
- e) Yarışma takviminin belirlenmiş olması,
- f) Ödüllerin tespit edilmiş olması,
- g) Yarışma giderlerine ve proje hizmetlerine ilişkin ödeneğin bulunması,
- h) Şartname ve eklerinin jüriye kesinleştirilerek imzalanmış olması) Bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesine uygun olarak ilan edilmesi, şarttır.

Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliği (25.07.2013)

Md4/s:Sokak sağlıklılaştırma projesi: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında belirlenen kentsel sit alanları ve koruma alanlarında, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ilke kararları, koruma bölge kurulu kararları ve koruma amaçlı imar planları veya imar planları doğrultusunda, tescilli ve tescilsiz taşınmaz kültür varlıklarının sokağa bakıveren cepheleri ile birlikte avlu duvarları, müştemilat, çeşme ve benzeri mimari elemanların özgün sokak dokusu ve kentsel mobilya ile birlikte korunması, sağlıklılaştırılarak yaşatılması ve çağdaş yaşama katılımının sağlanmasının yanı sıra sokak dokusunu tanımlayan tüm öğelerin korunması ve belgelenmesine yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon, kentsel tasarım projeleri ile mühendislik dallarında yapılması gereken her türlü projeyi,

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu doğrultusunda çıkarılan Yönetmelik

Büyükşehir Belediyesi Kanunu (23.07.2004)

Md7: Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: **g)** Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, **kentsel tasarım projelerine** uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek

2985 sayılı Toplu Konut Kanunu doğrultusunda çıkarılan Yönetmelikler

**Toplu Konut İdaresi
Kaynaklarının Kullanım
Şekline İlişkin Yönetmelik**
(18.04.2002)
BKK 18/3/2002(3888)

Md24: (İdarenin Arsa ve Konut Uygulamaları:Arsa ve altyapılı arsa üretimi uygulamaları) İdare, Konut Yüksek Kurulunca tesbit edilen alanlarda, düzenli ve kontrollü yerleşmeyi sağlamak üzere, doğal ve çevresel değerler korunarak sürdürülebilir bir kentsel gelişmenin gerçekleştirilmesi ve arsa arzının artırılması için konut yapımına uygun altyapılı arsa üretebilir. Belirlenen öncelikli yerleşmelerde arsa üretilen arazilerin tespiti, bu arazilerin ön yapılabilirlik raporlarının hazırlanması, arazi veya arsanın elde edilmesi ve altyapılı arsa olarak geliştirilmesi amacıyla haritacılık ve planlama işleri, genel teknik altyapı projelerinin hazırlanması, **kentsel tasarım projelerinin** hazırlanması, genel altyapının inşaa ettirilmesi ve benzeri hizmetlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili her türlü harcamayı yapabilir.

**Altyapılı Arsa Üretimi Ve
Bu Arsaların Tahsis Yoluyla
Satışına İlişkin Yönetmelik**
(11.09.2004)

Md8/f: Altyapılı Arsa Üretimi İçin Yerine Getirilmesi Gereken Hizmetler: İdare, Altyapılı Arsa olarak geliştirmek üzere elde ettiği arazi ve arsalar için gerekli olan; **f)Kentsel Tasarım Projelerinin** hazırlanması, hizmetlerini kendi imkanları ile yapabileceği gibi bu uygulamaları 4734 sayılı İhale Kanununa tabi olarak dışarıdan hizmet alım suretiyle de yaptırabilir.
Md16: Yapım Süreci: Hak Sahipleri, tahsis edilecek parseller üzerinde yapılacak binalara ilişkin projelerde ve inşaatlarda, İdare tarafından verilmiş imar planlarında ve **Kentsel Tasarım Planlarında** tanımlanan, yapılaşmanın nitelik ve niceliklerine ilişkin şartlara uymakla yükümlüdür.
Md19: Tahsis Yoluyla Altyapılı Arsa Satış Sözleşmesine Aykırılık Halleri: Altyapılı Arsa tahsis edilmiş Hak Sahiplerinin; **e) İnşaatlarında İmar Planı ve Kentsel Tasarım Projelerine** uymamaları,

5104 sayılı Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu ve Kanun doğrultusunda çıkarılan yönetmelik

**Kuzey Ankara Girişi
Kentsel Dönüşüm Projesi
Kanunu**
(Değişik: 5/4/2006-5481/3
md.)

Md6: (Proje yönetimi)Proje alan sınırlarındaki **Kentsel Tasarım Projeleri** ile konut, sosyal donatı, çevre düzenlemesi, teknik altyapı projeleri, müşavirlik ve kontrollük hizmetleri ile yapım dahil diğer işler Belediye ve İdare tarafından, Bakanlıkça tespit edilecek görev dağılımına göre yapılır veya yaptırılır.

**Kuzey Ankara Girişi
Kentsel Dönüşüm Projesi
Yönetmeliği**
(14.04.2006)

Md4/f: Kentsel Tasarım Projesi: 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ile getirilen kullanım kararları ve yapılaşma koşulları doğrultusunda hazırlanacak 1/500 ölçekli tasarım projelerini, ifade eder.
Md23/1:Planlama : Planlama aşağıda belirtilen esaslara göre yapılır.
b) İmar planı ile getirilen kararlar doğrultusunda Belediyece yapılacak veya yaptırılacak **kentsel tasarım projeleri** İdarenin uygun görüşü alınarak Belediyece uygulamaya konulur.
Md27/1): Proje yönetimi : Proje alan sınırlarındaki **Kentsel Tasarım Projeleri** ile konut, sosyal donatı, çevre düzenlemesi ve teknik altyapıprojeleri ile yapım dahil diğer işler, Belediye veldare tarafından Bakanlıkça tespit edilecek görev dağılımına göre yapılır veya yaptırılır.

5235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Kanunu Doğrultusunda Çıkarılan Yönetmelik

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Serbest Peyzaj Mimarlık Müşavirlik Hizmetleri Uygulama, Meslekî Denetim, Büroların Tescili Ve Asgari Ücret Yönetmeliği
(21.03.2006)

Md4/u:(Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar) Serbest Müşavir Peyzaj Mimarı (SMM): Kanun, TMMOB Kanunu, 15/1/2006 tarihli ve 26050 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Peyzaj Mimarları Odası Ana Yönetmeliği, yürürlükteki kanunlar ve yönetmelikler hükümlerinin verdiği yetki ile peyzaj mimarlığı hizmet alanlarından birini ya da birkaçını kendi hesabına ya da ortak olarak yapan, Odaya kayıt olmuş ve Tescil Belgesini (SMMB) almış, Oda serbest peyzaj mimarı listesine kayıtlı "Peyzaj Mimarı" ile "Peyzaj Mimarı ve **Kentsel tasarımcı**" unvanlı gerçek kişiyi,

644 sayılı Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hk. Kan. Hük Kararname ve KHK doğrultusunda çıkarılan Yönetmelik

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hk. Kanun Hükmünde Kararname
(04.07.2011)

Md7/e: Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü'nün görevleri; (Ek: 8/8/2011-KHK-648/ 4 md.; Değişik: 16/5/2012-6306/19 md.) 2 nci Maddenin birinci fıkrasının (ı) bendinde belirtilen konularla ilgili olarak her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, **kentsel tasarım projelerini** yapmak, yaptırmak ve onaylamak.

Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik
(23.03.2012)

Md10/2:Plan raporu ve gösterim: Plan açıklama raporunda, alanın büyüklüğü ve özelliğine göre; doğal ve çevresel değerlerin etkileşim-geçiş sahası da dikkate alınarak sürdürülebilirliğini, mutlak korunmasını ve gelecek nesillere intikalini sağlamak amacıyla, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları, yapılaşma düzeni, yoğunluk ve benzeri konularda tasarım esasları ve uygulama ilkeleri, açık alan sistemi, yaya ve taşıt dolaşımı gibi hususları içerecek şekilde hazırlanacak ve hazırlatılacak hedefler, araçlar, stratejiler ile **kentsel tasarım**, peyzaj ve benzeri hususlar daha detaylı olarak yazılı ve çizili olarak yer alır.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve Yönetmeliği

Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun
(31.05.2012)

Md6/5(6):Bakanlık, riskli alanlardaki ve rezerv yapı alanlarındaki uygulamalarda faydalanılmak üzere; özel kanunlar ile öngörülen alanlara ilişkin olanlar da dâhil, her tür ve ölçekteki planlama işlemlerine esas teşkil edecek standartları belirlemeye ve gerek görülmesi hâlinde bu standartları plan kararları ile tayin etmeye veya özel standartlar ihtiva eden planlar yapmaya, onaylamaya ve **kent tasarımları** hazırlamaya yetkilidir

6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği
(15.12.2012)
(Değişik:
RG-2/7/2013-28695)

Md18/4:Planlama süreci: Plan teklifleri; İdarece veya ilgililerince, riskli alanlarda ve rezerv yapı alanlarında **kentsel tasarım projesi** ile birlikte, riskli yapı veya yapıların bulunduğu parsellerde ise, Bakanlıkça talep edilmesi halinde kentsel tasarım projesi ile birlikte hazırlanır ve planlama alanı ile yakın çevresinin meri planları, mevcut durumu gösteren bilgi ve belgeler ve ilgili kurum ve kuruluş görüşleri ile birlikte Bakanlığa iletilir. Bakanlıkça uygun görülen plan teklifleri, aynen veya değiştirilerek onaylanır.

6358 sayılı Expo Antalya Kanunu doğrultusunda çıkarılan Yönetmelik

Expo 2016 Antalya Ajansı Mal ve Hizmet Alım-Satım ve Yapım İşleri İhale Yönetmeliği
(29.05.2013)

Md19/1:Tasarım yarışmaları: İhale yetkilisi, mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, **kentsel tasarım projeleri**, şehir ve bölge plânlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plân veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak, rekabeti sağlayacak şekilde ilân yapılmak suretiyle, jüri tarafından değerlendirme yapılmak üzere ödüllü veya ödüksüz yarışma yapılabilir.

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Doğrultusunda Çıkarılan Yönetmelik

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği (12.03.2014)

Md20/5:Bölgenin Planlanması ve Projelendirilmesi ; Arazi temini: Bölgeye ait **kentsel tasarım projesi** ya da yerleşim projesinde veya vaziyet planında; yol, meydan, park, otopark, yeşil alan ve benzeri gösterimler ile oluşan yol ve parsellerin koordinat ve kot değerleri ayrıca Bakanlığa verilir.

3194 sayılı İmar Kanunu doğrultusunda çıkarılan Yönetmelik

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği (14.06.2014)

Md4: Kentsel tasarım projesi: Doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik özellikler ile arazi yapısı dikkate alınarak, tasarım amacına göre kütle ve yapılanma düzeni veya açık alan düzenlemelerini içeren; taşıt ulaşımı, otopark ve servis ilişkileri ve yaya dolaşım ilişkilerini kuran; yapı, sokak, doku, açık ve yeşil alanların ilişkisini ve kentsel mobilya detaylarını gösteren; altyapı unsurlarını bütüncül bir yaklaşımla disiplinler arası olarak ele alan; imge, anlam ve kimlik özelliklerini ifade eden; tasarım ilke ve araçlarını içeren uygun ölçekteki projeyi,

Md30:

- Kentsel Tasarım Projesi yapılacak alanın sınırları imar planında gösterilebilir.
- Master plan hazırlanabilir.
- Kentsel tasarım değerlendirme komisyonu kurulabilir.
- Uygulama imar planı onaylanmadan kentsel tasarım projeleri uygulanamaz.
- Uygulamaya yönelik kılavuz ve tavsiye niteliğinde kararları içerecek şekilde kentsel tasarım rehberi hazırlanır.
- Yaya bölgeleri ve meydanların planla ve tasarım ile geliştirilmesi esastır.
- Bakanlıkça usul ve esas belirlenir

2863 sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve Kanun doğrultusunda çıkarılan Yönetmelik

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (Ek: 8/8/2011-Khk-648/41 Md.)

Md13/15 "Sokak sağlıklaştırma proje ve uygulamaları"; kentsel sit alanları ve koruma alanlarında, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ile sokaktaki diğer yapıların özgün sokak dokusunu tanımlayan tüm öğelerle birlikte korunması ve belgelenmesine yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon, **kentsel tasarım projeleri** ile mühendislik dallarında yapılması gereken her türlü proje ve bunların uygulamalarıdır

Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi Ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik. (26.07.2005)

Md10: Plan raporu ve gösterim : Plan gösterimi ve plan notlarında yer alan yapılaşma düzeni, yoğunluk ve benzeri konularda tasarım esasları ve uygulama ilkeleri, ulaşım, dolaşım ve açık alan sistemi ile ilgili uygulama esasları, koruma, sağlıklaştırma ve koruyucu yenileme program alan ve projelerinin etaplanma esasları, kentsel tasarım, peyzaj, restorasyon, mimari ve mühendislik projelendirme esasları ve prosedürleri ve benzeri hususlar plan raporunda daha detaylı olarak yazılı ve çizili yer alır.

Md24: Proje müellifinde aranacak asgari nitelikler: Çevre düzenleme projelerini hazırlayacak mimar veya peyzaj mimarı olan proje müellifinin asgari aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekmektedir:

d) İlgili koruma kurulunca uygun bulunmuş, Kanun kapsamında bulunan alanlarda benzer bir çevre düzenleme projesi işini tamamlamış veya iki çevre düzenleme projesi işini yapan proje ekibinde yer almış olmak veya ulusal veya uluslar arası düzeyde sit alanlarına ilişkin yapılan **kentsel tasarım** veya çevre düzenleme projeleri yarışmalarında birincilik almış olmak.

Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik
(22.08.2015)

Md9: Projeler kapsamında valiliğe yapılacak başvurularda aşağıda belirtilen belgeler istenir: Çevre düzenlemesi, **kentsel tasarım** ve sokak sağlıklaştırma projeleri için sit sınırlarını gösteren koruma bölge kurulu kararı; eki pafta ile bunlara ait CD; proje alanının sınırlarını ve alandaki korunması gerekli öğeleri gösteren koruma bölge kurulu kararı ve onaylı pafta; proje alanını, çevresini ve önemli yapıları gösteren panoramikler dahil olmak üzere yeterli sayıda fotoğraf (CD ortamında); yaklaşık maliyet,

Uygulama konusunda; Çevre düzenleme, **kentsel tasarım** ve sokak sağlıklaştırmaları için koruma bölge kurulundan onaylı uygulama,projesi (CD ortamında); alanın panoramikleri dahil olmak üzere yeterli sayıda fotoğraf (CD ortamında); iş programı; yaklaşık maliyet,

Md10: Katkı payı hesabında toplanan tutar, aşağıda belirtilen alanlarda kullanılır. c) Çevre düzenlemesi, **kentsel tasarım** ve sokak sağlıklaştırma projeleri

Md11: 10.maddede sayılan kamulaştırma, planlama, projelendirme ve uygulama başvurularının değerlendirilmesinde aşağıdaki öncelik sırası dikkate alınır;

- a)** Mevcut durumu nedeniyle aciliyet arz eden taşınmaz kültür varlıkları,
- 1)** Projelendirilmesi ve onarımı devam edenler,
- 2)** Malzeme, taşıyıcı sistem ve zemin sağlamlaştırılması gerekenler,
- b)** Koruma amaçlı imar planları,
- c)** Koruma amaçlı imar planlarında özel proje uygulama alanı olarak ayrılmış yerlerdeki proje ve uygulamalar,
- ç)** Çevre düzenlemesi, **kentsel tasarım** ve sokak sağlıklaştırma uygulamaları,
- d)** Kentsel sit alanlarındaki kamuya ait taşınmaz kültür varlıkları ve anıt yapılar ile koruma alanlarına ilişkin proje ve uygulamalar,
- e)** Yönetim planları,
- f)** Diğer taşınmaz kültür varlıklarına ilişkin proje ve uygulamalar,
- g)** Kamulaştırmalar.

TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIMA İLİŞKİN MODEL ve ÖRNEKLER

Türkiyede KENTSEL TASARIM REHBERLERİ HAZIRLANMASI projesi kapsamında protokolün ilk aşaması tanımlama ve araştırma aşamaları olup, öncelikle Dünyadaki planlama sistemleri (seçilen 12 ülke)ve planlama süreçleri içinde KENTSEL TASARIM REHBERLERİ uygulamalarına ilişkin açıklamaları içermektedir.

Yapılan çalışmalarda daha sonra, seçilen beş ülke ve iki kentin incelenmesi, planlama sistemleri ve mevzuatları kapsamında kentsel tasarım rehberlerinin işlerliliği ve uygulama süreçleri araştırılarak modelin geliştirilmesi ve ortaya konması hedeflenmiştir. Bu hedef çerçevesinde özellikli açıklamalar yapılmış ve kentsel tasarım olgusunun uygulaması ve araçlarına yönelik süreçler irdelenmiştir.

KENTSEL TASARIM'ın gelişimi ve kentsel tasarım rehberleri, teoriden pratiğe doğru genel olarak açılmış ve gelişimindeki tartışmalara yer verilmiştir. Kentsel gelişme ve mekânsal uygulamalar pratiğinde KENTSEL TASARIM'ın rolü gelişerek değişmiştir. Kentsel tasarımın kent formu üzerindeki bu değişen rolü; bağlamsal, ölçek etkili ve dönüşüm olgusu ile bütünlüklü bir biçimde olmuştur.

Bağlam; küreselleşmenin 1980 sonrası değişen yeni ekonomiler ve konjonktürün etkisi ile gündeme gelmiştir. Hızlı değişim, kentlerin birbirine benzemelerini ve "yer", "yerin anlamı" "kimlik" adına da kentlerin anlam değerlerinin yok olduğu gerçeğini önemle tartışmıştır. Kentsel tasarım da bu değişime acil çözüm olmuştur. Ölçek etkisi ise, yeni demokratik anlayışların sonucunda oluşmuştur. Kentte sosyal ayırımın ortadan kaldırılması ve eşitlik ile katılım adına yeni adımların atılması benimsenmiştir. Tüm aktörlerin planlama sürecine katılım boyutu, yerelin gücü, yönetim olarak

tanımlanan birlikte hareket edebilirlik, kentsel gelişmede geleceğe bakışta öne çıkmıştır.

2000'li yıllarda yaşanan bir diğer önemli değişim de sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreci ve sonucunda kente olan etkileridir. Kentsel dönüşüm olgusu olarak tanımladığımız bu değişim, kentsel mekânda kentsel projelerin hızlanmasını gündeme getirmiş, kentsel yenileşme, mekânsal stratejiler, sürdürülebilirlik ve kentsel tasarım yeniliklerle kentle buluşmuştur. Kentsel sistemin, sorunlara çözüm olarak sunduğu yenilikçi yaklaşımlar, küreselleşme sürecinde çözüm adına kentleri de yarışır bir konuma sürüklemiştir. Yarışan kentlerde kentsel tasarım, kentsel projeler ile başarılı çözümler üretmiştir. Bu süreçte kentler ve kentsel ekonomileri hızla canlanmış, Kentsel tasarım da yenilikçi rolü ile mekânsal stratejiler ve kentsel projeler diyalektiğini plan-proje ilişkisi bağlamında, bütünsel bir bakışı, ortak dili sunmuştur.

Yenilenen kentsel tasarım olgusu, bir yandan uygulamaya yönelik yeni araçlar ya da yenilenen araçlar sunarken diğer yandan da kuramsal gelişmeler sunmuştur. Kent kimliğini açıklayan daha çok morfolojik çalışmalar, kentsel peyzaj ve algısal boyut, mahalle ve sosyal birliktelik konuları, karma işlevler ile kamusal mekânlar konularında derinleşilmiş ve kentsel forma etkileri incelenmiştir.

AKTÖRLER'in çeşitliliği ve birlikte hareket edebilirliği ile sürdürülebilirlik yaklaşımları da önem kazanmış ve kentsel yaşamın kalitesini artırmada bu bileşenler kaçınılmaz olmuş, bu ortamda kentsel tasarım da tek arayüz olmuştur (Covan,2001). Kentsel tasarım araçları, yerel kent ekonomilerinin ve hareketli piyasa mekanizmalarının kent formu üzerindeki etkilerini yönetmiştir. Katılım süreci, tasarım ilkeleri, standartlar, gelişmeyi programlama

bu çok bileşenli yapıyı zorlamıştır. Kentsel tasarım, ortak bir işbirliği ve disiplinler arası yaklaşımla beceri ve deneyimleri geliştirerek sorunlara yeni araçlarla çözüm getirmiştir. Kentsel tasarım, tasarım sürecini kontrol eden kentsel tasarım rehberleri ile zengin bir açılım getirerek bu zorlu birlikteliği yönetmiştir.

İncelenen beş ülke ve kentlere ilişkin incelemelerde deneyimler, araçlar, süreç ve yönetimi ile ülkelerin kurumsallaşma çabaları ortaya konmaktadır. Kentsel tasarım adına bu güçlü deneyimlerde planlama süreci ile tasarım sürecinin birlikteliği öne çıkmaktadır. Bu da tasarım süreci ile gelişme sürecinin birlikteliğinin yansıması olarak yeni bir ele alış, kentsel değişim sürecinde farklı deneyimler olmaktadır. Bu süreçte İngiltere ve Almanya'nın öncü rolleri yadsınamaz.

İngiltere geleneksel planlama anlayışını yeni stratejiler ile birleştirmiş, yereli öne çıkaran yaklaşımlar ile kentsel tasarım geleneğini tasarım rehberleri ile birlikte uygulamıştır. Bu kapsamda hareketli kampanyalar ile "Kentsel Rönesans" ilan edilmiş (Rogers,1999), YENİ BİR VİZYON ile kentsel yenileşme hareketi başlatılmıştır. Bu vizyon çerçevesinde üst seviyede kentsel tasarım ilkeleri oluşturulmuş, sosyal iyileşme, çevresel sorumluluk, canlı ekonomiler konularını yasal bir düzene sokulmuştur. Ayrıca bu kapsamda 2021 de bu çabaların sonucu olarak kentsel tasarımda en yüksek seviyeye ulaşacaklarını ifade etmişlerdir (Rogers,1999 sf311).

Amerika örneğinde zonlama geleneğinin etkisinin

sürdüğü izlenmektedir. Kentsel tasarım rehberleri kapsamında da tasarım kodlarının geliştirildiği katı zonaj kuralları yerini kodlarla gelişen esnek bir çerçevenin aldığı görülmektedir, Miami kent tasarım rehberlerinde özgün detaylı yeni bir sistem tasarım kodları olarak alt kentsel tasarım birimlerinde başarı ile sunulmuştur. Barcelona kenti ise geleceğe yönelik uzun bir süreçte güçlü karar ve çözümler getirmiştir. Özellikle, Barcelona 22 projesi bilgi toplumuna geçişte altyapıyı güçlendirirken, kentsel tasarımı kentsel dönüşüm projeleri ile sürdürülebilir kılmıştır. Yeni Zelanda İngiliz geleneğini yerelleştiren, kimlik detayları ile kentsel tasarımda başarılı örnekler geliştirmiştir. Fransa da geleneksel schema directeur planları öncülüğünde farklı kentsel projeler ve özgün sistemler oluşturmuştur. Ancak son uygulamalarda tasarım rehberlerinin orada da öne çıktığı görülmektedir. Japonya da benzer şekilde kentsel Rönesans ilan ederek yenilikçi yaklaşımları kentle yeni araçlarla buluşturmuştur.

Özellikle Almanya örneğinde planlama sisteminin bütünsel yapısı, mevzuatın güçlü sürdürülebilirliği ve yenilikçi bir bakışın da planlama sisteminde kullanılması dikkate değer bir yaklaşım olarak bulunmuştur. Bu bakıştan yola çıkarak hazırlanan ve önemli kentlerin, gelecekleri adına hazırlanan mekânsal stratejiler ve uygulama örneklerinin çok etkin oldukları görülmüştür.

Ülkemiz için kentsel tasarıma ilişkin bir model geliştirilirken şu temel noktaların dikkate alınması gerekir;

Rehber çeşitliliği; Rehberlerin ülkesel ölçekte başlayarak faklı içerikte ve ayrıntı düzeyinde çerçeveler oluşturması

Süreç Tanımlama; Rehberlerin bir sonuç belgesi olmasından ziyade, analiz aşamasından başlayarak izleme aşamasına kadar dinamik şekilde işleyen bir süreç oluşturması

Aktörler; Rehberlerin hazırlanması ve uygulanması için merkezi kurumlar, yerel yönetimler, yatırımcılar ve tasarımcılar ile paydaşların yer aldığı bir sürecin tasarlanması

Planlama ile ilişkisi; Rehberlerin her ölçekteki stratejiler, plan belgeleri ve süreçleri ile entegre şekilde oluşturulması

Yenilik; Rehberlerin hazırlanması ve uygulanmasında yenilikçi ve yaratıcı çözümlere imkân verilmesi, standartlar yerine performans odaklı bir yaklaşım benimsenmesi

Sürdürülebilirlik; Rehberlerde sürdürülebilirlik yaklaşımının benimsenmesi, her ölçekte birbirini destekleyen bir süreç yaratılması, yaratıcı ekolojik çözümlerin teşvik edilmesi

Yerel karakter ve kamusalılık; Kentlerde ve mahallelerde yere ait kimliğin güçlendirilmesi, kent halkının birlikte yaşama ortamlarının desteklenmesi

Mekânsal bütünlük; Kentsel ve kırsal alanların planlama ve tasarımda bir bütün olarak ele alınması

5.3.1. Model Üretimi İçin Temel Alınan Faktörler
Model üretimiyle ilgili öneri geliştirirken, hem bilgilendirme hem de yönlendirme özelliklerini barındırmak üzere, temel olarak 4 faktör üzerinde yoğunlaşmıştır.

1. Kurumsal Çokluk ve Kişiler (Aktörler)
2. Rehber Çeşitliliği
3. Süreç Tanımlama
4. Protokolün Stratejik Yaklaşımı: Öğreten Dinamik Rehber

1. Kurumsal Çokluk ve Kişiler (Aktörler)

Ülkemizde, yasalara göre, fiziksel planlama (veya mekânsal planlama) konularında yetkili olan, aşağıdaki tabloda belirtildiği gibi 18 adet kurum bulunmaktadır. 3194 sayılı İmar Kanunu doğrultusunda yürürlüğe konulan "Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği" de kurumsal çokluğu benimseyen bir içeriğe sahiptir. Söz konusu Yönetmelik, amaç maddesi ile "arazi kullanım ve yapılaşma kararları getiren mekânsal planların yapımına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirleme" hükmünü getirirken, tanımlar bölümünde, "idare" tanımı ile, belediyeler ve il özel idareler yanında, "ilgili mevzuatları uyarınca plan yapma, yaptırma ve onaylama yetkisine sahip kurum ve kuruluşları" nı da kapsam içine alarak, kurumsal yetki çokluğunu Yönetmelik kurgusuna dahil etmiştir. Bu doğrultuda, her kurumun kendi planlama süreci içinde "kentsel tasarım" işi yapabileceği da kabul edilmiş olup, bu çalışma kapsamında hazırlanacak tasarım modelinin (rehberin) kurumsal çokluğu dikkate alınması gerekmektedir.

PLAN HAZIRLAYAN VE ONAYLAYAN KURUMLAR

Yüksek Kurullar	Boğaziçi İmar Yüksek Koor. Kurulu	
	Özelleştirme Yüksek Kurulu	
	Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu	
Başbakanlık	TOKİ	
	Afet ve Acil Durum Tönetim Kurulu Bşk.	
Bakanlık	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	
	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	
	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (BOTAŞ boru hatları)	
	Kalkınma Bakanlığı	Kalkınma Ajansları
		Kalkınma İdareleri
	Kültür ve Turizm Bakanlığı	
	Kültür Varlıkları Bölge Koruma Kurulu	
	Orman ve Su İşleri Bakanlığı	
	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	
	Ulaştırma, Denizcilik ve İletişim Bakanlığı	
	Valilik	İl Özel İdaresi (İl Genel Meclisi)
Belediye	Belediye	
	İl Belediye	
	Büyükşehir Belediyesi	

Ayrıca, kamu kurumlarının yanında, kentsel tasarım süreçlerinde, proje yapımı, uygulama ve katılım ile sürece dahil olabilecek özel tüzel kişiler ve gerçek kişiler de bulunmaktadır. Bu süreçlerde en kritik özne "tasarımcılar" olmaktadır. Gerek kamu kurumlarında gerekse özel kurumlarda "tasarımcı" olarak çeşitli meslek dallarına mensup kişiler bulunmaktadır. Tasarımcı konusu, bu Çalışmanın III. Bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacak olup, bu aşamada tasarımcıların önemini belirtirken, planlama ve yapılaşma sürecinde devreye giren "yatırımcıların" da ağırlığını unutmamak gerekmektedir. Her iki önemli öznenin doğal olarak birlikte ve etkileşimli çalıştıkları bilindiğinden, "Yatırımcılar ve Tasarımcılar" olarak ayrı bir gruplama yapılması yararlı olacaktır. Bunlara ilave olarak, Dünya ülkelerinin hem akademik çevrelerinde hem de proje uygulamalarında gözlediğimiz "katılım" konusunun da, artık Ülkemizde etkin ve verimli sonuçlar doğuracak şekilde ele alınması gerekmektedir. Dış ülkelerde, "katılımlı tasarım" ifadesi ile çeşitli katılım modelleri üretilmiştir. Bu aşamada, Protokol'ün bir fırsat kapısı açtığını benimseyerek, hazırlanacak Modelin katılım süreçlerini de göz ardı etmeden kurgulanması ve bu doğrultuda "Paydaşlar" öznesinin Çalışmanın içinde ayrıca yer alması çok önem taşımaktadır.

Yukarıdaki açıklamaları derlemek istersek, Modelimiz içindeki aktörlerin

- Merkezi Kurumlar
- Yerel Yönetimler
- Yatırımcılar ve Tasarımcılar
- Paydaşlar

şeklinde sıralanarak, "Kurumlar ve Kişiler" başlığı altında toplanması (bu aşamada) analitik olarak yararlı olacaktır.

2. Rehber Çeşitliliği

Bakanlığımızın Protokolü ile yapılan Çalışma kapsamında, çeşitli ülkelerin kentsel tasarım konuları incelenirken, kentsel tasarım rehberleri ile ilgili Dünya uygulamaları içinde, çok çeşitli rehberlerin üretildiği gözlenebilmektedir. Söz konusu çeşitliliğe örnek olarak aşağıdaki rehber türleri verilebilir.

- Ülkesel Kentsel Tasarım Rehberler > Tüm ülke için geliştirilmiş, tasarım sürecindeki anahtar aşamalara yer veren; gerek kamu kurumları için gerekse özel kişileri de kapsam içine almış olan genel rehberler: Örnek olarak: Yeni Zelanda Kentsel Tasarım Protokolü; İrlanda Kentsel Tasarım Rehberi
- Yerel rehberler > Yerel Yönetimlerin kendi idari sınırları içinde ele alınacak yerel özelliklerin, yerel potansiyellerin ve yerel katılım alternatiflerinin belirtildiği tasarım rehberleridir. Sadece bir yerleşme veya belde için, kente özgü olarak, sadece o kentin tasarım konularını yönlendiren belgelerdir. Örnek olarak Islington Kentsel Tasarım Rehberi/Plan Eki Doküman (Urban Design Guide :Supplementary Planning Document / Plan eki Tasarım Rehberi (Büyük Londra Metropolünün ilçesi); Hong Kong Planlama Standartları ve Kentsel Tasarım Rehberi
- Finansal teşvikleri barındıran rehber > Austin Önemli Sokaklar Kentsel Tasarım Rehberi (Great Streets Development Program (Texas, ABD)
- Özel bir alan için rehber > Southampton Kent Merkezi Kentsel Tasarım Rehberi (City Centre Urban Design Guide)(Hampshire, UK)
- Tematik Tasarım Rehberleri > New York Belediyesi, Etkin Tasarım Rehberi: Tasarımda Fiziki

Aktiviteyi ve Sağlığı Destekleme. (Active Design Guidelines: Promoting Physical Activity And Health In Design NY, ABD); Ryde Su Duyarlı Kentsel Tasarım Rehberi (New South Wales, Avustralya)

• Teşvikleri belirten ve İzleme Programı içeren Rehber > Welland Terkedilmiş Bölgelerin Gelişim Planı (City of Welland Brownfield Community Improvement Plan,) Ontario, Kanada.

• Özel bir alanda uygulamaları yönlendiren Rehber > Ballantrae Karayolu Koridoru Kentsel Tasarım Rehberi ve Kavramsal Plan (Highway 48 Corridor Urban Design Guidelines and Concept Plan) Whitchurch–Stouffville, Büyük Toronto Metropolü, Kanada)

Rehberlere ilişkin örnekler çoğaltılabilir. Genel rehberler, ülkesel olduğu gibi yerel olarak da hazırlanabiliyor. Ayrıca tematik rehberler var. İlave olarak yerel yönetimlerin tek bir rehberi olduğu gibi, her proje için ayrı ayrı, proje rehberleri de var. Bu doğrultuda, tasarım rehberi çeşitliliğini temel olarak gruplandırmaya çalışırsak aşağıdaki gibi

- Genel amaçlı rehberler
- Tematik rehberler

- Proje bağımlı rehberler şeklinde bir belirleme yapabiliriz. Ayrıca,
 - Uygulamalardaki performans değerlendirmesi
 - Uygulamaların izlenerek, denetim işlemlerinin yapılması
 - Proje yapımında organize edilmiş (formel) katılımın sağlanması
 - Uygulamalarda informel katılım usullerinin denenmesi
- gibi süreçlere yol gösteren rehberler veya rehber benzeri dokümanlara da rastlanılmaktadır. Bu kapsamda, rehber çeşitliliğine "izleme", "denetim" ve katılım" başlıkları ile ilaveler yapmamız, analitik yönden yararlı olacaktır.

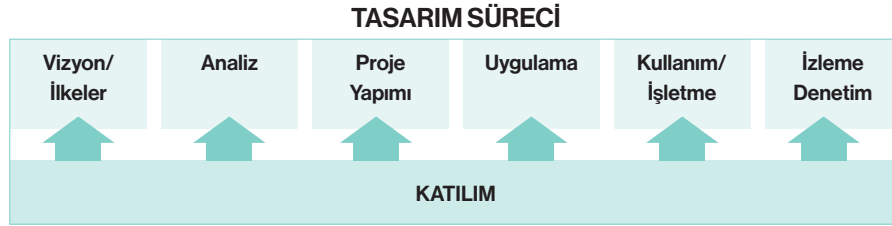
Bu kapsamda, rehber çeşitliliği:

1. Genel amaçlı rehberler
2. Tematik rehberler
3. Proje bağımlı rehberler
4. İzleme ve denetim rehberleri
5. Katılım sağlama rehberleri

Şeklinde bir gruplandırma oluşturabilmektedir. Yaptığımız çalışmalardan elde edilen ilave bilgileri ve sektörel farklılıkları da buraya dâhil edersek, rehber çeşitliliği aşağıdaki tablo ile özetlenebilir.

KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN FONKSİYONEL ÇEŞİTLİLİĞİ

Genel Rehberler	Ülkesel Yerel	Kapsamlı Rehber (proje yapımı; uygulama/ denetim)
		Yönlendirici Rehber (ilkeler/ insitatifler/ kapasite)
		Finansal destekler ve teknik yardım
Tematik Rehberler	Sektörel Kurumsal Rehberleri	Kültür, turizm, konut, sanayi, tarım özelleştirme, ulaştırma ve spor
		Sokak, meydan, yapı cephesi, rekreasyon, kıyı alanı, mahalle vs.
Proje Rehberleri	Proje Yapım Rehberi Uygulama Rehberi	Özel bir alanın tasarımı
İzleme ve Denetim Rehberleri	Ülkesel Yerel	Finansal desteklerin uygun olarak kullanılıp kullanılmadığının denetimi
Katılım Rehberleri		Katılımın organize edilmesi

3. Süreç Tanımlama

Kentsel tasarım konusunun bir süreç işlem olduğu yadsınmaz. Konumuzla ilgili çok detaylı süreç tanımları bulunmakla beraber, tüm tasarım süreçlerini kapsayacak şekilde bir tanımlamaya giderek, Kentsel Tasarım Süreci'nin, bir etaplama sistematığı ile:

1. Vizyon / İlkeler
2. Analiz (yerel özellikler)
3. Proje yapımı
4. Uygulama
5. Kullanım / işletme
6. İzleme / denetim
7. Katılım (Tüm aşamalarda 1 - 6.)

şeklinde ele alınması, Modelimiz için gerekli olmaktadır. Süreç tanımlamamızı bir şekil ile aşağıdaki gibi gösterebiliriz.

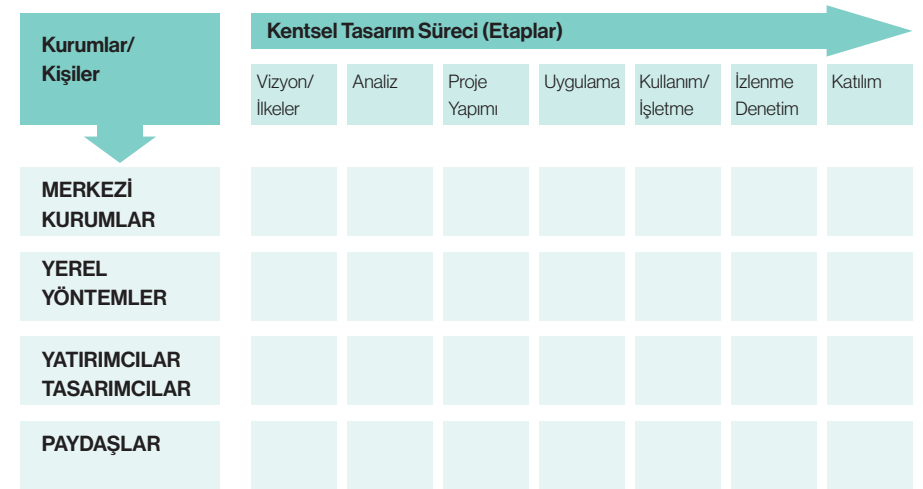
4. Protokolün Stratejik Yaklaşımı: Öğreten Dinamik Rehber

"Rehber" kavramı, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde, "Birin doğruyu bulmasına yardımcı olan, yol

gösteren kimse veya şey" olarak tanımlanmaktadır. Yani "Model Rehber"imizin, zorlayıcı veya kısıtlamalar getiren bir doküman değil, aksine "yardımcı ve "yol gösteren" bir sistematikte hazırlanması önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, Bakanlığın Protokolü'nde yer alan, "İlgili idarelere 'tasarım rehberi' hazırlama yönteminin öğretilmesi" şeklindeki ifade ile çok önemli bir koşul haline getirilmiştir. Yani Modelimizin işlevsel olarak ilgili kişilere veya kurumlara "kentsel tasarımı öğretme" konusunda etkin olması gerekmektedir. İlave olarak, Protokol'deki diğer önemli koşul ise, hazırlanacak modelin esnek ve dinamik bir yapıda olmasıdır. Her iki koşulu birleştirdiğimizde, hazırlanacak model önerisinin, "öğreten dinamik bir rehber" olması, Projemizin stratejik yaklaşımını belirlemektedir..

Modelin Kurgusu

Geliştirilecek modelin, yukarıda ifade edilen faktörleri içerecek şekilde oluşması için ilk önce "Kurumlar ve Kişiler" faktörü ile "Kentsel Tasarım Süreci" faktörünü bir matris oluşumu ile birleştiriyoruz

1. Birinci Açıklama: Süreç (Öğreten Modüler Rehberler)

Kentsel tasarım sürecinde matrisin üst satırında yer alan "etapların içeriği", geliştirilecek Modelin "temel bilgi birikimini" oluşturacaktır. Bu bağlamda:

1. Vizyon / İlkeler
2. Analiz (yerel özellikler)
3. Proje yapımı
4. Uygulama
5. Kullanım / işletme
6. İzleme / denetim
7. Katılım (Tüm aşamalarda 1 - 6.)

olarak önceki bölümde yer verdiğimiz etapların, detaylı bir şekilde ele alınması ve ilgililere alternatifler sunabilen nitelikte olması gerekmektedir. Diğer bir anlatımla, etaplara ilişkin açıklamalar, Model'imizin alt rehberlerini meydana getirecektir.

1. Vizyon-İlkeler Alt Rehberi
2. Analiz Alt Rehberi
3. Proje Yapımı Alt Rehberi
4. Uygulama Alt Rehberi
5. Kullanım-İşletme Alt Rehberi
6. İzleme-Denetim Alt Rehberi
7. Katılım Alt Rehberi

Her etabın, (dolayısıyla her alt rehberin) kendine özgü çeşitlilikleri, farklılıkları, gruplandırılmaları ve ölçekleri dikkate alan bir sistematik içinde yazılması önem taşımaktadır. Burada dikkat edilecek husus, süreç bölümünün, güvenilir bir referans niteliğinde olması ve ilgililerce temel başvuru kaynağı (temel rehber) olarak kabul edilmesinin sağlanmasıdır. Ve bu bölüm (süreç bölümü) barındırdığı bilgi ve belgelerle, yukarıda belirttiğimiz "öğreten rehber" özelliğini taşıyacaktır.

Bu nedenle "kapsayıcılık" bu bölüm için asıl kriter olmaktadır. Öncelikle, Protokol kapsamında Dünya örnekleri bağlamında yapılan ülkeler çalışmasından çıkan sonuçlar bu bölüm içindeki etaplara en önemli giriyi verecektir. Ayrıca, ülkemizdeki çeşitli uygulamalardan, akademik çevrelerin yazınından ve ilgili hukuki dokümanlardan da yararlanılarak, Ülkemiz için uygulanabilir bir rehber sürecinin içeriği geliştirilecektir. Alt rehberlerin içeriğinin genişletilmesine ilişkin çok özet olarak belirtmek gerekirse:

I. "Vizyon-İlkeler Alt Rehberi" başlığı altında, vizyon/misyon yaklaşımına ilişkin açıklamalar; "kentsel tasarımda" bu yaklaşımın nasıl kullanılacağı; vizyon/misyon çalışmasının ilgililere, vatandaşa ve yerleşme düzenine ne tür katkılar sağlayacağı belirtilecektir. Vizyon/misyon yerine farklı terminolojiler de kullanılabilir; "ortak amacımız" veya "temel ilkeler" gibi. Burada esas olan, yapılan kentsel tasarım işinin toplumca benimsenebilecek olan bir ortak görüşe sahip olmasını sağlayabilmektir. Vizyon ve İlkelerle ilgili belirlenecek olan yönlendirici açıklamalar, tasarım politikalarının oluşturulmasına da destek verecektir

II. Analiz Alt Rehberi: Etaplamanın bu bölümü, kentsel tasarım işinin mekanla (yer ile) bağlantısını kuran ilk verilerinin saptanmasına ilişkindir. Özellikle, yerel kimliğin "anlatımı" ve "bulguları", analiz işlerinin hedefi olmalıdır. Araştırmaların ve analiz sonuçlarının, kentsel tasarımın

özgünlük kazanabilmesi için çok gerekli olduğu hususu ilgililere etkin bir biçimde bu bölümde açıklanacaktır. Kalitatif ve kantitatif metodolojiler ve değerlendirme teknikleri ile teknik anlamda tasarım işine esas olacak altlıkların oluşturulmasına ilişkin öneriler bu etabin alt başlıklardır. Yerel özelliklere ilişkin fiziki, sosyal, ekonomik ve kültürel öğelerin belirleyebilmesine destek verecek analiz tekniklerinin alternatifli olarak sıralanması gerekir.

III. Proje Yapımı Alt Rehberi: "Proje" kavramı Latince "projectum" kelimesinden gelmektedir. "eylemden önce" veya "aksiyondan önce" olarak çevrilebilir. Yani eyleme geçmeden önce yapılan hazırlık için kullanılmıştır ve bu hazırlığın ilgililere önemli sorumluluklar yüklediği hatırlanmalıdır. Bu bağlamda, kentsel tasarım projesinde görev alan tasarımcılara, geleceğimizi düzenleme sorumluluğu da yüklenmiş olmaktadır. Proje yapımı ilişkin çeşitli mesleki ve hukuki belirlemeler bulunmakta olup, bu bölümde bunlar özetlenirken, özellikle "kentsel tasarım projesi" işinin ne olduğu (veya ne olması gerektiği) konularında temel açıklamalara bu bölümde yer verilecektir. Ülkemizde fazlasıyla örneğini gördüğümüz "kentsel tasarım projesi" olarak sunulan dokümanlar, mesleki olarak çok önemli eleştirilere muhatap olmaktadır. Tasarım işi, doğası gereği, eleştirilerle her zaman karşılaşmaya yatkındır, ancak ilkelere bağlı bir proje tasarım işinin eleştirileri en aza indireceği yadsınamaz. Dünya örnekleri çalışmamızdan bu rapora aktardığımız gibi tasarım işinin çeşitli ilkeleri vardır ve bu ilkeler

proje ile somutlaştırılır. Her kurum ve her kişi kentsel tasarıma ilişkin ilke geliştirebilir. Ancak tasarım dünyasında kabul görmüş bazı temel ilkeler bulunmaktadır. "Herkes için tasarım", "evrensel tasarım" ve "kapsayıcı tasarım" gibi yaklaşımlar tasarımcının ve tasarımcı ile birlikte olan ilgililerin dikkatine sunulacaktır. Bunlara ilave olarak teknik olarak kabul gören metodolojiler ve standartlar hatırlatılacaktır.

IV. Uygulama Alt Rehberi başlığı ile belirlenen bölümde, ilgililerin kullanacağı proje uygulama usulleri, teknikleri ve alternatifleri açıklanırken, ilgili hukuki dokümanlar dikkatlere sunulacaktır. Uygulamalara ilişkin mali ve yönetsel konular gerek kamu kurumlarını gerekse özel kişileri ilgilendiren kapsamlarda ele alınacaktır. Kentsel tasarım işinin uygulamadaki en kritik konusu "eş zamanlı uygulama" sürecinin yakalanabilmesi ile ilgilidir. Kentsel tasarımla ilgili uzun vadeli politikalar ve ilkeler belirlemek ne kadar gerekiyse, formal projelerin uygulama işlerinin "orta vadeli" veya "kısa vadeli" programlara dayandırması da ayrıca önemsenmesi gereken bir husustur. Enformel projeler ve süreçlerle ilgili açıklamalar ayrıca yapılacaktır.

V. Kullanım-İşletme Alt Rehberi: Ülkemizde, yapıları çevremizin kullanımının toplumsal olarak çok önemsendiği söylenemez Kentsel tasarım işlerinin gerçek verimliliği, "kullanım" ile bağlantılıdır. Uygulamaya ilişkin olumlu veya olumsuz

ilk değerlendirmeler veya tepkiler, kullanım süreçlerinde gözlenir. Bu nedenle çevremizin ve yapılarımızın kullanımı ve işletilmelerinde yol gösterici düzenlemelere gerek duyulacaktır. Kentsel tasarım işlerinin verimliliği kullanım ile ölçülecektir. Yapılı çevrede yaşam davranışları zorlayıcı tedbirlerle değil, özendirici esaslara bağlantılı olarak düzenlenebilir. Bu bölümde, kentsel tasarım işinin uygulama ile bitmediği, uygulama sonrasının da önemsenmesi gereken bir aşama olduğu ve kullanım dönemi için özel rehberlerin hazırlanabileceği ilgililere hatırlatılacaktır.

VI. İzleme-Denetim Alt Rehberi: Yapılı çevremizdeki sağlık, güvenlik ve enerji konularına ilişkin, son yıllarda önemli hukuki düzenlemeler yapılmış olmakla beraber, bu yazılı düzenlemelerin uygulamadaki etkinliği amaçlandığı şekilde olmamaktadır. Sadece hukuki düzenlemeler değil, yerel özelliklerin ve yerel geleneklerin de korunabilirdiği tartışmalıdır. Bu bağlamda kentsel tasarım işlerinde izleme ve denetleme yapılması da, ilgili kişi ve kurumların gündemlerine dahil edilmelidir. Dünya örneklerinde rastladığımız "monitoring" işleri, özellikle kentsel tarım projeleri için vazgeçilemez bir önem taşımaktadır.

VII. Katılım Alt Rehberi: Katılım konusu, burada sanki en son iş gibi yazılmışsa da, aslında katılım konusu yukarıda sıraladığımız 6 adet etap paralelinde, ayrı ayrı ele alınması gereken bir özellik göstermektedir. Katılımın, vizyondan

	Kurumlar/ Kişiler	Kentsel Tasarım Süreci (Etaplar)						
		Vizyon/ İlkeler	Analiz	Proje Yapımı	Uygulama	Kullanım/ İşletme	İzlenme Denetim	Katılım
MERKEZİ KURUMLAR	ÇŞB							
	Bakanlıklar, TOKİ, Özelleştirme							
YEREL YÖNTEMLER	Büyükşehir Belediyesi							
	Belediye							
	İl Özel İdaresi							
	Köy							
YATIRIMCILAR								
TASARIMCILAR								
PAYDAŞLAR	Kurumsal Paydaşlar							
	Halk							

başlayarak, analiz, proje, uygulama, kullanım ve izleme aşamalarının tümünde, süreci besleyecek şekilde formel veya enformel usullerle organize edilmesi "bir ilke" olarak belirlenmelidir. Katılımla ilgili düzenlemeler Ülkemizde çok etkin olarak görülmesine de, bu düzenlemelerin kentsel tasarım bağlamında başlatılabilmesi ve deneyimler yapılması bir fırsat olarak görülmelidir. İlgili kurumlar, katılım konularını organize ederken paydaşların etkin katılımcı olmalarını da teşvik etmelidirler. Ayrıca "gönüllülük esasına dayalı girişimler" ve "katılımcı iyi uygulama örnekleri" gibi aktivitelerin belirli bir program dâhilinde halka sunulması, kentsel tasarım işlerinin toplumsal olarak benimsenmesine çok önemli katkılar sağlayacaktır.

2. İkinci Açıklama: Kurumlar Ve Kişiler

Matriste yer alan sarı boyalı kolon, kentsel tasarım sürecinde yer alabilecek kurum ve kişileri (aktörleri) belirleyen bir anlatımla ele alınmıştır. Burada, ilgili kamu kurumları yer aldığı gibi, özel kişi ve kurumların da yer alması kaçınılmazdır. Kentsel tasarımda genel olarak, teknik, idari ve mali düzenlemeleri yapan kamu kurumları bulunurken, özellikle yatırımcıların ve tasarımcıların, tasarım işinin ağırlıklı aktörleri olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca katılım konusunun unutulmaması için, ayrı bir kolon ve ayrı bir satır da ayrılmıştır. Son kolonda yer alan katılım konuları "edilgen katılım", en alt satırda yer alan paydaşlar ise, "etken katılım" konularını içermektedir.

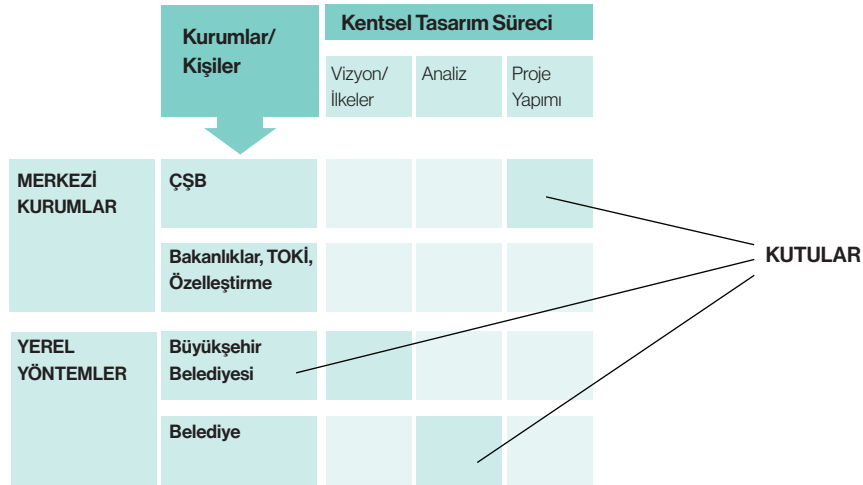
Birinci açıklamadan önce yer verdiğimiz matris modelimizdeki kurum ve kişiler kolonu burada detaylandırılarak, aşağıda tekrar sunulmaktadır.

Daha önceki bölümde belirttiğimiz "kurumların çokluğu" konusu detaylandırılarak Modelin aktörler yönünden kullanım çeşitliliği yukarıdaki matriste görüleceği gibi ön plana çıkarılmıştır. Bu kolon isteğe göre daha da ayrıntılandırılabilir.

3. Üçüncü Açıklama: Kutular (Seçmeli Yöntem)

Hazırladığımız Model, ilgili kurum ve kişilere kendi özgün tasarım rehberlerini oluşturma girişimini başlatacak bir motivasyon sağlayacaktır. Bu Modeldeki "rehberlik" işlevinin benimsenebilmesi ve derlenen bilgi birikiminden yararlanılabilmesi için, ilgili aktörlerin kendi seçimlerine sunulan bir alternatifler matrisi meydana getirilmiştir. Bu matris ile, ilgili kurum ve kişilere, kentsel tasarımın

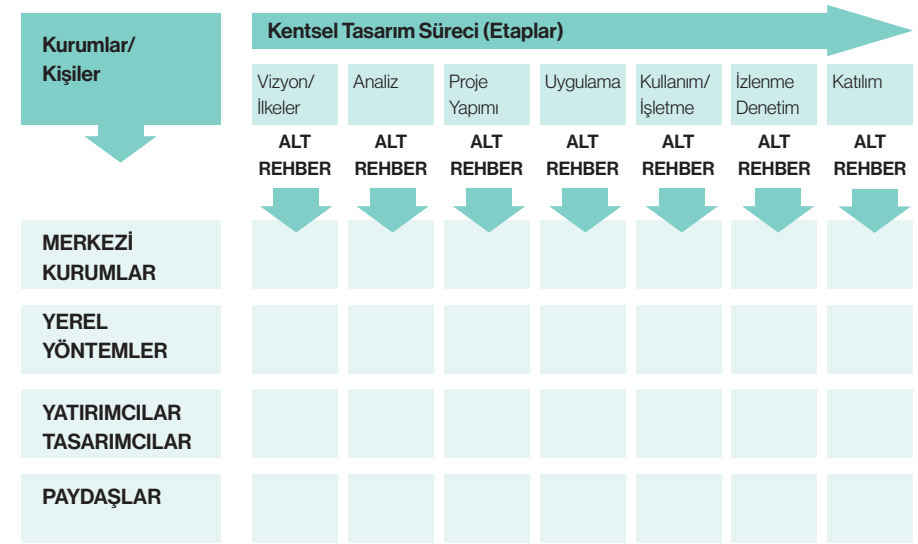
- İlk önce, bir süreç işlem olduğu;
 - İkinci olarak, her etabın ayrı detaylar barındırdığı belirtilerek, yapılacak çalışmaların analitik olarak ele alınmasına dikkat çekilmektedir.
- Matris Modelimizin, kolon ve satır birleşimine (matematik dilinde "öge" veya "eleman" olarak ifade edilen bölüme) "kutu" ismini verelim. Her kutunun, ilgili kurum veya kişiye göre açılımının farklı olacağını söyleyebiliriz.

Kutuların açılımı, yukarıda etapların açıklaması ile oluşturulan, daha önce belirttiğimiz bu çalışmanın özünü belirleyen "temel bilgi birikimi"nden yararlanmak suretiyle yapılacaktır. Her aktör Modelimizin etaplar bölümündeki detaylardan yararlanarak, kendi özgün tasarım rehberini veya rehberlerini oluşturabilecektir. Bu matris ile, aktörler arası işbirliğinin yapılabileceği de ifade edilmektedir. Kurum ve kişiler, kendi tasarım süreçleri için, kendilerince veya işbirliği halinde uygun buldukları etaplara ilişkin tasarım rehberlerini veya tüm etapları kapsayan tek bir rehber düzenleme seçeneğini tercih edebilirler.

Proje Grubu olarak önerimiz, rehber oluşumlarında tipten kaçınılmazdır. Kurumsal işbirliği içinde olan veya yerel komşuluk içinde bulunan

kurumlar çok doğaldır ki, diğer (başka kurumların yapmış olduğu) rehberlerden yararlanma yolunu seçebilirler. Zaten böyle bir engelleme de düşünülemez. Ancak, ilgili aktörlere bu Model ile verilecek mesaj, projeye göre veya yere göre özgün olabilmeye becerisinin yakalanabilmesidir. Yukarıda yaptığımız açıklama doğrultusunda, söz konusu "özgünlük" konularının yakalanabileceği ilk aşama, "analiz" etabı içindedir. Dolayısıyla, yapılacak araştırma ve analizlerin dikkatle önemsilmesi, her rehberin özgün nitelikler taşımasına katkı verecektir. Rehber çeşitliliği yukarıda açıklanmıştır. Bu çeşitliliğin, Ülkemizdeki uygulamalara yön vereceğini söyleyebiliriz. Kentsel tasarım işine giren kurumlarımız rehber çeşitliliğine önem verdikleri ölçüde, tasarımcıların özgün eserler üretmesini de desteklemiş olacaklardır.

4. Modelimizi Özetlersek: Rehberlerin Rehberi

• Kurumlar ve kişiler > Modelde FARKLI AKTÖRLERİN yer alması;

• Süreç > Etapların detaylı anlatımı > ALT REHBERLERİN OLUŞTURULMASI

• Kutular > Aktörün kendi özgün koşullarına göre alt rehberlerin yönlendiriciliği doğrultusunda REHBER ÜRETMELEİ;

şeklinde oluşturulan Model, kurumlara kendi rehberlerini hazırlama işini ÖĞRETEN bir temel rehber niteliği taşımaktadır.

	Kurumlar/ Kişiler	Kentsel Tasarım Süreci (Etaplar)						
		Vizyon/ İlkeler	Analiz	Proje Yapımı	Uygulama	Kullanım/ İşletme	İzlenme Denetim	Katılım
MERKEZİ KURUMLAR	ÇŞB							
	Bakanlıklar, TOKİ, Özelleştirme							
YEREL YÖNTEMLER	Büyükşehir Belediyesi							
	Belediye							
	İl Özel İdaresi							

Örneklerle Anlatım

Kurumlar veya kişiler uygun buldukları rehber tasarlama işini, Model'imizden yapacakları seçime göre belirleyeceklerdir. Tasarım sürecinin etapları (alt rehberler), ayrıntılı olarak Modelimizin içinde yer alacağı için, ilgili aktörler kendi belirleyecekleri sürece göre söz konusu ayrıntılardan yararlanacaklardır.

1. Örnek 1: Genel Rehber

Bir belediyenin kentsel tasarım işleri için farklı pozisyonlar alabileceği varsayımıyla, kendisi için (yerel) bir GENEL REHBER oluşturma yolunu seçebileceği ve bu doğrultuda Modelimizdeki kentsel tasarım sürecine ilişkin tüm kutuları (etapları) kapsayan bir süreç anlayışı ile, Model'imizin yönlendirdiği çerçevede kendi özgün rehberini düzenleyebilme durumu olabilecektir.

	Kurumlar/ Kişiler	Kentsel Tasarım Süreci (Etaplar)						
		Vizyon/ İlkeler	Analiz	Proje Yapımı	Uygulama	Kullanım/ İşletme	İzlenme Denetim	Katılım
MERKEZİ KURUMLAR	ÇŞB							
	Bakanlıklar, TOKİ, Özelleştirme							
YEREL YÖNTEMLER	Büyükşehir Belediyesi							

2. Örnek 2: Proje Rehberi

Proje rehberleri oldukça sık rastlanan dokümanlardır. Çeşitli örnekleri bulunan proje rehberleri, "proje yapım rehberi" ve "proje uygulama rehberi" olarak ikiye de ayrılabilir. Bakanlığın yayınlamış olduğu "Yönerge" de bu açıklamamıza destek vermektedir. Söz konusu Yönerge bir anlamda "PROJE YAPIM REHBERİ"dir. Projenin nasıl hazırlanmasını açıklarken, ayrıca her kentsel tasarım projesinin ekinde bir "uygulama tasarım

rehberinin" de bulunmasını da istenmektedir (Yönerge Madde 5/B). Bu kapsamda "Uygulama Tasarım Rehberi", projenin bir bileşeni gibi işlev görecektir. Proje onaylanırken, rehber de onaylanmış olacaktır. Ayrıca Bakanlığımız kentsel tasarım süreçlerinin izlenmesi ve denetlenmesi için (Bakanlığın kendi yürüttüğü işler için veya belediyelere dönük bir "İZLEME/DENETİM REHBERİ" de geliştirebilir.

	Kurumlar/ Kişiler	Kentsel Tasarım Süreci (Etaplar)						
		Vizyon/ İlkeler	Analiz	Proje Yapımı	Uygulama	Kullanım/ İşletme	İzlenme Denetim	Katılım
MERKEZİ KURUMLAR	ÇŞB							
	Bakanlıklar, TOKİ, Özelleştirme							
YEREL YÖNTEMLER	Büyükşehir Belediyesi							

3. Örnek 3: Tematik Rehber

Tematik kentsel tasarım rehber > Planlama ve projelendirme yetkisi olan kurumların, özellikle Merkezi Kurumlar için (TOKİ, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bilim, Sanayi, ve Teknoloji Bakanlığı vs) geliştirilmiş rehberler üretilebilir. Bu kurumlar, Türkiye sathında her yerde proje geliştirebiliyorlar ve kentsel tasarım detaylarını barındıran uygulamaları yapabiliyorlar. Bu nedenle, ilgili kurumun yürüttüğü planlama ve projelendirme süreçlerinde, temel mekânsal tasarım kriterlerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Mekânsal

yönlendirmeye esas olacak, kurumsal özellikler, kurumsal beklentiler ve kurumsal yaptırımların ifade edildiği bir kurumsal tasarım rehberi için TOKİ'yi örnek olarak alabiliriz. TOKİ kurumunun kentsel tasarım projelerinde kullanılmak üzere, kendi sektörüne dönük (toplu konut temasını işleyen) bir TEMATİK TASARIM REHBERİ hazırlaması yararlı olacaktır. Bu tasarım rehberinde "analiz", "proje yapımı", "uygulama" ve "kullanım/işletme" kutuları ile geliştirilecek bir rehber hazırlığı, TOKİ uygulamaların özgünlük kazanmasına destek verecektir.

4. Örneklerle İlişkin Bir Açıklama

Bu örneklerdeki seçmeli yöntem ile, seçilmemiş kutuların göz ardı edildiği anlamına ulaşılmamalıdır. Modelin kabulü yapıldıktan sonra, model içeriği ve modelin ayrıntıları her türlü kurumu ve projeyi destekler türden olacağı için, kentsel tasarım sürecinin kesintiye uğrayacağı düşünülmemelidir. Buradaki seçmeli yöntem, sadece aktörlerin öncelikle önemsedikleri bileşenler (etaplar) için özgün rehberler üretebilmelerine yön verecek bir yapıda olmasıdır.

Modele İsim Verilmesi

Önerdiğimiz Model, seçenekler sunması ve ilgili kurum ve kişilerin kendi özgün rehberlerini hazırlama girişimini başlatabilme özelliği ile "üretken rehber" veya "doğurgan rehber" niteliğini barındırmaktadır. Statik bir kurguya sahip değildir. Dinamiktir. Geliştirilen tekniklere, politikalara ve yeniliklere göre barındırdığı bileşenlerin (etap açıklamalarının) zaman içinde değiştirilme durumu vardır. Tüm modelin çerçevesi aynen korunarak,

iç elemanlarının değişime uyum göstermesi sağlanacaktır. Modüler değişiklikler veya modüler uyarlamalar yapılacaktır. Bu doğrultuda, rehberlerin rehberi olacak Modelin isimlendirilmesi için aşağıdaki:

- Üretken Kentsel Tasarım Rehberi
 - Dinamik Kentsel Tasarım Rehberi
 - Kentsel Tasarımın Bileşenler Modeli
- seçenekleri kullanılabilir. Mühim olan, modelin özelliğini barındıran bir isimlendirme yapılmasıdır.

NOT: Ülkemizde bazı yerel yönetimlerin kentsel tasarım rehberi hazırladıkları; ayrıca, akademik çevrelerin üstlendikleri projeler kapsamında veya tez içeriklerinde kentsel tasarım rehberlerine ilişkin örnekler verdikleri belirlenebilmektedir. Projenin Birinci Bölümüne, Ülkemizdeki örnekler bu aşamada dâhil edilmemiştir. Gerekli bilgiler derlendiğinde, Üçüncü Bölümde söz konusu rehberlere de yer verilecektir.

SORULAR

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ ÇALIŞTAYI

01.

Deneyimleriniz doğrultusunda Kentsel tasarım rehberleri ve projelerine ilişkin Görüşleriniz.

(Kentsel tasarım rehberlerinin gerekliliği; Kentsel tasarım rehberlerinin planlama sistemi içerisindeki rolü; Kentsel tasarım projelerinin etkinliği vb kavramlar çerçevesinde konunun değerlendirilmesi önerilmektedir.)

DÜŞÜNCELERİM

02.

Kentsel Tasarım Rehberlerinin hazırlanması ve uygulanması sürecine ilişkin görüşleriniz.

(Kentsel tasarım rehberi türlerini hangi kurum/ kuruluşların hazırlanması gerektiği; Kentsel tasarım rehberlerini hangi uzman grupları tarafından hazırlanmalı, imza yetkisi; Kentsel tasarım rehberlerinin hazırlanmasında katılım süreci; Kentsel tasarım rehberlerinin performansı nasıl sağlanabilir; Tasarım atölye süreci; Kentsel Tasarım Kavramsal Şemasının, planlama süreci içindeki etkinliği vb kavramlar çerçevesinde konunun değerlendirilmesi önerilmektedir.)

DÜŞÜNCELERİM

03.

Kentsel tasarım Rehberlerinin mevzuat (kanun, yönetmelik, genelge vb.) içinde ele alınmasına ilişkin önerileriniz.

(Kentsel tasarım rehberleri ülkemizde hangi mevzuatta yer almalı; Kentsel tasarım rehberleri ne tür bir onay / kabul süreci olmalı; Kentsel tasarım rehberleri mevzuat sistemi içinde ne tür bir yasal belge olmalı; Kentsel tasarım rehberlerinin hazırlık süreçlerinin içeriği mevzuatta hangi detayda tanımlanmalı; Kentsel tasarım rehberleri ne kadar esnek bırakılmalı vb kavramlar çerçevesinde konunun değerlendirilmesi önerilmektedir.)

DÜŞÜNCELERİM

04.

Genel olarak değerlendirme.

DÜŞÜNCELERİM

NOTLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

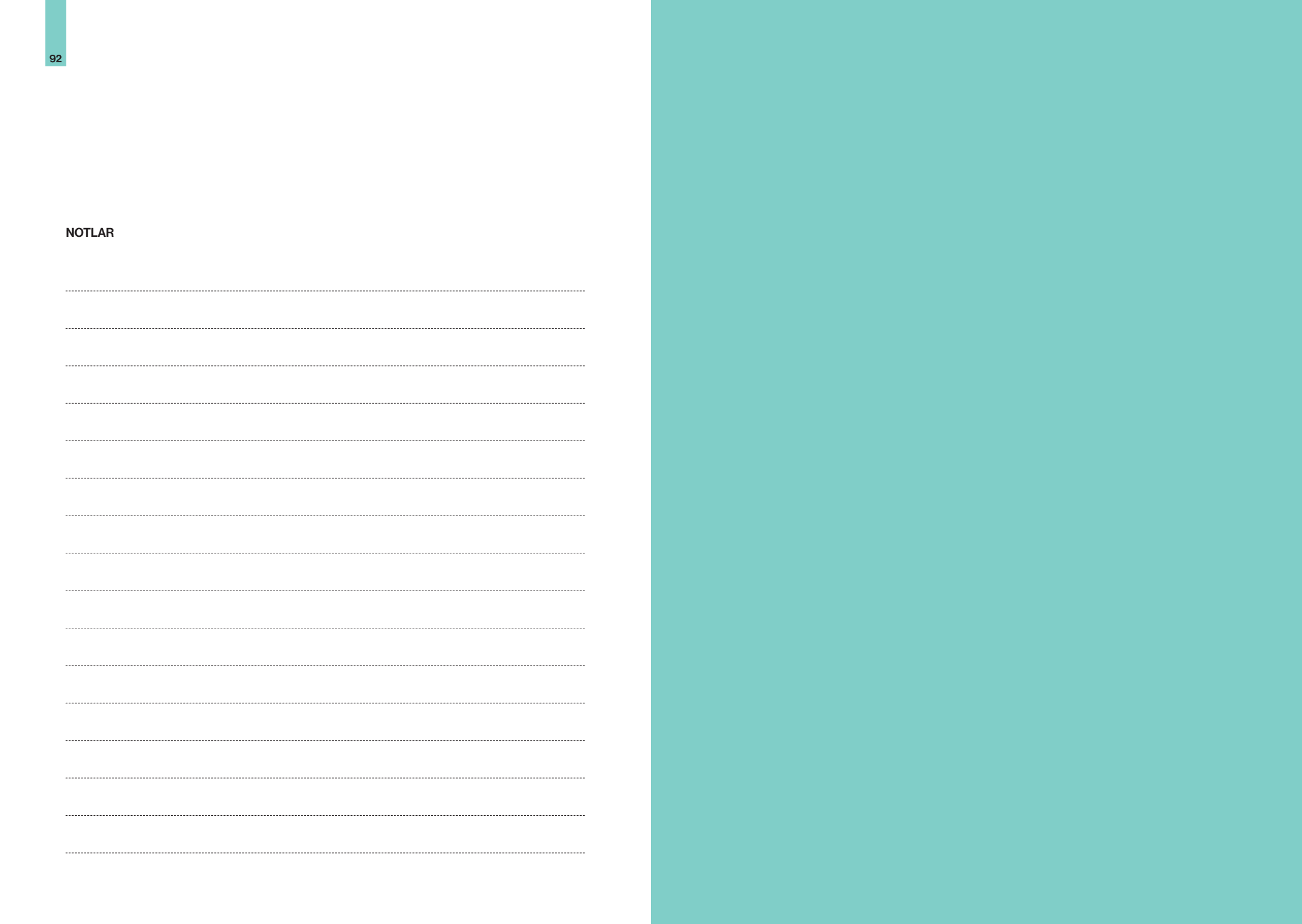
.....

.....

.....

.....

.....

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi
www.trkentseltasarimrehberi.com